

Felipe Arrese Beitia

**ASTI-ORDUETAKO
BERTSOZKO LANAK**

Fitxategi hau “liburu-e” bildumako alea da,
liburu elektronikoen irakurgailurako prestatua.

Liburu gehiago eskuratzeko:

<http://armiarma.com/liburu-e>

Iturria: *Asti-orduetako bertsozko lanak*, Felipe Arres ta
Beitia. José Astuy-ren moldiztegia, 1902.

<http://klasikoak.armiarma.com>

Egileari buruzko informazioa:

<http://zubitegia.armiarma.com/?i=278>

ASTI-ORDUETAKO BERTSOZKO LANAK

Felipe Arres ta Beitia

EGILLEA

BILBON

José Astuy-ren moldiztegia
1902.an

Urrineko intxaurrak

(Esangia)

Sarri agertuten dau goix ona zeruak
Egun ardi bat izan dagian munduak;
Lorarik lora egin mitxeletak pozik
Ibilten dira arro, txukun ta politik;
Ume koskondutxuak, zoraturik legez,
Jarraika duaz urrin artu albadabez,

Daukezalako grana ta urrezko eguak,
Balira legez gauza tint baliotsuak;
Baña artu orduko euren eskuetan
Auta biurtuten jakez ego ederrok bertan,
Orra umien pozak zertara datozen
Gauz eder baten jaube ustez egin arren.

Eguzki argiagaz bardin landa baten
Gauzatxo bat dizdizka urrin bada ikusten
Lora guztiak baño au da ederrago:
Bertara juan eta, baño an zer dago?
Ez lora pitxi eder, ez zoragarririk,
Ispilli zatitxo bat ausia bakarrik.

Gauza andia dala pentsau eragiten
Izar bustandun bere sarri da agertuten;
Askok sinistu oi dau dala miraria
Ta gerra andi baten señaile garbia;
Orrelako gauzarik ezer izan ez da
Jende guztia larri ipinten dau bada.

Urietan piestak dirala ederrak
Esaten dabe beti urtero paperak;
Bertara jua eta, o zenbat alditan,
Pentsetan zan lakorik an ez da topetan!
Diru asko gastau ta damutuba etxera
Etorri oi da sarri jauna ikustera.

Arrantzalle bat baldin bada azartua
Asko artzeko ustez sarri urrin dua,
Gañera kostan bada gabetan farola
Illunagaitik bere ez deutsa ardura,
Eskerrak emon beioz alan farol oni
Utsik izanda bere oi dalako etorri.

Baitan askotan dua urrin egazia
Largaurik bere jaio ta bizi tokia,
Itxirik abia ain lumatsu biguna
Galdu baleu legetxe buruko zentzuna,
Erbestetuagaitik damurik baperez
Doialako obeto bizitzera ustez.

Nik bere entzun eta urriñeko gauzak,
Zoro zororik egin nituzan ametsak,
Egan ez arren ontziz irago itxasua,
Baña emen ez topau uste zan lekua,
Sinisten nebalako, neke asko бага
Dirua Ameriketan irabasten zala.

Artu dot gisaxo onek engaño osua,
Zoratzen ninduana zan ispillutxua,
Ta neure farolaren erraño barrutik
Nago urriñegira emen etorririk,
Baña banintzateke itxas egazia
Laster artuko neuke nik Euskel-erria.

O, neure jaioterri ta etxe kutuna!
Ortxe dot nik abia apaiz ta biguna;
Baitabere or daukat kostako farola,
Zein dodan biotzeko amatxo laztana;
Beraren argipetik ez baneu nik urten
Ez nintzan aurkituko ume zurtz gaur emen.

Baña izan naz beti ni txori-burua,
Alperrik orain daukat miñ eta damua:
Iñok gura ezpadau aik legez erratu
Esaera on zarrak, gaztiak, sinistu:
Urriñeko intxaurrak ots andiak dabez,
Bertara juan eta billatu baperez.

Milla betiko-loraz egiñiko aroa Kalderon ezillkorrari

Nun da niretzat lira gozo bat?
Nun miñ bat leun ta zolia?
Ai baletorkit nundibaitetik
Musaren baten argia!
Neurez ez daukat idurimenik,
Laburra dot etorria,
Goratuteko gizon andi bat,
Ausaz naz biursaria?

Erdue musak lagundutera,
Nun zagoze irudiak?
An ete zaren jasoten dodaz
Zeruruntz neure begiak:
Nun ikusirik ainbeste izar
Ziargiz txito josiak,
Erraño batek zabaldu deustaz
Adimentuko begiak.

Egiaz areek argiak dira
Zeru zabal urdiñean;
Jakitun onak iñoz illunak
Ez dira gure artean:
Noz arteraño iraungo daben
Izarrak argiz gaiñean,
Ez dakit, baña bai gizon batek
Zeruan eta lurrean.

Gizalditxo bi uts aiña jakoz
Sekulakoa danari,
Beeko bizitz au ames bat baño
Ez jakon bati irudi:
Orrexegati, O Kalderon, gaur
Zatxataz alabagarri,
Zeru goietan zagozalako,
Argi egiñaz lur oni.

Izartxo batek ez dau itxiten
Gaba danean ederra,
Errañutxo bat bialdu baga
Ezpada bere lurrera:
Zureak gau ta egun dakustaz
Zabalik mundu guztira,
Zeruruntz barriz nire begiok
Eltzen ez diran tokira.

Urregorizko luma eder bat
Eskuan dozu saritzat,
Bear andiak zenduzalako
Egiñda itxi guretzat;
Eskribu orreen artean ondo
Gogoan sarturik daukat,
Berba neurtuan, onen antzera
Jarri zenduan egi bat.

Amesa dala eukia, eta
Amesa bere ezeukia,
Amesa astea geituaz eta
Gurariz nekatutea,
Amesa iñor iraindutea,
Amesa mundu guztia,
Txikia onik andiena ta
Amesa bizi izatea.

Irakurrita au eziñ ukatu
Neizun daukadan aroa,
Milla betiko lora ederrez
Zuretzako atondua:
Jantziko deusut beronegaz gaur,
Orren duiñ dozun burua,
Zuri begira, arritu dedin
Mundu bat oso osoa.

Noz gertatu da beste ainbeste
Gaztelar biursaria
Mundu guztian agertutea
Euskaldun loraz jantzia?
Ez dakit, au dan gizonen lana,
Ez dakit, dan miraria,
Ez dakit ezer; Baña badakit
Kalderon dala andia.

O españatar, biursarien
Artean gorenengoa!
Zu alabetan gaur euskaldun bat
Oso dago zoratua;
Gizon illkor bat nazan legetxe,
Ai banintza aingerua!
Kantau daizudan omen eder au,
Zurturik lurraz zerura.

Gloria bada zuri bietan
Eskribitzalla argia!
Gloria goian, gloria beean,
Kalderon miragarria:
Gizaldi bitan izan bazara
Zeru lurretan andia,
Eunki danetan izango zara
Gure gomutagarria.

Ekandu txarrak alporjetan

Alporjetan ekandu txarrak
Erabilten dauz gizonak,
Atzeko aldean norberenak ta
Aurrean lagunarenak.
Griñau barriz da gizon danena
Errez dakusguz besteenak,
Obe litzake bai ikusiko
Bateus bakotxak berenak.

Orma-txoria

Lazoan jausirik
orma txoritxua,
garrasika asi zan
alan estutua.
Ai! katigu naz
nintzana libria!
Ona! negarti gaur
lengo kantaria;
zori gatx bat dogu,
tripau eukitea,
sinisteko asko,
da ni ikustea,
galdu dot poz dana,
galdu dot abia,
gal-azi bat gaitik
galdu dot bizia.

*Sabelari geiegi
emotea gaitik
munduan ikusten da
zorigatx ugari.*

Mona bat

Intxaur arbolara igon eban
Jatera ale bat moneak,
Agiñak sartu moskolari ta
Latza zalako jaurtiak;

*Beste ainbeste egiñ oi dabe
Eroso bizi zaliak,
Edo zer bear neke eretxirik
Laster izten dau nagiak.*

Otsoa, aixeria eta tximiño jueza

(Versión libre de Samaniego)

Otsoa baten, kejaz joan zan,
Tximiño juez artezagana,
Alboan bizi zan aixeriak
Eukan guztia ostu eutsala;
Deiturik arek erantzun eban,
Lapurra inoz etzala izan,
Biak eginda ez-bai garratzak,
Epai au emon eutsen juezak:
«Eurerek ezer kendu jatala
Ez dok agiri, otso zitala;
Aixeria az beti lapurra,
Zergaitik diñok dana guzurra?
Ken zakidaze biok emendik,
Zer egin neikek testigu barik»
Gura dabenak emon daiodan
Nik berba utsai gaur sinistea,
Aixeri otso bitzuak baño
Bear jok izan askoz ohea.

Arrizko burua ta aixeria

Arrizko buru bategana
Juan ta aixeri zitala,
Egiñ ei eutsan, zelakoa izan
Ikuste arren, usaiña;
Aragia a etzala
Igarririk laster ala,
Diñotsa: «galant azan ezkerro,
Garaunak nun dituk bada?».

*Zeinbat diran ederrak
kanpo ta azalez
Baña zentzundun dira
ezaiñak geienez.*

Gorbeiaiko artzain baten kantak

Kantan begiez gloriak nai badabez gerrariak
Baña obeto kantau ginaikez artzain ta nekazariak,
Gure biarrak ez diralako sekula negargarriak.

Gerrari otpetsuenak eziran danak zuzenak,
Euren artian guztiz ugari gaiztuak eta okerrak,
Zeintzuen lanak ez diran asko ondria datorkuenak.

Esango dot nik zer ziran nausi asko gudagintzan,
Zenbat baserri, uri, erritan, jazarrarik izan bazan,
An bizi ziran gixajoetan negar luzia jarria zan.

Norberenez urten zedin, jazarran biar zan egiñ,
Baña soldadu errubagiak artzen ebela askok min,
Buruzariak igote arren: zeinbat alditan milla ill?

Agaitik diñot nazala zorioneko ni bada,
Nazalako gaur txabolatxuan bizi gatxik egin baga,
Biotz zabalaz lo egin eta esniaz talua jan da.

Kantetan beti bakia, geitu dedin artaldia,
Artu dagian nekazariak naiko arto ta garia,
Mundu guztiak izan dagian ugari bizigarria.

Guk erein arren solua, isten euskuen galdua,
Gu biziaren aldera beti, arek bestera gogua,
la ezpada nekazariaz desbardin bizi soldaua.

Beti gara gu pozgarri, iñoz bere ez izugarri,
Alabantzarik emon ez arren munduak sekula guri,
Sarrastadarik noz sartu deutsa gure soñuak iñori?

Dalako gure txistua dantzán eragitekua,
Gerra tronpet-ots garratza barriz biotza larritzekua
Al diran gauzak batek arturik iges urrindutekua.

Ill bedi alan gerria, zeñegaz nago erria,
Jaubia bidez izana gaitik, soldaduak jan artaldia,
Mundu onetan plagarik bada, axe bera bat dongia.

Iñoren miñez gloria daukana irabazia
Sekula bere ez da niretzat gizon alabagarria
Gerra zalia sarri alan da, gitxitan nekazaria.

Eguzkiari

*Oda premiada en los Juegos Florales
de San Sebastián*

Zer darabiltzu orren ederrik zeru urdiñean
Ez dala agertzen besterik iñor zure antzean?
Zer darabiltzu jarririk burdi suzko batean,
Gabez estaldu, goisez azaldu, ainbeste urtean?
Zer darabiltzu, diñot ostera, zuk Eguzkia,
Sekula lorik egin bagarik iratzarria?
Sei milla urtean ez aspertzeko nor zara bada?
Zeru-munduen egilla aundia zu ete zara?

Goisetan ozta zelan agertu zuk arpegia
Ikuste arren dalako esnatzen lodun guztia.

Zorigatxen bat ez dakizula gerta bidean,
Jarri ez zaiten joan ezinda zu onenean,
Bizi bearko geunkelako guk emen lurrean
Negargarri ta lazeriarik gogorreanean.
Agur! orduan egun, aste, ill eta urteak!
Agur! negu baltz, agur! uda argi, loraz beteak!

Agur! jatorri, agur gizaldi, agur eunkiak!
Agur! denporen aldantza eta egotaldiak!
Zeiñek markauko leuke orduan asierea?
Jaioteratik ill arteraño dogun bidea?
Ori litzake betikotasun baten antzera
Lurrean bere bizi bearra modu batera.

Orrelakorik ezelan bere ez bedi gerta,
Lurrean bada iñorentzako konbeni ez da.
Gauzak sen baten iraun begie beste munduan,
Aldatu bidez betiko gisan baña emenguan.
Ill bitez zarrak, seintxoak jaio, azi umeak,
Mallarik malla aguratuaz igo gazteak.
Betoż egunak, asteak, illak, eta urteak,
Jira begia gizaldi eta eunki luzeak.
Lengo moduan jarraitu beie aise puztsuak,
Otzak, beroak, epelak, eta ipar gozuak.
Triskau zaiteze burruka alkar odeizko taldak,
Zauri odolez gañeztu arte errekek danak.
Justuri-soñu burrundara-ots dardargarriak,
Dantzan ikaraz asi-erazo atx ta mendiak.
Zeru-sutunpen bala suzkoak erdue beera,
Gazteluzar ta dorre sendoak lurreratzerá.
Urten zuk bere zerurañoko arku aundia,

Gerren atzetik milla kolorez bakez jantzia.
Uda ederra agertu zaite negu onduan,
Loren atzetik erdue alortak zeuen orduan.
Negar aldai jarrai beioe atsegintsuak,
Gau baltz illunai urrengo egun eguzkitsuak.
Apaindu beie gabez izarrak zeru zabala,
Ik Eguzkia egunez poztu egik lur dana.
Bota egizak suzko saeta meiak sorura
Nai duan beste, gitxi zeñ asko nire burura.
Zugatz azpian giro girotan kerizpetxo
Artuko juat ire lepotik gozo gozua.
Abil nai badok urrez jantzirik Febo arroa,
Izar guztien baintzan legetxe i Jaungoikoa,
Ua aurrera sart-alderaño, ta an obiturik,
Iratzarri naik, gaur legez bigar, gois gois jagirik.
Azalako i gure erlojutzat Jaunak egiña,
Orduak zuzen marketan daukak egikizuna.
O! zorigatza nok Jaungoikotzat induan autu?
O! lazeria zeñek benetan umill agurtu?
O! doakabe, ez bear eta itsumendia!
Gizonarentzat intzalako izan agurgarria!
Alde urruti denpora illun negargarriak!
Ken, ken! mundutik, gagozalako fedez argiak!
Gaur Eguzkia neurtu juoguz ire bideak,

Baita senbatu egun, aste, ill eta urteak.
Jaungoikoa baintz, zeñek egingo induan neurtu?
Nundik ibilli, nok agindu ta, zeinek markatu?
Barri guztiak ditugun legez jakin ireak,
Zelan ez dituk, mamortzar orrek, asmau gureak?
Zer balio jok ikusteak ik gerta aldiak?
Zer balio jok ikusteak ik gerra aundiak
Ikusi bai ta ez badituzak gogoan artzen?
Abere batek zentzun geiajo jok erakusten.
Beraz ez az i, ezelanbere orren dontsua,
Ez Jaungoiko ta ez biziduna, ez-ta altsua.
Bakarrik az i, iñok eginda gauza ederra,
Baña ik eurez ez dok aldatu ezer gañera.
Ez az galantu, ez az matxartu, sortu ezkeru,
Beti bardiña, beti beti bat, ez egunero.
Lenago, oraiñ, bai eta gero, beti bertatik,
Jira-biraka jardun bear dok bide batetik.
Nun gisaso, daukak guk dogun libertadea?
Gomuta, adimen, borondate ta nun arimea?
Ire aldean dontsua nok ni o Eguzkia!
Jaungoikoaren urrengoa dok gizon aundia.

Mendiburu Jaunari

Mendiburu izanik bada
Euskaldun guztiz aundia,
Nola ez det nik itz neurtuetan
Dala esango egia?
Ikusirikan izkribu gozo
Berak jarriak añ ondo,
Uste det dala benetan au gu-
Re lumentzako guraso;
Uste det dala gure nagusi,
Jaun au euskaraz ipintzen,
Argatikan da euskaldunetan
Umant au Zizeron deitzen,
Nork igo zuen bertute askotan
Añ gora mallarik malla,
Razoiarekin altxa dezagun
Izen Mendibururera.

Ardo zale batek bere eskuko baso ardoari

Munduan det gauza bat
Gutziz pozgarria
Norbaitek esango du
Dala urre gorria,
Baña beste batek du
Neretzat grazia:
Zer ote da orren gauza
Añ maitagarria?

Ez zillar, ez urre ta
Ez diamantiak
Ez dira ni poztzeko
Oso egokiak,
Ardo gabe ez dira
Oien bertuteak
Biotzetik kentzeko
Eni naigabeak.

Baña ardo naikoa
Badet sabelean
Penok botako ditut
Aide gogorrean;
Alegre izango naiz
Goiz ta arratsaldean,
Lo berriz egingo det
Aukeran gaubean.

Atoz, matsaren zumo
Noen edaria,
Gizon ark utzi zigun
Oroipengarria,
Mundua mundu arte
Bere memoria
Idukitzeko badu
Ongi irabazia.

Zarren bizitza zera,
Gazteen indarra,
Munduan danok degu
Zeroren bearra;
Biba! biba! ardoa,
Klaret zeñ naparra
Auxe da neretzako
Pozgarri bakarra.

Fruta danen artean
Zu aukeratua
Zera meza emateko
Ta an konsagratua;
Etzaitez arren galdu
Bestela mundua
Sentimentuz litzake
Bertatik galdua.

Ardoak

Enaiz iñoiz galdul
Gizonak, munduan,
Jaunak zuen pozgarri
Ni egin ninduan;
Barrungo illuntasun
Ta tristura orduan
Atozte poz artzera
Nigana beinguan.

Basoan naukazun au,
Orain dezun miña
Kentzeko antziñatik
Nagotzu egiña,

Etzaitetz ez beldurtu
Dezu gaitz jakiña,
Nazu triteen poz ta
Gaitzen atsegiña.

Emen naukazu, bada
Mamatxo goxoa,
Oraiñ benetan triste,
Gañera gaixoa;

Gizonak

Jasoko det aora
Ta itzuli basua
Sabelean daukazu
Klink! zure lekua.

Txuan-droga

I

Udan ikatz ederra egiñik mendian,
Sakuetan saldurik neguan errian;
Bizi zan aingeru bat legez garbi Anton,
Agaitik azkenean damutu etxakon.

Txuan-droga bestera, iñor engañetan,
Norbaitegaz ebillan geienez auzitan,
Zentimo bat bagarik zelan zan ezkondu,
Ta aberastu zalako urte gitxi barru,
Asarrean deiturik batek *lapurtzarra*,
Urteetako eban sartu kartzelara;
Aiñ zan bengatzallea, aiñ zan tematia,
Aiñ zan barriz miñean loi ta itxusia;
Ez eban ak itxiten ezaindu bagarik,
Bere birao zitalez ez goirik, ez berik;
Entzute ezagaitik aren berba dongak,
Iges egiten eben urriñ persona onak.

Alan bere nai eban izen onaz bizi,
Errian emon arren ez zer esan gitxi;
Eltzen zanean barriz zapatu eguna,
Ez eban uts egingo iñoz merkatura;
Guzur eta drogeaz erosi merketxo,
Drogakin bere albait karuen saltzeko;
Baña zelan aurrera urteetan joian,
la tratu askorik ak ezin eikean.
Azkenez oraiñoan plazara zan joan,
Ikustera txoririk jausten zan lazoan;
Ikazdun bat lenengo aurkiturik bertan,
Itaune au Txuanek laster egiñ eutsan.
-Anton, zegan daukazu karge au saltzeko?
-Amar errealean daukat emoteko,
-Badaroat etxera artuta lepoan,
Kobretara etorri laurak inguruan.

II

Arratsaldean zintzo Anton lau lauretan,
Txuan-drogaren dendan barreka sartu zan;
Amarleko zuria eskinirik arek,

Eskuan artu eutsan bertatik Antonek;
Baña zelan sakurik ez eutsan ekarten,
Anton abiau jakon Txuani esaten.
-Ikatza saldu arren danai amarlean,
Sakua biurtzen jat diruaz batean.
-Ze saku ta sakuzaiñ eskatzen deustazu?
Amarleko zuriaz dana pagan jatzu,
Nai ezpadozu jarri neure esanera,
Zu baño lenago ni noa Juezera.
-Juezak enau iñoz ikusi aurrean,
Oraiñ arte bizi naz danakaz bakean;
Ikatza udan einda, neguan saldurik,
Baña sekula ez dot nik saldu sakurik,
Ikatza, ikatza da, ta sakua sakua,
Txuan ikatzaz utsik egiñ dot tratua.
-Anton, gura badozu zuzen zuk ibilli,
Gauzeau neuk egingo deustut erabagi;
-A ezetz on egin, nai dozu postura?
Zuzentasuna eske dagoan modura?
-A baietz amarreal maian dot ipinten,
-A ezetz zeuk emonaz nik deustut bardintzen.

III

Zatitxo baten biak egonda ixillik,
Bata eta bestea egin baga mistik,
Buruari atz da atz egiñik lenengo,
Estul bat edo beste bertatik urrengo,
Txu edo gorro batzuk botarik lurrera,
Autua emoteko prestaurik onela,
Txuan erabagia emoten zan asi,
-Posturetan -esanaz- dogu irabazi;

Anton, arritzen nozu zelan gomutetan,
Etzarean gaur zertzuk saldu deustazuzan;
Sakuak ta ikatzak karga bat konpondu,
Zelan egiten daben ezautzen eztozu
Eta kargeau zegan egiñik itandu,
Amar errealean esau ez deustazu?
Eta emonik zuri eskatua dana,
Oraindiño daukazu bere zer esana?
Idia adarretik, txoria ankatik,
Legez lotuten dala gizona berbatik;
Ez dozu iñoz entxun Anton tontotzarra,
Ala mutikoren bat oraindiño zara?
Jakin egizu bada gaur nogaz zabilzan,

Eta miñagaz kontu, ez barritsu izan;
Onean ni ona naz, baña txarrean nor?
Txerren berbera bere ez da nigaz iñor;
Ni naz beti gizona berba batekoa,
Jenteak esan arren nazala seikoa;
Deitu arren errian niri Txuan droga,
Elitzate obeto deitu Txuan ona?
Galdu arren bere zuk nigaz postorea,
Egiak eztau bear eroan berea?
Ai! Anton, joan banintz ni Juezagana,
Eunerleko bat multa zeunkan bereala;
Zergaitik zuk ez dezun balio ezbaian,
Ezpada ikasgiñan bakarrik mendian;
Etzarean legez zu oitu auzietan,
Uts eingo zendulako berba guztietan,
Oraintxe zeuk esana zeuk bertan bera jan,
Dakizulako eiten zaildu baga berban;
Aurkituko ziñean antxe barregarri,
Guzurtitzat artarik egon arren garbi.

Eta, zer eingo eutsun Juezak orduan?
Eunerleko gorriaz kastigau beinguan;
Eta zelan eztozun zuk iñoz dirurik,
Pagau bear zenduan kartzelan sarturik.

Ze mesede andia gaur andik libaurik,
Egin deutsun Txuanek eztago dudarik!
Orretariko lanak badakizu baña,
Eskatuten dabela sari ta ordaña;
Alan bere enago indarka gaur eske,
Oitua nago artzen beti zerbait epe,
Ur baga eztot gura iñor itotea,
Ezpada gizonari emon arnasea;
Errez egiñ daikezu baña, kitu nigaz,
Etzi gaur lako karga on bat ekarriaz;
Eta ikatza bada gaurkoa lako,
Orduan izango da zeuretzat sakua;
Betor bosteko ori, Anton, etzira arte,
Zugaz adiskide zar izan gura neuke.

Antonek urten eban lotsaz gorri gorri,
Sakua ta dirua largaurik berari;
Baña igarri baga ez Txuan-drogari,
Lapurtzar bat benetan zala garbi garbi.

IV

Eroan ete eutzan baña bigarrenez
Beste saku barri bat betea ikatzez?

Ez.

Orra azkenengoko Txuanen tratua,
Neuk Antoni entzunda gogoan artua;
Zeiñbat alako egiñ ak ete ebazan;
Ai! banekiz guztiak kontau dagidazan;
Baña, gauza bat diñot oraiñ azkenean;
Ill ziran areik, eta gaur dagoz lurpean,
Zelan ez daben urten Txuanen gañean,
Bedartxo batek bere berrogei urtean,
Eta Anton dagoan lekua udetan,
Pitxilora ederrez dana da betetan.

*Zetarikoa daben batek bizitzea,
Alakosea bere dau eriotxea.*

Uda barriari

Kantatu gura neuke gauza bat,
kantatu noa egitera,
kantatu, baña nok al leikean
kantatu, gauza añ ederra?

Kantatu, egidazu biotza
kantatu, zuk bere mingaña.
kantari, aurrean dozulako
kantetan, gaur sortitza dana.

Kantetan, orra or txoritxuak,
kantetan, orra or bildotsak,
kantetan, negua joan dala
kantetan, zoraturik pozak.

Kantetan, berdeturik mendiak,
kantetan, baita bere atxak,
kantetan, soñeko barriakaz,
kantetan, gaur euren garaitzak.

Kantetan, orra barriz zelaiak
kantetan, orra loratxuak,
kantetan, goixetik gaberaño,
kantetan, agur dau neguak.

Kantetan, basoetan artzaiña,
kantetan, gaur jorik txistuaK.
kantetan. ez dedilla biurtu
barriro, ain negu gaiztua.

Kantetan. dabe zar ta gaztiak.
Kantetan, gaur dago pobria,
Kantetan, erdu ordu onean
Zatoz bai, o uda barrial

Baserriko jaun baten bizitza gozoa

Gogaitu ta asperturik erri aundietan
Nun egon izan nazan gazte urtietan
Bizitza gozorik an ezin billaturik
Baserri onetara nago biurturik.
Emen jaio nintzan ta baita bere azi
Zartzaroan atzer a oraiñ naz etorri.

Egiaz urietan dagoz gauz aundiak
Zeintzuk niretzat ziran len zoragarriak
Oraiñ obeak emen ditudaz ikusten
Pentsetan dodalako beste modu baten
Gaztea nintzanetik zartu nazanean
Izatean dagozan gauz oen gaiñean.

Zer nekutsazan nik an? gizonaren lanak
Enien ikusten dodaz Jaungoikoarenak
Orrexek aztertuten zoro oi naz jarri
Diralako benetan danak arrigarri,
Berak bakar bakarrik bestek ezin leikez
Gauza miragarririk ez da egin berez.

Zelan ez dituezan nik lako begiak
Euren adimentuan gaur nekazariak;
Uriko gauzaz oneek dira arrituten
Emengoak uts legez jakez iragoten
Ta ara askotan doaz erdi zoratuak
Ikustera, eukirik baserrian obak.

O ene baserriko bakartadetxea!
Zu zaitut neure poz ta atsegiñ osoa,
Nire adimenaren eskola aundia,
Arimako onaren leku egokia;
Sentidu guztientzat ze gozagarriak
Eskinten deustazuzan nozik beiñ barriak!

Tint askok uste dabe ez dala neguan
Baserrian zer gozau uriho onduan:
Orduan dakustaz nik ereiñik aziak
Udan emon daiezan ale ugariak,
Edurra barriz bada zerutik jausiten
Deritxat dagozala koipez gozotuten.

Nun da udabarrian ikusgei aiñ onik
Urietan nik emen dodazan lakorik!
Zelako lora polit usaintsu ederrak

Zoragarriak oso! baldin an gizonak
Jarten badauz begiak gogo ta zentzuna
Topauko dau ugari miraritasuna.

Zer diñot zer elduten danean udia?
Alde guztietara au da pozgarria,
Zenbat orripetxotan fruta eztitsuak
Dakustaz gorde nairik lotsaz mordotxuak,
Geriza, ginda, bardin musikak, sagarrak,
Makatz urtsu, mispira eta okaranak.

Laugarren tandarako da uda azkena,
Biotzak gozau daian au ez da txarrena
Ikusirik batuten ale ugariak
Mundu guztiarentzat onetsigarriak,
Gaiñera ordaindurik nekazari lanak
Arrastaka izerdi botariko danak.

Gauza asko oraiñdik dodaz gozagarri
Landa zelai berdeak ibilteko toki
Itzal otzaroetan aise mee gozotan
Ur bizi mueta asko iturritxoetan,
Eizatzat erbi asko, arraintzat sarbuak,
Goix iratzarri nadin txorien kantauak.

Eta gabetan barriz illargi argitan
Begiak josten ditut zeru urdiñetan
Gomutaurik eurretan Jaungoikoa dala
Guretzat aiñ ederrak egin zituzana:
Gogamen onek pozez dana zoraturik
Lo gozo eztitsuetan jarten naz etzunik.

Beste bat bere badot emen gozamina
Urietako askok artuko leukena:
Lotsa aundi bat deuste guztiak auzuan,
Kalean aintzakotzat iñok ez ninduan,
Jauna danak diñoste txapelak erantzi,
Ill arteraño emen gura neuke bizi.

Politikako kontuak

Negarren jainkosa samurtu nagizu,
Egin dagidan malkoz biotz danau urtu,
Antxiña emon neutsun lenengo tantia,
Baita beterik itxi zure edontzia,
Urteokaz nik egin ez arren negarrik.
Ibilli nazalako erdi zoraturik.

Iñok baño obeto zuk bada dakizu,
Mundura zelan nintzan ozta ozta agertu,
Zure lira tristea joten bereala,
Garrasi ta negarrez nik ekin neutsala,
Naiz ta gero lurreko gauzen durunduak.
Itxi arren negar ots guztiak ituak.

Ego baketsuokaz jatsi ta zatozkit,
Begiok estaltzera eurakaz bertotik,
Erdu, ta eldu zaitez, zatoz bereala,
Jo dagidan gaur lirau, zuk emon zeunstana,
Negarrez soñututen lagun egidazu,
Ez al dakizu ondo, zer jatan gertatu?

* * *

Zenbat aldiz lenago ames zoroetan,
Poztuten zan biotz au etorkizunetan.
Usterik ziur ziur egunen batian,
Koronel izatea neure batalloian,
Desegiñ ziran baña alako amesak,
Begitanziño areek gaur jataz garratzak.

Zer dira inguratzen naben gogamenak?
Biotz au illun illun, ipinten deustenak?
Ai! dira gaztetako esperantz aundiak,
Beti neure aldera danak ikusiak,
Baña partiduetan geiegiko pozak,
Izan oi dira barruz mokol arro utsak.

Deslaiturik umeak eta emaztea,
Eskutatu neban nik gure banderea,
Zorigaiztoko kontu politikakuak,
Ekarri deustazuez egun ain estuak!
Nire egiñ-bearra uste dot etzala,
Umeak ta andrea zaintzea ezpada.

Oraiñ bildurrez nago dala kastigua,
Geixotasun ta gatx au Jaunak bialdua,
Egun batean gerran preso nintzan jausi,
Ugarte onetara ninduen ekarri,
Galdurik umeak ta galdurik andrea,
Galdu dot osasuna, ta ia bizitzea.

Zelan bialdu oraiñ zizpiru samur bat,
Emazte ta umeai iñogaz ez daukat,
Aixeak zarioiazan odeitxo zuria.
Ai baziña niretzat gaur mandataria,
Eta or itxasoan zabiltzazen bagak,
Eroan bazengiez nire negar tantak.

Bestelan egan azkar zoazan elaia,
Artuko al deustazu arren errukia!
Iragoten bazara nire etxe aldetik,
Diñotsut biotz eta arima arimatik,
Ene emazte maite ta ume laztanai,
Gorantzia illunak emoteko danai.

Azkenez biotzeko amodio-garra,
Tximista biurturik zoaz, zoaz, bada.
Baita zeugaz batera nire espiritua,

Gorputzetik urten da bijua bijua,
Agurtzera umeak ta andrea betiko,
Bakarrik gaur ementxe nazalako illgo.

Baserritar baten kantua

Poesía premiada con un Pensamiento de Oro en el Certamen científico, artístico y literario de Pamplona.

Neure adiskide D. Bizente Arana Jaunari

*Vanitas igitur est, divitas perituras
querere et in illis sperare.*

*Banidadea da bada laster amaituko diran
ondasunen billa ibiltea eta euretan
konfiantza ipintea.*

Kempisek 1. liburuan 4. kapituloan.

Txistuzko orroez lurrin ta ketsu

Ur zelaietan aurrera,

Doian ontzia urrinduagaz

Urten egin dan aldera,

Eta bertako jente guztia

Agur ta agurka lurrera,

Ete doaku benturaz inoz

Ez biurtzeko atzera,

Ainbeste ama negar txilioz

Emen itxiten dabela?

Eldu zakidaz gaur enegana
Neure musatxo añ leuna,
Eldu zakidaz argitutera
Neure adimen illuna,
Eldu zakidaz neurtiztu daidan
Zer dan zorientasuna,
Neurtiztu daidan gazte askoren
Gaurko zorientasuna,
Neurtitzez gura neuskielako
Buruan sartu zentzuna.

Neurtitz oneetan ikusi daien
Doatsuera lurrean,
Gozau daikela uste ez arren
Naiñok baserri etxean,
Bizirik bertan Jaungoikoaren
Bildur santu ta legean,
Itxasoetan joan bagarik
Zorientasun atzean,
Gaurko ontzian doazan legez
Gorputz ta arimen kaltean.

Gorputz arimak biak galtzera
Euskaldun zentzunik bagak,
Mutill ta neskatx baserrietan
Zuzen etozan landarak,
O baña miña! amerikara
Orain joaten diranak,
Aixe biurrak geienez oi dauz
Beruntz makurtzen dan danak,
Añ abe liraiñ emen zeruruntz
Zerden igoko ziranak!

Zarden igoko zirala diñot
Jaio zirean lurretan,
Aretx tantaien gisan indartsu
Emengo mendi tartetan,
Ementxe gero bizi izateko
Urte asko ta luzeetan,
Gorputzean ta bardin ariman
Osasun onaz bietan,
Aita zar asko dakusgun legez
Euskaldun baserrietan.

O baserriko bizitza gozo
Zaukadazana etxean!

Nok topau zaitez urez anditik
Ameriketa aldean?
Nok topau zaitez ain beste kasta
Loi ta zikiñen artean?
Iñok bere ez an, ezelan bere
Kantari onen ustean,
Orren probeta dakustalako
Garbiro neure etxean.

Nire etxean sagar zintzoak
Ez dau osatzen ustelik,
Nastu bagarik ustelak baña
Ez dau itxiten lagunik,
Au alan dala zelan ez dodan
Erakusteko bildurrik,
Amerikako kontuak orra
Irudi baten esanik
Orra an zelan gaur ez dagoan
Arimarako gauz onik...

* * *

Mundu onetan arima geien
Nai dodalako maitatu,

Urez aruntza iragoteak
Oi nau osoro bildurtu,
Agaitik jaio nintzan tokian
Bertan nai neuke amaitu,
Bertan naiz pobre biziagaitik
Doatsuera billatu.
O! birtutea!, zu zukazanak,
Zoriona dau aurkitu.

Zu zukazanak, balitza bere
Egingo dirutzen jaube,
Daki doatsu ez litekela
Egingo orregaitik bere,
Iturri danen urakaz zelan
Ez dan itxasorik bete,
Daki gizonen zuloa ez dala
Inoz ondasunez ase,
Naiz izan konde sein izan markes
Alperrik izan Errege.

Zu zukazanak, zelan añ ondo
Lurrau daukan ezautua,
Banidadetzat dauka arruak
Billatzen daben gustua,

Daki Jesusek esan ebala
Ganbeloaren burua,
Orratz zulotik iragotia
Dogula errezagua,
Aberats batek jaditsi baño
Betiko salbazinua.

Zu zukazanak kamaleonen
Gisan ez dau nai nekatu,
Dakielako aixez goserik
Ezin leitela amaitu,
Zelan ibairik ez dan sekula
Iñoz goruntza biurtu.
Daki arima ezin leitela
Beeko gauzetan geratu,
Dalako berez odeiez gora
Bear dabena egatu.

Zu zukazanak agaitik oi dau
Billatzen bere ertegia,
Zu zukazanak, beti aurkitzen
Beraren lpartokia,
Zu zukazanak, oreñak baño
Ariñago iturria,

Zerren biotza daukan añ sendo
Jaungoikoagan josia,
Bera dalako Ipar ertegi
Ta atsegiñ danen sustraia.

Zu zukazanak, dakusanean
Txoritxoren bat kantetan,
Ez dana inoz etortekoaz
Bildurrez ezer penetan,
Begiraturik bere soñeko
Luma politezkoetan
Mirariturik Jaungoikoaren
Probidentziaz benetan,
Autortuten dau ardura ohea
Daukala arek gizonetan.

Zu zukazana nekazaritzan
Sendo eginik bearra,
Eguneroko ogiaz dago
Pozetan biziten dala,
Zu zukazana, andrea bada,
Emazte bat da leiala,
Senarra bada Jaungoikoaren
Bildur santua daukana,

Semea edo alaba bada,
Gurasoentzat otsana.

Zu zukazanak umeakaz dau
Etxean otoitz egiten,
Iragokoak atsekaberik
Ez deutsa inoz emoten,
Etortekoak bere geiegi
Ez dau egundo estutzen
Dakialako bein bere Jaunak
Bat ez dabela itxiten,
Baldin badeutsa biotz ta fedez
Aita gurea deituten.

Zu zukazanak, ondasun askoz
Euki ez arren etxea,
Orregaitiño beragaz dauka
Aukeran libertatea,
Gizon bildurrak ez deutsalako
Kentzen arin logurea,
Morrollu sendoz ez dauka zetan
Gabetan itxi atea,
Dakialako ez doakola
Lapurren diruzalea.

Zu zaukazanak, azkenez nasai
Baserrian bizi dala,
Keska bagarik daroa eguna
Lo gozo eztian gaba.
Zu zaukazana zelan dan bizi
Orra neurtitzez esana,
Orra dirutza asko bagarik
Zorioneko izanda,
Zoriondunik ez dago emen
Birtutetsua ezpada.

Gerrea

*Lenengo osasuna,
Bigarren bakea,
Biziteko on dira
Bata ta bestea.*

Aberea abere dalako jaioten,
Errazoe bagako beti da ikusten,
Baña zentzun ezduna naiz dala aurkitzen,
Noz dau bere lagunik illotzik botaten?
Inoz bata besteaz aserratu arren?

Ez da mirari bada ganau zentzun bagak
Ikustea egiten noz baiten jazarrak,
Zerren daukezalako jaiokeraz armak,
Tronpa, agiñ, adarrak, erpe eta zarpak,
Baña baketsuaren antza dau gizonak.

Bizidun guztietan au da ezaguna,
Berba egiteko onek dauka mingañ leuna,
Barrea agertzeko bere esker ona,
Errukia artzeko biotz añ biguna,
Alkar adietako buru zentzunduna.

Bestek ezbadauz bada bizidun artean,
Gizonaren doerik beragaz aldean,
Zelan au ikusten dot abere antzean?
Zelan bere lagunai egiten pelean?
Jaiokeraz baketsu badator soñean?

Zelan atzera diñot errazoi ta guzti?
Iru almen dituan arimeaz nasi,
Dabil au gau ta egun esetsi ta esetsi?
Gorago dagoana beian nairik euki?
Matxiñadak asmetan egiñ arte nausi?

O zorigaiztoko! O andigurea!
Jaioten diran gizon goienen griñea!
Emendik sortu oi da geienez gerrea,
Emendixek atera orren gatx dongea,
Ainbeste atsekabe dakarren plagea.

Emendik, bai, emendik, dalako sustraia,
Griña oker danentzat bai andikeria,
Edo deitu oi dana bardin soberbia,
Zerren bere aita dan Txerren itxusia,
Jaungoikoaren kontra zeruan jagia.

Onek jarri oi ditu gizonak gerretan,
Beronek pillatzeko frutuak eurretan,
Onek ixotzen dau sua biotzetan,
Adorau daien Marte kanpo zabaletan,
Bere serbitzariak odol erreketan.

Gerran agaitik nun nai dantzut aienea,
Nun nai negar, txilio, nun nai kurriskea,
Nun nai erruki baga, gizona iltea,
Nun nai erru bagako odol edatea,
Beragaz egarria nun nai kendutea.

Orregaitik gorrotoz dakus gerra Jaunak,
Baita begi txarrakaz errege-gei zurrak,
Dakizalako bere ondore zitalak,
Negarrez baño kontau ezin leitezanak,
Diralako on gitxi beste danak txarrak.

Loitu oi dira gerran oitura txito onak,
Etsaitu bere sarri len lagun ziranak,
Galdu artu emonak merkatarienak,
Atzeratu arteak, baita ikaspenak,
Ostu eskubiderik legez zuzenenak.

Gerran, atxak ikusten ditugu dardaraz,
Erriak kiskalduten suaz eta garraz,
Zerua zenbat aldiz arpegi illunaz,
Ez dabelako egin iñoz gizonakaz,
Orrenbeste zorigatx bere tximistakaz.

Añ da bada gerrea añ plaga gaiztua,
Askoz obetzat daukat kolera murmua,
Orduan umiltzen da gizon anditsua,
Gerran baña makurtze ez arren burua,
Naiago dau ikusi dana auts biurtua.

Neguari

(Amalauduna)

Negu baltz ta motza bizar zuriokaz
Atorkigu leiaz kikildutera?
Zeru urdiñari laño arreakaz
Zertan tapau deutsak arpegi ederra?
Agura zitala arnasa otzokaz
Ipar-erriraño oa atzera
Eure alderdian ago ekatxokaz
Etorri bagarik Egoi aldera.

Azalako sartu i gure lurrera
Narru gorrian or, zugatz guztia,
Errekak orroez, zelai ta mendia
Pitxitxo bat bere ez dakarrela,
Itxasoa asarre, lotan Eguzkia,
Begirik zabaldu nai ezdabela.

Urte zar oni

(Amalauduna)

Agur, zuri urte bazoaku zana
Agur, sekulako deusut egiten,
Agur, zu joanik gelditzen naz bada
Urte bat zarrago eginda emen;
Urte bat lenago daukat ill bearra,
Une bat denporan orain dot galtzen,
Urte bat galduta, urte galdu dana.
Eriotzeak deust beraganduten;
Urtez ni zartzen naz, gaztetu bestea,
Ak dau metatuten kendua eni,
Eta azkenean egiñ oi dau beti,
Urteak kenduaz bere legea,
Urteak oztuta isten nabela ni,
Urte ta bizitza biak bagea.

Bakea

Lurrean ezer beste gauzarik
Bakeak ez dau bardingarririk,
Naiz izan urre gorria,
Baldin bagagoz gerran nasturik
Etxaku aiñ pozgarria.

Gerra denporan bildurra danak
Dauke gitxi zeñ asko daukanak,
Danik pobreena barriz,
Bake denporan bear ta lanak
Dauka kontentuz beterik.

Zorioneko bake dontsua,
Zeruetatik jatsitakua,
Zatzakuz orren ederra,
On guztietan aukeratua,
Ziñan etorri lurrera.

Da antxiñako esaerea,
«Osasunagaz naste bakea»
Dirala lenen guretzat,
Eurak bagarik Erregetzea,
Bere nai ez dot neuretzat.

Errege bere dabil artega,
Galdu bajako bake ederra,
Gau eta egun asmuan,
Nundik ekarri lengo senera
Zoriona erreñuan.

Baña Erria bake bakean
Gerra bagarik dagonean,
Pobrea txabolan bere
Bizi da atsegin bete betean
Izan ez arren Errege.

Umiltasuna eta arrokeria

Lenengoa da andia,
Bigarrengoa txikia,
Alkarren desbardiñak,
Bata birtute zuzenak
Bestea griña okerrak
Diralako egiñak.

Arek nai dau beera jatsi,
Izan arren berez andi,
Onek nai dau bestera,
Orresegaitik mundua
Ta bere bizi modua
Dakustaz goiaz beera.

Agaitik neban ikusi,
Edo buruz irakurri,
Oraingo komedia,
Egiaz ez da jazua,
Benetan ez gertatua,
Baña da irudia.

Nun dan garbiro ikusten,
Nun biziro azalduten,
Zeñ dan on, zeñ okerra,
Zeñ ipuiñ izanagaitik,
Berba neurtuz orregaitik,
Nua eskribitzera.

Erregetzat nai ebela,
Deitu eben beiñ batera,
Lorak igazko udan,
Klabel bat txito dontsua
Ta birtutez apaindua
Ikusi ebenean.

Zerren Errege antzera
Jaiokeratik soñera,
Eukan granaz josia,
Gañera buruan oso
Iñotzezkoa donoso
Koroe bat argia.

Lorarik onenak eutsen
Itzal andi bat artuten,
Sartaiseak agurtu,

Bedarrik usaintsuenak
Eztitsu ta bikaiñenak
Gura eben serbidu.

Alan ikusi zanean,
Nagusi danen gañean,
Artu eban ustea,
Lorarik egokiena
Birtutez apainduena
Andratzat artutea.

Zabaldu zan dierrira,
Berealaxe guztiaa,
Zertan Errege joian,
Lora askok zelan jakiñ,
Arrotuten buruakin
Laster abiau ziran.

Zeñ baño zeñ ederrago
Eutsen guztiak erago,
Ziztrintxoena bere,
Buruak jaso egiñik,
Zarden zuzen eregirik
Jarri ziran dotore.

Erregiña izatera
Nai izan moduren batera,
Dotoreturik igo,
O lora buru ariñak
Orrelako alegiñak
Uts deutsue urtengo!

Errege bere kortiaz
Bajoain erabilliaz
Bazterrak erresuman,
Nun illunkera batean
Gorderik lora artean
Loratxo bat dakusan.

Zeñek eutsan biotzean
Malluka baten antzean,
Egiñ alako malla,
Baita itanduten dotsa
Ezin eroanik poza
«Loratxoa nor zara?»

* * *

Zertan zagoz añ ixillik?
Zertan egin baga itzik?
Zertan zara estutu?
Zertan zuk bildurtu baga?
Zertan dakizun erara?
Zertako ez mintzatu?

Loratxoa izaturik
Aurkitzen zan mututurik,
Asmau eziñik itza,
Alako batean nekez
Erdiak esan eziñez
Onelantxe dirautsa.

* * *

«Ni naz bai bioletea,
Loratxo bat umilldea
Ene Jaun itzaltsua,
Nago emen ezkutuan,
Garbi ta umill munduan,
Gorde nairik burua.

* * *

-«Sinisten dot zareala
Birtutetsua zu bada,
Bioleta umilla,
Orregaitik Erregiña,
Nai zaitut jarri egiña
Zatorkit jauregira.

Puskatxo bat au entzunik
Geratu zan nasaiturik,
Alanbere begiak,
Lurreruntza biurturik
Erdi itxi ta baturik,
Eukazan lotsaz biak.

Zenbat zan au umillago
Aurkitzen zan itsuago,
Beragaz Erregea,
Orra nun daben zabaltzen
Aixe bigun batek laster,
Nogaz zan ezkontzea.

Esanaz Errege, ala,
Umilltasunak ebala,

Bioletatxoagana
Etsigi ta zoratu.
Urrengoko egunean,
Edo biaramonean,
Katolikoan legean,
Zala eingo ezkondu,
Lora arroak zirean,
Orduantxe umilldu.

Ezagutu eben bada
Arrokeria zitala,
Gorrotagarria zala,
Eta andik aurrera,
Izango zala ohea,
Aurkitzeko suertea,
Ezkutuan bizitea,
Bioleten antzera,
Itxirik alde batera
Piesta ta plazea.

Larrosa zoro bati

Larrosa eder ixiotu ta gar antzekoa
Esaterako atzo goixean jaiotakoa,
Zelan zakustaz, añ alegere pozez betea?
Zelan Zeruak, emoten deutsun bizi puskea
Egan badoa dirudiala putz ta aixea?

Zelan ez dabe balio zure anditasunak?
Zelan purpura darakuskuzun nausitasunak,
Atzeratzeko adoak egin gura deutsuna,
Dakustalako zure egoen galantasuna,
Doiala galtzen berealaxe gaztetasuna?

Luma ederrok ez dira emonak Amodiuk?
Urre gorrizko ulleok bere, ak bialduak?
Izan ziñaiten bere irudi bizi bizia
Izan ziñaiten bere ispillu garbi garbia
Izan ziñaiten bere antzeko egi egia
Izan ziñaiten gorri ederrez parebagia
Dirudizula Jaunaren odol agaz bustia?

Eta alanbere ezingo dozu puskat luzatu?
Bizitza on ez dakizun añ laster amaitu?
Eguzkiaren tximist zorrotzak puskat mosturik
Etzagiezan billosik itxi gaur mutilldurik
Goisean neskatz, zareala zu ezagaturik,
Arratserako zaituelako izten zaturik,
Ezain, itxusi, edertasuna oso kendurik?

* * *

Baña alperrik larrosatxoa, natxatzu mintza,
Alperrik deutsut bersua bota, alper neurtitza,
Zerren aurrera, doaian bidean gure sortitza,
Zerren beragaz naste daroian, gure bizitza.

Orri zabalok, zimeldu jatzuz doaz lurrera,
Antxe usteldu, antxe simaurtu sats egitera,
Zapo, koko ta ar atsituak gizendutera;
Eta benturaz nik bere biyar zure antzera,
Bearko dot joan euren gosea asetutera.

* * *

O! zeñ laburra, jatzun bizia larrosatxoa!
O! baña nar aiñ zorrotz artean ez txit gozoa!
Gozoa zara baña urrean dozuz arantzak,
Kiñatuteko zure gorputza diranak latzak,
Zeñen kiñadak, onean artzen direan gatxak.

O! zeñ garbiro irudituten dozun gizona!
O! zeñ ederto arrorik eta estu dagona!
O! zeñ argiro bere zorion iragokorra!
O! zeñ benetan bera gozetan dakarren lorra.

Edertasuna, zure antzera da kanpokoia,
Zure antzera, gazte denpora laburrekua,
Zure antzera, maiteegi badan iñok mundua,
Zure antzera, betiko legez balitz jaioa,
Zure antzera, narrez izanik inguratua,
Zure antzera, azkenez bada txoriburua,
Zure antzera, esango neuke dala zorua,
Zeren zorotzat, zaukadazan zu larrosatxua.

Udea

(Amalauduna)

Euri eta ekatxai, darraikoez atzean,
Egualdi on eta uda txito ederra,
Eguzkiak, ziargiz mendiaren gañean,
Dabela erakusten goixetik urteiera;

Len baño gaur dakusguz doiazala bidean,
Goixago nekazari piñak euren lanera,
Naiz Eguzki begietan ibilli bearrean
Euren saillari zintzo gozoz esetsitera.

Nekeak artu arren, zerren dauken ustea,
Denporea eldurik biltzeko laborea,
Artook, babak eta baña lenen gariak,

O zeñ gozoa jaken euren esperantzea!
Alan pozik daroez lor eta izerdiak.
Gorputz urratze eta arrastaka guztiak.

Nere adiskide laztan

*On José Manterola zanaren andre
Eloisa alargun atsekabetuari*

Damuz gau eta egun O gaur andre Eloisa!
Bizi zerala dakit, lutoz estalirik,
Ez aldakizu bañan, denok bear degula,
Iges beste mundura noizbaiten emendik?

Ezagutzen det ongi, dela oso tristea,
Zu zeraden antzera alargundutzea,
Ezagutzen detala, diotsut berriz ere,
Zure senarra lako bat zer dan galtzea.

Ezagutzen det, a bai! dezula gai naikoa,
Dezula suerte bat bizitzeko triste,
Ezagutzen det zure senar onak adiñbat
Zerorren amak ere etzaitula maite.

Ezagutzen det iñork, ez dizula kenduko
Bizi zeran artean bere oroipena,
Dazaut biotz orretan daukazula zauri bat,
Ill arte gordinkiro iraungo dizuna.

Bakarrik al dezake pena on arindu,
Bakarrik barren on gauza batek poztu,
Bakarrik ark ditzake munduko lazeriak,
Bakarrik pena oiek ondoen gozotu.

Bakarrik esango det, bakarrik bera dala,
Bakarrik alargun ta ume zurtzen poza,
Bakarrik zeñek biotz estu estu dagona
Zizpuru egiñ arren jarten duen lasa.

Bakarrik degu bada, zuk dakizun bezela,
Pozgarririk onena daukagun Fedea,
Gañera berarekin batera biotzean
Zerura igotzeko daukagun ustea.

Bakarrik antxen bada, berriz bilduko gera,
Gure guraso, senar, seme alabakin,
Bakar bakarrik antxen, berriro ez illtzeko
Bizi egingo gera beti elkarrekin.

Bañan ara baño len, ementxen bear degu
Lendabiziko bian ementxen penatu,
Ementxen bear degu, emen emen lurrean,
Eriotza larria iretsi ta artu.

Santuak ere zuten malla onetatikan
Pasa ta egan egiñ Zeru ederrera,
Gure Jesus maiteak, bere Ama laztanak,
Orobat artu zuten tragua berbera.

Alaxen egunen bat izango da guretzat,
Etorriko zaiguna erio garratza,
Koraña zorrotzakin lapur bat bezelaxen
Kendutzera betiko bizi ta asnasa.

Bañan ez da ajola, betor nai duenean,
Betor, erasotzera amorru bizian,
Ez dio ardura, Jaunarekin bagaude
Garbi ta adiskide gu kontzientzian.

Betor, eldu bezaigu, azpiratu gaitzala,
Bere atzapar zorrotz erpe luzeakiñ,
Bañan bere garaitza bakarrik izango da,
Soillik gure gorpuztxo erbal illkorrakiñ.

Zergaitikan anima, ezin dezakean ill,
Dalako ezillkor ta beti betikoa,
Nork ona baldin bada daukan zeru eder bat,
Eta antxen bizitza zorionekoa.

Eloisa! zure Pepe, ere ona zalako,
Igo zuen Zerura beraren animak
Aingeruak bezela araxe ega zuen,
Gozatzera betiko o zer atsegiñak!

* * *

Garaitu zaitetz arren, kemen artu Eloisa!
Alaitu eta epe piskatxo bat artu,
Nekeetan oi ditugu, lorerik bikañenak,
Frutarik gozoenak Zerurako bildu.

Laster iragoko da, erbeste onetako
Denbora labur eta naigabez betea,
Etzuen Jaungoikoak guretzako ez egin
Orain arkitzen geran mundu añ tristea.

Beste toki bat degu guretzako egiña,
Nun ez dan iñoiz ere egunik illuntzen,
Beti negurik gabe, beti beti eguskiz,
Beti uda berria antxen da arkitzen.

Beti soñu gozoa, beti aingeru-kantak,
Negarrak an ez dute zer ikusirikan?,
Iñork ez daki zer dan pena ta naigabea,
Zeren an ezdagoan penen usairikan,

Eta atsegiñezko itxaso zabal artan,
Igarrian ikusten det zure senarra,
Nundik aditzen dizun, nundik zuri entzuten,
Zotin zizpuru eta auen ta negarra.

Andikan, bai, Eloisa, lagun egiten dizu,
Jaunari eskatuak dizula grazia,
Onez eramateko lurreko naigabeak
Gero goza dezazun Zeruko gloria.

Neguari

(Amalauduna)

Kanpoak oi deuskuz Florak aldi baten
Apainduten loraz añ zoragarri,
Uda andik laster eskini az jaten
Datorkio barrez gose danari.

Bioen aldia danean joaten
Agertzen da Bako danen pozgarri,
Triste bat badakus, emonik edaten
Ipinten dan arin pozez kantari.

Baña, gaur laugarren dogu etorria,
Surretik boteaz, tan, tan, dindirria,
Neptuno urtetsu, buru urdiña.

Otzak kikildurik, kapaz estalia,
Aguren illtzalla, gazte zartzallia,
Negu baltz, itsusi, zital, zikiña.

Bitoriako abadegeien ikastegi barriari, agur bat

*Don Francisco Sanz de Frutos,
bertako erretore Jaunari*

Arbola batek mendean artzen eban Erri bat,
Gizaldi luze asko askotan gaur artean,
Arbola orrek, Eguzki sutsu naiz ekatxetik
Gorde oi eban giroz Erri au orri pean.

Bere beso bat eltzen zan Ipar itxas ertzera,
Egoi aldetik Ebroko ibai andiraño,
Eguzkiaren urteeratik Bidasoako
Erreka zabal mugagarria joteraño.

Bere kerizpe gozoko iru aizta maiteak,
Dira odolez sarri gorritu zireanak,
Euren fedea nastu bagarik zaindute arren
Beti jagiten zirealako gora danak.

Bere azpian gordetan ziran mendi eskergak,
Bere azpian Anboto, Aitzgorri ta Gorbeia.
Bere azpian Gipuzkoa ta Bizkaiko ibarrak
Baila Araba menditsua ta bai zelaia.

Irurok dabe gaur arte egin beti ta beti,
Erri bat fedez kristiñau eta apartea,
Iruroi kendu arren lege zar Euskerazkoa,
Ez dabe galdu, ez ta galduko sinistea.

Irurok dabe gaur bere egiten bazter onetan,
Deritxakona ondraz Erri bat Euskalduna,
Irurok dauke Eleix-barruti katoliko bat,
Irurok Artzaiñ eta Buru bat mitraduna.

Irurok dauke euren Obispo argitsuaren
Agindupean Ikastegi bat gaur barria,
Bitoriako urian leku gorenengoan,
Araba zelai urriñetatik agiria.

O! egun dontsu gomutagarri benetakoa!
On Sebastian Herrero jauna zana etorri,
Milla zortzireun irurogeita amazapiko
Zezeillaren bedratzian zan jazo ori.

Bitoriako kaleetan zaiñ, ari begira
Bazan zalduna naiko aurkitzen artuteko,
Ongi-etorri txera abegi agur argiak,
Euskal-Eleixa Burujaunari egiteko.

Ozta ezautu eban guztiak maitetasuna,
Guraso samur bati legetxe izan eutsan,
Duda bagarik Ikastegi au egite arren,
Artzaiñ aiñ ona Euskal Errira etorri zan.

Jatorriz zaldun txit noblea da, baita Obispo
Españatarren gloria bere ez txikia,
Eleixearen Prinzipe argi, arimen Artzain,
Jagola zintzo, arduratsu, zur ta zolia.

O! Etxe santu, O Ikastegi agirikorra!
On Sebastian argitsuaren gar bizia,
On Mariano-k situagotu egiñ zaituan,
Zara zuzi bat errañuz bete ta josia.

Zeinbat alditan Araba zelai urriñetatik!
Gomutau zaitut zatxakuzala zu, eguna,
Zatxakuzala Euskal Erriko gau illtzallea.
Gure illunpe astunak galtzen dituzuna.

Zabalduagaz argi-erramak goi orretatik,
Uri, erri, zeñ baserrira naiz txabolara,
Errama orrek deuskuelako erakarriten,
Ebanjelio zerukoaren su ta garra.

Jaurtigidazu gaur niri bere tximistatxo bat
Kantua daizudan zuri dagotzun ondra ona,
Kantau daizudan zu zareala Euskal-Errian,
Erne zarean Aretx Arbola ezillkorra.

Kantau daizudan, zu zareala Aretx bat aiñ zaill,
Ez gizaldiak, ez ta ekatxak galtzekoa,
Kantau daizudan, infernutarrak esetsi arren,
Zutik eukiko ortxe dozuna goi burua.

Kantau daizudan, udan legetxe baita neguan,
Guri emongo deuskuzuzala zuk frutuak,
Kantau daizudan, zere semeak ardi izanik
Otsoak, jarten dituezala bildostuak.

Kantau daizudan, zure semeak dakustazala,
Ugarituaz zorionean aiñ modutan,
Kantau daizudan zeruko izar biziak legez,
Argi dagien Euskal-Erriko eleixetan.

Kantau daizudan zuk argiturik euren bitartez
Goazala gu Zeruko bide bedarrean,
Ez ezkerrera, ez eskumara okertu baga,
Erdi eriditik bertara zuzen jo artean.

Kantau daizudan, onak obetzen dituezala,
Zelan arteztu adierazo baita dongai,
Kantau daizudan zelan bakea emoten deutesen,
Jesukristogaz len arerio zireanai.

Kantau daizudan poza deutesela baita emoten,
Errukarriai premiñadun ta ez ekukiai,
Baita eskintzen zero zabalen jaubetasuna,
Jaungoikoaren serbitzari on diran danai.

Kantau daizudan, zelan Jesus-ek Apostoluai,
Baita eutsela inoz egiten dei, argia,
Eta zugandik bear dabela artu abade,
Izango diran mutill gazteak ikasia.

Kantau daizudan, erlijiñorik zurea legez,
Bat bere ez dala bere semerik gartuteko,
Ez jakitunik len oraiñ eta gerora bere,
Bardintzekerik gizarteari ekinteko.

Igarla batek agaitik diño, izarrak legez,
Jakitun onak dirala bada argituten,
Glori andi bat, baita gozauko dabeela beti,
Erakusla on izan ziranak erriaren.

Errazoiagaz agurtzen zaitut ertegi eder,
Egia utsik erakutsiten deuskuzuna,
Agurtzen zaitut o! zuzi barri ixiotua!
Argitu daizun inguruko lur euskalduna.

Agurtzen zaitut, Euskal-Erriko Eleixearen,
Metarri sendo eta Arbola errimea
Agur, Zeruak bota daizula bere iñotza,
Egin daiguzun euskaldun danai kerizpea.

Gure Arbola igartu zanak legetxe gora,
Jaso eizu jazo, Lauburuagaz banderea,
Agur, euskaldun zorionaren Landara barri,
Prudenzio ta Iñazioren eskolea.

Santu bi oneek emon beizue zeruetatik,
Sendotasuna, indarra eta laguntzea,
Izan zaitez an euren Erriko ostarku eder,
Izan zaitez an egun obeen señaleara.

Triskau daizuzan gure gañeko odei astunok,
Infernuaren illuntasun, gau, itzaltsua,
Ipiñiagaz Erri onetan laño bagako,
Jesukristoren egun eder ta gozotsua.

Uda barria

Ene adiskide on Antonio Trueba jaunari

Negu baltzean atso bat legez zan izatea,
Orain dakusgu burua zabal dakarrela,
Apainduagaz bere ulleak neskaten gisan,
Itxaropenez gorputza jantzi oi dabela.

Ikustekorik ikusgarrien oraiñ au dogu,
Begira daigun kanpoetara gaur bestela,
Zelan dagozan jaiorik milla lora mueta,
Euren lurrunaz atseginduten gaituela.

Aisea dator gaur bigunago len baño emen,
Gozogarri da bat jarritea bera artzen,
Zeñen bagetan txori politak egan dabilnaz,
Uda barria etorri dala iragarten.

Ontziak doaz zabalduagaz bela zuriak,
Ekatz gaiztoak ez dauz len legez bildurtuten,
Amerikara joan zirean egazti asko,
Asirik dagoz barriro onuntz biurtuten.

Artzaiñak dabez txilibituak ur korrontaren,
Alboko landan kerizpetxotan soñututen,
Auntzkumak eta bildots guriak dantzan egiñaz,
Emoten dabe zer eldu jakun adituten.

Txal ta moxalak salto ta brinkoz besteen gisan,
Gogo argia deuskue bere erakusten,
Leiak kiskaldu zituzan lurrak nekazariak,
Laieaz ditu itzuliagaz astinduten.

Egun sentiak ezotuten dauz urrezko perlaz,
Lurrak agertu dituzan lora ta bitxiak,
Dirudienak egon dirala len ezkutuan,
Ikusi daizan uda barrian Eguzkiak.

«Ongi etorri» esaten deutse Errege bati
Oi jakon legez landara samur aiñ guriak,
Eta besteak zeinbat gorago igoten daben,
Obetoago ezarten deutsez bi begiaz.

Agurak bere bota dituez kapa lodiak,
Ikusten dira gaur txairoago kaleetan,
Eta atsoak bizkor bizkorrik lengo aldean,
Ez daukelako ainbeste sorki gorputzetan.

Gazteak barriz poztuten dira ezin geiago,
Euren gogoa dakarrelako piestetán,
Eiza zaleak ola itxirik goixetik doaz
Ibilte arren erbi atzean mendietan.

Ugaraxoak asirik dagoz kar, kar, egiten,
Txindurri piñak abiau dira bearrean,
Burrundaraka erleak dabiltz lorarik lora,
Eztigintzako egoki diran gei atzean.

Kukuak ku, ku, zozoak zor, zor, negutak txuiñ txuiñ,
Birigarroak barriz tantaien gallurrean,
Kantetan dabe danak guztiak etorri dala
Uda barria negu balizaren ondorean.

Kolera morboari

(Amalauduna)

Zek daroa orain, alan bildurturik
Orrenbeste jente al dan lekura?
Euren arerio txar bat agerturik
Bagendu legetxe gaur Erreñura?

Zek daroaz batzuk ontzian sarturik?
Zek barriz besteak basamortura?
Topetan badabe leku segururik
Bertan bizitea dabela gura?

Jaun aserratua errukitu zaite!
Jaso-iguzu arren zeure zigorra!
Ainbat ama pobrek, zenbat ume maite!

Ill zirealako largauta orra,
Oneen kurriskakaz, nozbait ausi bite
O! kolera zure bioz gogorra!

Negu-agura zar buru zuria

Agura guztiz zantar, erkin, zital bat,
Negua deritxona, gaur da agintari;
Arpegiz baltz, zikin ta izurtsu izan arren
Nai ta ez obeditzen deutsalagu berari.

Bizi da basamortu bakartsu illun baten,
Otzen otzaz agiñak jakoz dantzatuten;
Malko gogortuakaz labanduten dau lurra,
Txistu izoztuakaz gañera loituten,

Eguzkia guztizko gitxitan ikusten dau,
Begiraturik zear toki urriñetik;
Gaba eguna baño geiago dau ametan,
Ez dau aldendu gura leku añubetik

Bere arnasea da zorrotz, miñ, illgarria,
Zurretako lurrunaz nai nor dau bildurtzen;
Bizi da dardar leitan, orria aisetan legez,
Urak bere putzagaz arri dauz biurtzen.

Sustraiak dirudie bere zanko zimelak,
Errama igar batzuk bere beso meiak,
Arte zaill guztiz zar bat gorputza aiñ sikatuak,
Zati guztiak daukaz ganora bagiak.

Ikusgarri aiñ ezaiñ ta onen itxusiak,
Ama sortitza dauka oso tristetuta;
Jantzi berdeak deutzaz kiskaldu surik baga,
Narru gorriz itxi dau leitan alatuta.

Billox dakusanean burla geiagorako
Agurra arek deutsa eioten kapea,
Kolare ederduna; baño berotuteko
Jaunak ez eban egin alako trastea.

Zeinbat lodiago dan estalki zuri on
Deituten deutzaguna Bizkaian edurra;
Ainbat beraganako zugatzik mardoenak
Biotzeraño dauke sarturik bildurra.

Agura maltziñari otuko balitxako
Ulle dana ebai ta onuntz botatea,
Errez gertau leiteke bere pisu andiaz
Zugatzak beso baga asko geratzea.

Eta, nun ete dira udako lora polit,
Ainbeste fruta mota nun dira sartuak?
Zorionean dagoz nunbaiten ezkutaurik,
Kiskalduko zituan bestelan neguak.

Ez dago jakin baño satorrak bildurturik
Lur barruan noraño direan sartuten,
Txindurritxoak aurrez egindako etxean
Pillatutako janaz gaur dira zailduten.

Erle burrundari bat orain ez da sometan,
Ondotxo ostendurik dagoz erlautzean;
Udan batu ebezan loratxoai eskerrak,
Osterantzean larri biziko zirean.

Txori buru ariñak laguntza billa dabiltz,
Baña ez deutse bere jaramonik eiten,
Dalako Agure au arrizko biotzduna,
Gaixoak isten ditu lazerian illten.

Aiñ da gogorra eze pobre guztientzako,
Oneek ikusten dira gaur asko negarrez,
Garrasiz ta uluka ill dedilla Negua,
Eta bizi dedilla Udea deadarrez.

Gure azken-lekua

(Amalauduna)

Orri igartuak uda azkenean
Arbolatik dira lurrera jausten,
Euren izateak bizia galtzean
Lurrean dirala sats biurtuten:
Zelan itxasoan ontziak urean
Markarik ez daben inoz egiten,
Alan orritxoak zer ziran ez dabe
Gomutagarririk guretzat isten.
Bardin ill ziranak toki au largaurik
Guretzako jareñiñ eben mundua,
Nortzuk gaur dagozan geienak azturik
Aztu oi dalako iragokua,
Agaitik orriak legez igarturik
Obira daukagu jausi-lekua.

Ama baten sentimentua

*«Ardiak egin pekatu
Eta bildotsak pagatu».*
(Esaera)

Laster mutilltzen da larrosa bat,
Zotz bat bereala ausi,
Kristal bat brintzan golpeaz errez,
Argi bat putzaz itzali;
Modu berean baten aiñ laster
Biotza jatan erdi bi,
Uste bagako barri samin bat
Jatalako eldu neuronari.

Egazti batek maitetuten dau
Txit asko bere abia,
Lañoak legez baita lurrinak
Laztandu oi dabe goia:
Itxas orratzak ipar aldea,
Arriak bere ertegia,
Alantxe maite nik bere neban
Seme bat maitegarria.

Zorioneko edo txarreko,
Gerra bat emen sortu zan,
Zeinbat ama on seme bagarik
Gaizki ipiñi ginduzan!
Garaitza zala kanpaiak joaz
Jolasa ugari bazan
Baña ez dakit biamonean
Zelan miñez ill ez nintzan.

Armadatzar bat musika joten
Sartuten jaku errian,
Ni bizi nintzan etxe aurretik
Biba gu! oska bajoian,
Soldadu batek diño penaurik
«Jose ill jaku goixian,
Beraren ama gaixoa ustez
Bizi da ortxe etxian».

Tximistak ez dau iñoz aiñ errez
Zugatz igarrik urratu,
Zeinda berba areek nire biotza
Eben guztia zatitu;
Ez eguzkiak iñoz aiñ laster
Edur tantarik bere urtu,
Zelan barriak nire begiok
Malko zituzan biurtu.

Seme bat euki bera soldadu
Eroan eusten gerrara,
Orduan etzan beste nausirik
Agintari zan indarra;
Eta gaur barriz zartzarorako
Dot semearen bearra,
Baña niri a kendu eustanak
Ez deust gozotzen negarra.

Euskal-errian esaera au
Antxiñakoa daukagu,
Ardiak egin pekatu eta
Bildotsak bear pagatu,
Esakune au asmau ebanak
Ez eban ezer erratu,
Ema gaxo au egia orren
Ona emen bat testigu.

Aita zar baten esperantza ederra

Zelan bada gizona sarri dot ikusten
Arrisku andietan errez dala sartzen?
Ordu une danetan bizi nekatuten,
Lorik egin bagarik gabak iragoten,
Burua ausiten, bizia laburtzen,
Osasuna galtzen,
Ez badeutsa pozen bat zerbaitek emoten?

Alan itandu leiket ez danak zolia,
Zer da orren pozgarri zu bertsolaria?
Nik erantzungo deutsat o adiskidia!
Esperantza bat oso dudarik bagia,
Aberats andia, ezerdun txikia,
Bardin ezeukia,
Poztuteko munduko bizidun guztia.

Bestetan zelan dakust nik nekazaria
Egunera baño len oetik jagia?
Soluetan lanean goisetik asia,
Itzaiña idiakaz arturik burdia,
Naiz eguraldia, izan otzegia,
 Zein beroegia,
Ezpaleu esperantzan poza ipiña?

Zenbat jakitun andi zoro diran jarri!
Diralako eunez ta gabaz ibilli,
Atsedeen emon baga iñoz gorputzari,
Ta bai eriotzea sarri buruari,
Eginik ekarri, zergaitik larregi,
 Ziran ikaslari,
Pozturik gloriaren esperantzeari.

O! ta zenbat gerrari ziran azartuak,
Burruketan sarturik aiñ amurratuak,
Beingo baten istera etsaiak goituak,
Izan arren sarritan eurak menpetuak,
Edo lotsatuak, iges bialduak,
 Baña sendotuak,
Esperantzak jarten dauz barriro gaixuak.

Itxasgizonak bere ditugu ikusten,
Arrisku andietan uretan ibiltan,
Ta onen onenean sarri ondatuten,
Ontzi ta ontzizaiñak bertantxe galduten,
Batzuek urteten, besteak itoten,
 Diranak salbauten,
Ez dira esperantzaz ostera joaten?

Azkenez zer egin lei datzanak geisorik?
Osatu leiteala ez euki usterik?
Ez neuke sinistuko aiñ gauza okerrik,
Ta bai osagarriak gogo onaz arturik,
Jaunak lagundurik, ikusteko onik,
 Len legez oraindik,
Esperantzeak dauka geisoa pozturik.

Errukarritzat ez dot iñoz ezeukia,
Aiñ gitxi aberats bat lurrera jausia,
Gerrari menpetu ta jakitun txikia,
Ez ta luzaro oian dagoan eria,
Orren azkarria, nik dot eretxia,
 Dala mingarria,
Esperantza bagako errukigarria.

O! neure biotzeko esperantza ona!
Zuri begira pozik ni euki nozuna!
Ez egizu ez arren beti alan baña,
Poz onetan bakarrik ni bizi nadilla,
Ezpada bestera, obeto aurrera,
 Esperantz ederra,
Sartu nagizu laster atsegin betera.

Egiaz ni geisorik ez naz iñoz izan,
Baña beti arlote bai mundu onetan,
Semetxo bat joanik dot Ameriketan,
Jakirik nago zelan aberastua dan,
Pozez nago alan, a datorren eran,
 Urrengoko udan,
Aberats biziteko ni bere esperantzan.

Etorkizuna

Iragokoa irago ziñan,
Baña betiko irago,
Ai! ezagutu nik bazindudaz
Irago baño lenago;
Iragoaren biurtuterik
Ez dodalako geiago,
Etorkizunaz bildurrez larri
Eta ikaraz txit nago,
Enazalako etorkizunaz
Kontuan jausi gaurdaño.

Etorkizunak, etorkizunak,
Zelan ninduan poztuten!
Mendi gañeko zelai eder bat
Au jatan begitanduten,
Etorkizuna loraz jantzirik
Baneban bere ikusten,
Etorkizunaz sinislari au
Banintzan bere puztuten
Etorkizunaz desengañauta
Naz baña gaur esnatuten.

Ezkutau eustan etorkizunak
Bere eguzki argia,
Estaldu eustan etorkizunak
Bere goix zoragarria,
Ostendu eustan etorkizunak
Uda barriko arpegia,
Gorde betiko etorkizunak
Itxaropen on guztia,
Len pozgei jatan etorkizuna
Oraiñ jat illungarria.

Jaioa doa koskonduagaz
Lenengo ainbat urtean,
Gaztea bere goruntz igoaz
Bizitzan aldats latzean,
Piesta zaleen gisan zantzo ta
Uju-ujuka bidean,
Etorkizun bat alegerea
Topetea ustez gañean,
Ames egiñaz biziteko ondo
Gora elduten danean.

Ai! igo neban nik bere gora
Baña ez topau zelaitza,
Ezpada ota, sastraka asko,
Nartzea eta arantza;
Billatu neban mendi guena
Zelaien orde zorrota,
Poztu ninduan etorkizuna
Zan iduri uts, zan bitza,
Iduri utsa, bitza, amesa
Dalako gure bizitza.

Zartu egin dan guziak deutsa
Mendi orri igo gañera,
Baña atsedeen nun ez topaurik
Jarrai bear da aurrera,
Eguerdia artuagaz bat
Eguzkiaren antzera,
Gizona bere igaroten da
Bizitzan arratsaldera,
Etorkizuna joan ezker
Baña ez dator atzera.

Atzea edo oste aldea
Gelditzen jaku gauturik,
Etorkizunak ezin dabela
Araño bota argirik,
Eguzki onek igex eginda
A geratu zen illunik,
Irago ezkerro bide artatik
Aurreruntz baten bakarrik,
Ate sendoaz geratuten da
Bein ta betiko itxirik.

Zaturik nago arratsaldeko
Eguzkiaren antzean,
Aurkietan naz beeko zokora
Laster joteko urrean
Eriotzea jabetua da
Irago doan bidean,
Etorkizunak erakusten deust
Obi zakon bat aurrean,
Etorkizunak nora daroan
Orra gizona azkenean.

Urteroko kontuak

Etxegaraiko Karmelo neure adiskideari

Karmelo, alegere jaku agerketan
Udabarri zoroa urte guztietan,
Loraz apainketan,
Dituala kanpoak ederto jantzirik,
Urteroko soñua uts egin bagarik.

Udea egiten da bigarrenago sortu,
Beroaz egiteko mendiak leortu,
Txarkoak mututu,
Eroateagaitik Donosti aldera
Jentea orko aixe giroa artzera.

Irugarrenak Uda-azkena, izen dauka,
Au beti dator gari ta artoa opaka,
Sagardau botaka,
Askoz prestuago da beste biak baño,
Pobreai egiteko mesede geiago.

Baña gaur sartzan gara Karmelo, neguan,
Aurtengo au ez dakit zelan izango dan,
 Aurkitzen naz dudan,
Edurrak beintzat atzo poztu ez ninduan,
Fara fara jausiten emen ziarduan;
Negu au bada igaz zan legez zitala,
Egurrik ez daukanak bildu dagiala,
 Bestelan su baga,
Triste iragoko dan aurten Gabon gaba.

Gabon ondo irago o lagun laztana!
Zergaitik dirudian euskaldunen gaba,
 Jesus jaio zana.
 Itxaroten ala,
 Dozu zeure ama,
Noz joko ete dozun etxean aldaba.

Baturik euskaldunak geure ezkatzetan,
Gabon kanta zarrakaz gomutau gaitezana,
Txurru bat geitxoago edan arren bere,
Esan leike Gabonez au dogula libre,
Eta nik sutondoan kantetako aurten,
Urrengo bertso biok ditudaz ipinten:
Biba Jesus, ta biba Maria ta Jose,
Anjela, edan daigun beste baso bete.

Eibarko burdin-bidearen estreñako kantua

Ixi, ixi, ixildu
Txori barritsuak,
Ixildu errekatxo
Zentzun bagakuak;
Ixildu o abere
Basuetakuak!
Gagozalako emen
Gu bere mutuak,
Gazte, zar, aberats ta
Pobre gizajuak,
Entzun daiguzan ondo
Tren-txistu soñuak.

O egun, baña egun
Goguangarria,
Sekula ez da ilgo
Zure gomutia;
Kondairean izango
Zara ipiña,
Bedeinkatu dagigun

Jaungoiko aundia,
Or or datorrelako
Tren txistularia,
Iragorik azpitik
Eizako mendia.

Ongi, ongi etorri,
Ongi tren dontsua,
Aspaldian genduan
Zure desiusa,
Zu errezibitzeko
Jantzi da Zerua,
Eguzkia jagi da
Gaur argiagua,
Illargiak estreñau
Ei dau soñekua,
Izarrez iñoz baño
Apainduaga.

Zure lurrin ta keia
Jaku pozgarria,
Lur leorrari legez
Trumoi ta euria;
Geienez oi dalako

Au izan ogia;
Zu bere zara gure
Mesedegarria,
Zuk, zuk biztuko dozu
Gure industria,
Bizi dediñ! bai! bizi
Eibarko erriya!

Gizonaren altasuna

Jaungoikoak egiñik
Gizonari argi,
Onek atera ditu
Zeinbat gauza barri;
Oraindio badauka
Zer asma ugari,
Gure gendukelako
Aidian ibilli.

Etorriko balira
Asabak mundura,
Ez leukee ezagutuko
Jaio ziran lurra:
Añ da aundiya eze
Ein daben biurra,
Len bide luze zana
Gaur dogu laburra!

Legoak ta legoak
Itxirik atzian,
Egaztiak duiñ bizkor
Gaur guaz trenian;
Mundua jiraturik
Lau illabetian,
Barrero sartzen gara
Urtendako etxian.

Bergara, Plazenzia,
Eibar ta Durango,
Erri bat legez dira
Aurrera izango;
Lauretan egon leike
Ordu batgarrengo,
Mundu guztitik tren au
Ojala balego!

Homero euskalduna

(Iparragirri kanta)

Ene adiskide on Federiko Baraibarkoari

Jaso nai nuke kantatzalle bat,
Mendiok baño gorago,
Jaso nai nuke albanezake
Odeiez ere arago.
Illargitikan Eguzkiraño
Andik izarretaraño,
Izarretara jaso dezadan
Almena baña non dago,
Egorik gabe nere buru au
Jaso ezinda banago?

Izarretara jaso dezadan
Betor andikan almena,
Goragotikan grazia, etorki
Eta doarik onena;
Betor zerutik mingañ eztitsu,
Leun bat aingeruena,
Arek gaur artu dezan gloria
Irabazita duena,
Dalako bera euskaldunetan
Neretzat euskaldunena.

Euskaldunetan euskaldunena
Kantatutzeko lur oni,
Mundu bietan euskaldunena
Kantatzen Euskera amari,
Orregatikan zorretan gaude
Euskaldun danok berari,
Koroi eder bat antolatzeko
Euskaldun umant zanari,
Urez anditik, zeñda emendik
Ain ospatsua danari.

Guri konsejo onak ematen
Bera zan euskaldunena,
Ark esan zuen batzar danetan
Eiteko gure izkera;
Eta biziko gerala emen
Pakez, garbiro onela,
Ots egiñikan lotsagaberik
Bizi dedilla Euskera,
Nork uste zuen au dala Jaunak
Zerutik jetxi duena.

Nola berari onrau zor zaion
Abiatzen naiz onratzen,
Zeren gitarra zartxo batekin
Zuen poztu, naiz tristetzen,
Zeren estutu, zeren lasaitu,
Arek zekien egiten,
Itxasoko urak diran erara
Apaldu zeñ da jaikitzen,
Modu berean gure biotzak
Zituela ill ta piztutzen.

Argatik Jaunak zabaldu zion
Laster izena Frantzian,
Ingelaterran, Alemanian,
Orobat ere Italian,
Beldurra nola ipiñi zuen
Ementxe gure Españian,
Erbestetu zan eragotzita
Bizitzen Euskal-errian,
Gero ogei bat urte egin zuen
Lurraren beste alderdian.

Ara baño len utzi zizkigun
Jarrita kantak ugari,
Beren artean samurrena bat
Adio Euskal erriari,
Beste kanta bat eder ederra
Aizkibel jakintsuari,
Oraindik berriz ederrago bat
Jarria Aritz zarrari,
Zeñek ematen dian gloria
Andi bat Euskal lurrari.

Au da kanta bat, mundu guztian
Zabaldu dana nai nora,
Kanta aiñ bikaiñ, aiñ ospatsu au,
Etzaigu illko iñola,
Zeruko argiz Joxe-Mari-ri
Uste det jetxi zaiola,
Homerok ere etzuelako
Jasoko obeki arbola,
Apolok ere beste kanturik
Noiz altxatu du aiñ gora?

Kanta dezagun batzar danetan
Kanta aiñ paregabea,
Kanta dezagun adoratuz
Arbola santu gurea,
Kanta dezagun bera degula
Mantxik gabeko lorea,
Gogoraturik itz orietan
Iparragirre trebea,
Zergatik berak kanta zituen
Bizteko gure fedea.

O! zeñ ederki biltzen gaituan
Aritz zarraren oñean,
Lau probintziok anaiaturik
Batzen an erramapean,
Irme ta sendo alkaturikan
Laurok korapill batean,
Laurokin lazo bat egiñikan
Fuerodun izan gaitean,
Goza ditzagun zorion danak
Guraso zarren legean.

O! zenbat bider Madrillen bertan
Entzun izan zan kant ori,
Euskal uriak adi zioten
Asmatzalle ez illkorrari,
Errietako konsejuetan
Askok ikasi berari,
Duda gaberik euskaldunetan
Kanturik onen dirudi,
Joseri baño nik enioke
Deituko errege iñori.

Orregatikan eo dezagun
Koroi bat artearekin,
Lau probintziok gaur dizaiogun
Jantzi burua berakin,
Molda dezagun, molda bertatik,
Molda alegin danakin,
Ez urre, ez perlaz, ez diamantez,
Ezpada obearekin,
Diña dalako, iñor bada diñ
Jazteko ostoarekin.

Aritz ostoz bai, jantzi dezagun
Euskaldun orren argia,
Arbola ostoz ornitu ari
Kopeta zabal garbia;
Utsik Arbola ostoz apaindu
Iparragirre andia,
Arbolarekin betiro bizi
Dakigun Jose Maria,
Arturikan gaur anaiok gandik
Illko etzaion saria.

Bizi zaitea Iparragirre,
Ortxe Parnaso mendian,
Zergatik musen maitetzallea
Ziñan bizitzan zu beian,
Apolok zauzka euskal kantari
Danen guztien erdian,
Deitu dakizun zuri Homero
Zerorren jaioterrian,
Naikunde on erabili det
Iya aspaldi guztian.

Deitu bekizu, deitu euskaldun
Bertsolarien izarra,
Deitu bekizu ajola gabe
Maisua jotzen gitarra,
Zortziko soñu onak asmatzen
Zera danoen azkarra,
Kantatutzeko eztairitikan
Geien daukazu indarra,
Gañera zera eztitasunez
Erretxinola bakarra.

Beste Joserik ez dakust ez nik
Nere gidari zu zera,
Jaurtigi-dazu zure txinpart bat,
Jargoi ortatik lurrera,
Lagun zadazu Parnasotikan
Izaten zure antzera,
Jaso dezadan izkuntza zar au
Izkuntz berrien gañera,
Berau dalako geienen ama
Nere laztan dan Euskera.

Ekatzaren ondoko geraaldia

Ekatzak oso alde egin eban:
Dantzudaz txori kantuak,
Bidera atzera etorri eta
Klokadak daukaz olluak.
An sartaldean urdinduten da
Garbi jarririk zerua,
Mendi gañean bere agertu
Baserri illunpetua;
Ibar erditik garbiro doa
Arekan errekatxua.
Surrumurrua abietan da,
Poztuten oso biotza,
Eguneroko zeregiñetan
Asten da laster bakotxa.
Zeru ezoa ikusitean
Agertuten da atera
Beargillea kanta soñuan
Bere lanagaz astera;
Eta andratxoak urten nai leuke
Euri ur barria artzera.
Etxalde eta goietan barrez

Eguzkia da azaltzen,
Eta etxeakoak galeria ta
Leioak dabez zabaltzen,
Entzuten dabez bide urriñeko
Kaskabel ots ta zaratak,
Baita ibilten abiau diran
Burdi irrintza garratzak.

Atseginduten biotz dana da,
Noz da aiñ gozo bizia?
Noz dau gizonak ikasiteko
Orren egarri andia?
Lan zarraz, zeinda barria asteko
Noz dau ohea gogua?
Noz gitxiago gomutetan da
Bere gatxagaz burua?
Atsegiña, ume naiestuaren,
Poz zora, da izuaren,
Onek ikaraz oso jarrita
Bildur zan bai illtearen.

Nok gorrotetan eban bizia
Larri ikaraz miñetan,
Ixil, izerdiz, otz ta desmaioz

Jentea zan aurkietan.
Geure iraiñak zerren odeiak,
Tximista ta urakanak,
Ikustek irabiatu
Zituela egin dandanak.

Sortiz maitea! onexek dozuz
Askorentzako zuk doiak,
Atsegiñetan ipinten gaitu
Penetatik urtetiak,
Zure eskuz gozuz asko penetan,
Damua azten da berez;
Baña atsegiña guztiz gitxitan
Dator au mirariz legez,
Naiesturen bat desegiteak
Dakarku nozbaiten errez.

Goijaunak maite alan zaituen
Giza arraza dontsua
Zara, nozbaiten atsekabetik
Bazagoz alderatua,
Eriotzeaz bazara osatzen
Zara zorionekua.

Napar ta euskaldun ikaslariak kantetako jarria

(Zaragozari agur)

Agur, Ebro ertzeko
Zeruko Lorea
Aragoa apaintzen
Dozun Larrosea;
Agur, agur, Pillargo
Ama Birgiñea,
Itzalez begiratzen
Deutsugun Andrea;
Zuri zor jatzulako
Lenengo ondrea
Orra Euskaldunaren
Agur humildea.

Agur o! Zaragoza
Gure ikastegia
Umetxoak amari
Legetxe titia,
Zuri edanik goaz
Bai, jakituria,

Igaz etxetik ona
Illun etorria,
Doialako burutik
Zuz argi jarria,
Kantau bear deutsugu
Azkentzat gloria.

Egun au bada gozo
Eta ez mingotza,
Diñotsugu zugaitik
Dala gaurko poza,
Zugaz ez da aztuko
Ikaslen biotza,
Euskalduna zergaitik
Ez dan iñoz otza
Zeruraño jatorik
Alegiñez boza,
Kantauko dogu bizi
Bedi Zaragoza!

Napar ta euskaldunok
Agurturik gaur zu,
Bagoaz dogulako
Kurtsoa amaitu;

Bagoaz Zaragoza,
Trena dago estu,
Goazela aguro
Txistuka dirausku,
Bagoaz, bagoaz, bai,
Artu arren damu,
Ez daigun onenean
Biajea galdu.

Zelaietatik goaz
Mendi arteetara,
Leku eguzkitsutik
Kerizpietara,
Zatoze emengoak
Zuek bere ara,
Artzean ango aixe
Eztitsua dana
Ots egin dagizuen
Danok bereala,
Udan Euskalerria
Zerutxo bat dala.

Munduko goraberak

Seaska eder sedaz jantzian nintzan jaio,
Baita lenengo urtea bere an irago;
Palagu eta eregu danak nituala,
Baña joan zan ango aldia bereala.

Aurrera bere bizi nintzan ni naikeretan,
Mizkeria ta arigura gozoetan;
Beti gu izan giñealako eukitsuak,
Aberatsetan errian goren gorengiak.

Gaur baña zelan aurkitzen nazan oso pobre,
Enazalako lengo eukien baten jabe;
Ai! ezbearrak nebazalako izan asko,
Okertu ziran gauza guztiak niretzako.

Aldakuntze au mundu onetan ikustea,
Gatx eingo jatan aldi batean sinistea;
Neure bizian egin ez arren on uste,
Kolerari legez lagunak iges deuste.

Gaztezarroan alkarren kutun gu giñean,
Genbiltzalako beti batera jolasean;
Eskolan bere ibilli giñan beti nasi,
Anaia batzuk legez giñean iya bizi.

O! baña oraiñ areik goi goian ta ni beian,
Aurkitzen gara oso desbardin suertian;
Zeinbat alditan eurai jo arren nik atea,
Jaunak lagundu daizula dabe limosnea.

Albotik bere sarritan jataz iragoten,
Senide urtzat len jatazanak autortuten;
Jausi nintzanik ona ez deuste ein agurrik,
Eztu zuzendu nire alderuntz arpegirik.

Baña pobretu arren, ondrarik galdu neban?
Ausaz au ez da len legez bizi gaur enegan?
Ausaz agurrik egin ez arren aberatsak,
Neugan egoan azpiratzea zorigatxak?

Pelotatxo bat guztiz errez da biurtzea,
Naiz da etorri indar askogaz aterea;
Iñor da bada gizon argal ta gisajua,
Atzeratzeko Probidentzia indartsua?

Edur artean egiten bada erabili,
Mokilia joan oi da egiñaz beti andi;
Nire lagunak jarraitu dabe andituaz,
Zeinbat zarrago diru geiago pillatuaz.

Eta ni barriz, asi ezkerro mallak galtzen,
Lurra jo arte enaz gelditu beratuten;
Galdu jatazan uste bagarik ondasunak,
Ala ez dakit baziran bere txartasunak.

Ni nintzan legez, bizi danen bat jausitea,
Gertau leiteke, ta kantaz ezin nasaitzea;
Jausi arren nik, kanturik ezin neike laga,
Naiz da negarrez itxi egiak esan baga.

Ez da ardura biotza illun euki arren,
Berau dagoan aroan kantau nai dot emen;
Egunak bere oz dira danak goi urdiñak,
Batzuk argiak, besteak motzak desbardiñak.

Alantxe bada errama baten soñuetan,
Ez da txoria ikusten egun guztietan;
Batzuetan dan kantetan tantai gallurrean,
Beste askotan lenengo daukan adarrean.

Entzun izan dot Jaungoikoaren lanbidea,
Eskellarak bai, dala egiten jardutea;
Bekoak askok igo dagien zeruraño,
Eta goikoak jatsi daitezcan lurreraño.

Ta niri bere gertatu bajat jatsitea,
Beste askori oi jakon legez igotea,
Mundu onetan beti dakusguz gora berak,
Suerte on ta txarrak eztira gizonenak.

Amodioaren abia

Igaroaz doiala
Gizona lurrean,
Bizitzako bide latz
Arantzaz betean
Ikusten ditu bada
Ain bide luzean,
Uste bagako gauzak
Takean, takean,
Ikusten dau munduak
Kopea eskintean,
Irudiz dala gozo,
Mingotz edatean,
Baita inoz laguntzat
Eukana aurrean,
Zelan zan etsai daki
Bertatik atzean;
Orri berde mardoak
Igarrik jaustean,
Gogoratuten jako
Etorkizunean;
Zer gertatu lekion

Bati azkenean,
Edo uste bagarik
Emen onenean;
Agaitik esperantzak
Daukaz baibenean,
Len bere txarto urten
Zergaitik zirean,
Agaitik ainbat gauzak
Barrua mintzean.
Bagaukaz andra on ta
Umeak etxean.
Areik poza sartuko
Deutse biotzean,
Ez bestek lur onetan
Bizi dan artean,
Biziten bada bere
Larogei urtean.

Baña, kanpotik triste
Etxera sartuten,
Bada seme alabak
An deutse urteten
Danak ao batetik:
Aitatxo, deituten,

Danak eskuetatik
Arin oratuten,
Danak negua bada
Sutondoan jarten,
Dira antxe batera
Berotute arren;
Baña, gazteak arin
Asirik aspertzen,
Ez diralako zale
Geldirik egoten,
Minutu gitxi barru
Dirala jagiten,
An deutse jolasean
Guztiak ekiten,
An alkarrereri keskan
Gero sendo joten,
Gerratxo bat dabela
Bertan konponduten;
Ama orduan zelan
Dan aserratuten,
Asten da norbaiteri
Zurrea emoten,
Astenda negartia
Laztanka ixilltzen,

Oi danez gaztiena,
Dalako izaten;
Alan bertatik ditu
Bakeak egiten,
Neba eta arrebak
Adiskidetuten,
Lentxoago aserre
Ziranak ikusten,
Jolasean dirala
Barrero asiten.

Orduantxe aitari
Barreak urteten,
Deutsa komedi on
Danean jazoten,
Orduan asten jako
Barrua nasaitzen,
Nonbaiten dabelako
Poztasuna artzen,
Daukalako andra bat
Zeñek maite daben,
Bera ta umeak gaitik
Zeiñ illgo litzaken,
Eurentzat zoriona
Jaritxite arren...

Onelako gizonak
Kantau lei benetan,
Daukala ugarte bat
Itxaso onetan,
Itxaso oi dalako
Bizitzau pintetan,
Zergaitik asko larri
Gabiltzazan bertan;
Baña sukaldean bat,
Bada aurkietan,
Bere emazteagaz
Autuak kontetan,
Ikusten dituala
Umeak olgetan,
Kantau lei: ementxe ni
Bizi naz pozetan,
Kantau lei gloria dot
Abia onetan,
Zerren amodioak
Daben erreñetan,
Ta au dagoan lekuan
Nago zeruetan
Maitetasun zintzoa

Dalako gozetan,
Emendik kanpora zein
Iñongo lekutan,
Gizartean ez dodan
Gaur arte topetan.

Eskoriatzako mediku Jaun Biktoriano Illunbe ta bere andre Eustakia ezkonberriai

Senar emazte gazte doatsu
Amorez zintzo garbiak,
Zeraten biok lotu zaituzte
Bai Sakramentu aundiak;
Ezin obeki zaituztelako
Elkartu bere graziak,
Korapill baten baturik sendo
Biotz bi maitelariak
Urte luzeetan iraun dezala
Zuen ezkontza berriak,
Zoriontasun osoz gozatu
Egiñik egun guztiak.

Biktoriano Illunbe, nere
Adiskide txit maitea,
Ditxarik asko da iristea
Bertutetsu dan andrea;
Dirudiana larrosa eder
Amore garbiz betea,
Dirudiana lirio zuri
Animan loirik gabea;
Nola dan bada zure Eustakia
Doai oietxen jabea,
Bera izan da Eibartarretan
Usai ederdun lorea.

Erori zaion loteriakin
Ain bioleta gordea,
Nik sinistzen det zeruak gura
Zuela sariztatzea;
Probidentziak dakialako
Danoi emazen gurea,
Modu berean eman diola
Eustakiari berea,
Emateakin bere senartzat
Alako gizon noblea,
Galai zaldun ta Kristau on eta
Mediku ezin ohea.

Orregatikan kantauko det
Daukadan indar guztiaz,
Eskoriatza pozik dagola
Alako gizon argiaz;
Kantauko det Biktoriano
Mediku jakinduriaz,
Dala bikaiña, dala aparta,
Eta au diot egiaz;
Pruebak eman dituelako
Sarri askotan eriaz,
Bestek sendatu ezin zuena
Sendatutako zauriaz.

Suerte ona egin dezula
Esango dizut kantuan,
Zuk Eustakia, ain gizon ona
Daukazulako albuan;
Nork irabazi egingo dizun
Errian eta kanpuan,
Eta zuk berriz zintzo gorderik
Arraultzak kabiatsuan,
Txit aberatsa izan zintezke
Urte gitxiren buruan,
Zer kanta dedan bertso onetan
Iduki zazu kontuan.

Kanta ezazu zuk ere iñoiz
Koplau arturik goguan,
Erlieñ gisa zabiltzanean
Lanetan etxe barruan;
Txoria daukat arrapaturik
Beti betiko eskuan,
Au bizi bazait enaiz erruki
Ni onezkero munduan;
Zeren goseak ez didan illko
Berau sekulan neguan,
Dakialako alea biltzen
Elurra ein arren soruan.

O! baña nola ezin gintezken
Gu beti bizi kantetan,
Senar on orri baita lagundu
Zotin ta zizpuruetan;
Amorioa ezagutzen da
Geienez naigabietan.
Ta amorioa eten gaberik
Ezpada ezkonduetan,
Ez ta izango beren bizitza
Doatsu mundu onetan,
Purgatorio luze bat baño
Zeñ ezdiodan txantxetan.

Amoriozko batasun zailla
Ez da diruaz ordaintzen,
Amoriozko batasun ona
Ez da ezekin berdintzen;
Amoriozko batasun on
Dauka duenak iristen,
Au da gauza bat, gura duenai
Goiak diena bialtzen,
Biktoriano ta Eustakiari
Nola mesede orixen,
Jaunak ein dien, beren ezkontzaz
Lagunok poztu gaitezen.

Poztu gaitezen, eta bedeinka
Ditzala intzaz Zeruak,
Bedeinkazioz eman ditzaten,
Landare oiek frutuak;
Bedeinkazioz izan ditezen
Beren aitamak lakuak,
Izan ditezen euskaldun utsak,
Kristau garbi ta prestuak;
Maite izango dituztenak bai,
Gure lege zar dontsuak,
Zeintzuen izen euskalduna dan
Jaungoikoa eta Foruak.

Fedearen arerio bat

Bolnei, eskribitzalla asmo txarrekoa
Zalako, benetan zan zorigaldukoa,
Beste batzukaz naste joiala ontzian,
Ekatz eskerga batek arturik azpian,
Eta zelan andra bat eurakaz batean
Joian, eta arrisku txarra ikustean,
Beingoan aterata errosarioak,
Errezetan asi zan bost misterioak;
Eta eskribitzalla gaiztoak orduan,
Bildur ta ikarea somaurik barman,
Andra ari kendurik errosarioak,
Eta oi daben legez gizon fedetsuak,
Belauniko jarririk bera errezetan,
Ontziko jente danen aurrean asi zan;
Eta ekatzak alde, itxasoa geldi,
Jarri zanean laster, lagun batek ari
Esan eutsan: -Zelan zan zuk errezetea
Guzurtzat beti euki badozu fedea?
Zergaitik bada andra mamala aren gisan
Bolnei, gaur erregutu egin dozu izan?

-Adiskidea, ez da bardin itxasuan
Aurkitzea bat zein da, leor seguruan,
Ni izan arren gauza, bat gabinetean,
Uretan ondatzea uste nebanean,
Trumoa burrundaraz, tximistaka goitik,
Olatuak adarka, ontziari betik;
Itxasoak zabalik eukala agua,
Nok eukan irunsteke danok amorrua,
Au ikustean, nori etxakon bildurra,
Sartuko ikareaz batera barrura?
Zeñek laguntasuna ez deitu zerura
Egoanean urrin guregandik lurra?
Orduan sinistzera da bat beartuten,
Badala Jaungoikoa baita autortuten.

Nere adiskide maite

Juan Teodoro Ibarzabal zanari

(Amalauduna)

Esker oneko izan-gureak deust eragiten,
Gomutagarri txiki au zure izenean;
Zeñegaz dodan neure damua erakutsiten
Dala andia ill zareala jakitean;

Zure alabak gau eta egun negar egiten,
Ase ezinda dagoz umezurtz aurkitzean;
O! nik baneki luma onegaz iragarriten,
Ze pena miña zu baga dauken biotzean!

Eriotzeak zelan ez eutsun gura parka
Etorri jatzun korañeagaz oe aurrera;
Nok emoniko golpeaz zinan otzik geratu

Ez biurtzeko berorik iñoz gorputzera;
Baña arimea zanean egiñ ortik azkatu,
Irrada baten igo zan zeru ederrera.

Zarika eta nekosta

Atsekabez egoan igaz beiñ zarika,
Illerri eder baten negarrez zotinka;
Anpuzko errekek jakozala jausten,
Azpiko obi gaña eban sopinduten;
Eta bere alboan egoan nekosta,
Zeiñek negar tantarik ez eban nai bota,
Bata makurrik eta bestea zardenik,
Ikusitean biai itandu neutsen nik:
Zertatik jaioten zan euren goiberea,
Non artu neban laster erantzuerea.

Zarikak esan eustan: makurrik beruntza
Illakgaitik bizi naz damuz zizpuruka;
Eta nekostak diñost: zuzen goruntza
Ara joan daitezaz nago erreguka...
Euren alde andia nik beingo batean
Ezagaturikoan auxe esan neban:
«Agiri da garbiro zarikak munduan
Gura dabela bizi, nekostak zeruan,
Orregaitik au dago araxe begira,
Illen arima onak doiazan errira».

Alper

Udako goix batean bostetatik laster
Kalean goitik bera deika joian *Alper*;
-Emoten ezpadeuste gaur nonbaiten zer jan,
Ezingo dot nik gaba jaritxi ezelan.

Atxurlari alboti zelan irago zan,
Alperri bereala onek esan eutsan;
-Ator atxurketara neu noian lekura,
Ta artoa emongo jak jaten zeinbat gura.
-Arto truke ez baña, diru gitxigaitik
Laga egingo deustat nai badok gogotik,
Seiretan asi eta isteko seiretan,
Peseta bategaitik ni naiak prestetan.
-Eutso peseta ta, ator neugaz nasi,
Sei seiretan lanari daiogun esetsi.

Baita seiren drangadan abiau zirean,
Baita ikustekoa *Alper* zan lanean;
Atxurlari egokan begira zurturik;
Alper aren beargin zintzo ikusirik;
Bana, onek zer eukan laster egiteko,

Atxurlarik ez eban barruntetan asko;
Erriko erlojuak jo aldi danetan,
Zelan ordua eban errepetietan,
Bigarren seirak joten asiaz batera,
Atxurra bertan bera batarik lurrera,
Alper peseteagaz doa tabernara,
Berealaxe bertan zeatz gastetara;
Egun santu guztian non jan eta edan
Gaberako peseta bi gastu eiñ eban;
Orduan bai aurkitzen *Alper* zala larri!
Zer asmau bear eutsan tabernariari!

Sartu eban eskua, bada partikaran,
Ta zelan peseta bat bakarra eukan an
Asi zan goian beian: «Peseta bitik bat,
Ostu deuste ta oraiñ bat baño ez daukat;
Badakit ziur ziur nik ona ekarri,
Ditudala goixean? peseta zuri bi;
Lanean irabazi neutsan alogera,
Atxurlariri atzo goixetik gabera;
Amaika modutako jentea bagagoz,
Lapur danak kartzelan oraindik eztagoz,
Baneki nor izan dan beiñik beiñ nirea,
Gaur litzateke azken eguna berea;

Zergaitik jarri nabes lotsa gogorrean,
Peseta baten zorra itxi bearrean,
Eta baldin ezpadeust ostua biurtzen
Ez al da zeruetan ikusiko sartzen».

* * *

Zeiñbat bider pintetan egitzat guzurra,
Alper izan ete zan bizkorra ta zurra!
Zeiñbat bidar jentea aora begira,
Eukan ziñoan dana esanaz arira!
Zeinbatek deitzen eutsen, Alper-iturria,
Eten bagarik zerren eukan etorria;
Baña, tabernariaz ez eutsan balio,
Iñoz baño leunago naiz berbak erio,
Arek zelan ekian Alper asmuttua,
Zala aixeri zoli sartzen larakua
Zelan ekian ondo peseta dontsua
Zala *Atxurlariri* garbiro ostua
Zelan ikusten eban ibilli ta ibilli,
Etorkala kargea azkenez berari;
Zelan ikusten eban iñoz ez atzera,
Alperren zorra beti joiala aurrera,
Zelan orduan bere lau koska zotzean;

Beartzen zan egiten bosteunen atzean;
Azkenez ikustean emoten eutsana,
Errekara botaten ebala dan dana;
Etzan milagro eta, odolak burura,
Igo eta arturik alboko egurra,
Beragaz bero bero egiñik lepoa,
Alperri emon eutsan betiko kanpoa;
Ta zotza ez egion milla koskaz bete,
Emonak galdu eta sutan eban erre;
Alan nik ez dot uste taberna atan Alper,
Ikusiko dodanik beñik beiñ ain laster.

*Alperrakaz badago munduan zeregiñ,
Zintzoai deutsalako orreik emoten miñ.*

Iñazio eta semeak

Lur au itxirik, doa, bai doa,
Gorantz nire espiritua,
Dalako berau guztiz ariña,
Bizkor ta lau egokua;
Beingo batean bere azpian
Urrin largauta arranua;
Jaritxi gura leuskit bertatik
Zoriondunen lekua,
Non bizi jakun gloria artean
Zaldun bat Loiolakua.

Espirituak igo nai arren,
Gorputza daukat nagia,
Nok batigatzen deustan oraindik
Neure arima bizia;
Baña biotzau zelan daukadan
Gaur alegere jarria,
Izarraitz-peko seme bateri
Bertsoaldi bat barria
Kantauko deustat dalako santu
Eta euskaldun garbia.

Euskeraz kantau nai deutsut bada,
O! Iñazio ederra!
Zure begiak egin daizuzan
Biurtu onuntz lurrera,
Zeure semeak dabiltzalako
Zoli baterik bestera,
Alan itxasoz, zelan leorrez,
Zabaltzen zeure bandera,
Ekarte arren bere azpian
Mundu guztia jartera.

Mundua dana gura leukie
Bandera orregaz menpetu,
Ama Eleixa Santa ez dedin
Ontzi bat legez ondatu;
Danok Kristogan bat egineta
Salbau dedin ta sendotu,
Orretarako ze armadea!
Egin zenduan moldatu,
Zelako soldau aukerakoak
Zuk, Iñazio, billatu.

Alkarren leian, zar eta gazte,
Doaz guztiak gerrara,
Dedar egiñaz: «Gure bearra
Jaungoikoarentzat dana da;
Bere gloria anditu dedin,
Goazen gu burruketara,
Goazen bai, goazen ill edo bizi,
Arrisku andietara,
Adiskiderik бага geratu,
Dedin Luzifer zitala.

Ditugun armak, dira Jesusek
Eskura emonikuak,
Bere soldadu gu gareala
Kantetan doguz bertsuak;
Gerraketara goazanean
Jo zelakoxe soñuak,
Baita galtzairu zorroztuakaz
Indarras jaso besuak,
Eta irabazi arerioen
Kontra garaipen senduak.

Iñok jokatu nai badau gugaz,
Agertu baño eztauko,
Jaungoikoa guk badogu geugaz,
Nok gaitu azpiratuko?
Eta alanbere esetsitera,
Balitza norbait jagiko,
Berealaxe azartasun au
Ondotxo leuke pagauko,
Buruaustetik gaur Luziferrek
Eleukelako librauко.

Aup! egin eta urten begie
Luterok Alemanian,
Ingelaterran Enrikek eta
Kalbiñok bardiñ Frantzian;
Askotu bitez euren semeak
Arrokeria andian,
Ez buru ta anka, baña gaur dabiltz
Ganora lotsagarrian,
Mailluaz guk jo ditugulako
Danak buruen erdian.

Euren dotriñai ezelan bere
Ezkoaz iñoz parkatzen,
Katolikoek egi garbia
Jardungo gara ereiten;
Alper alperrik arantzadoiak
Bidean jakuz ipinten,
Ezpataz danak ebagi eta
Aurrera dogu jarraitzen,
Dragoeren bat azaltzen bada
Kurutzeagaz birrintzen.

Egur onegaz il bear dogu
Pistia donga guztia,
Suagaz erre, erne eztedin,
Bedar txar danen sustraia;
Eta tankean tankean ereiñ
Kurutzearen azia,
Beronen ezkur ederra izan
Dedin arimen jakia;
Bertan ill zana aurrera euren
Errege ta Agintaria.

Oneixek dira gure dedarrak,
Onexek gure asmuak,
Onexek gaitik nekau oi doguz
Goputzak eta buruak;
Mendi, atx eta basarteetan
Emon ugari pausuak,
Pillatze arren tegi batera
Ardi erratu galduak,
Osterantzean ondamendira
Doazalako gaisuak.

Ardi danakin nai dogu egin
Artalde on bat lurrean,
Danok ipiñi Leon amairu
Garren onaren mendean;
Bera dogula gure Burua,
Guk jarraiturik atzean
Bizirik danok Artzain bategaz
Berak zainduta bakean,
Estaldu daigun arerioa
Beiñ da betiko lurpean».

Entzun ditudaz Inazioren
Soldau zolien dedarrak
Badakit zelan parebagarik
Diran gerrari leialak;
Gañera asko itxasoetan
Direan legez ondarrak,
Direalako Inazioren
Seme errotsu azkarrak,
Lurrak daukazan bost aldietan
Gaur eurak dira izarrak.

Ikusten dira beti egiten
Irabaziak aurrera,
Ameriketan, Ozeanian,
Afrikan bere ez atzera,
Europan eta Asian barriz
Ze frutu daben atera,
Danok guztiok dakigulako
Enoa luzatutera,
Onenbestegaz neure kantua
Gaur noa amaitutera.

Zergaitik ezin leikezalako
Iñazioren semiak,
Egin dabezan gauzak ipiñi
Zearo nire lumiak,
Orretarako bearko deutsa
Ekin nik baño obiak,
Euskalerriak badaukaz buruz
Argiak bertsolariak,
Ni ixilduta zarata egiñ
Begi gaur euren liriak.

Auspaztuten naz o! Inazio!
Isillik zure oñetan,
Semez aberats zaitudalako
Ikusten zeru goietan;
Danak dakustaz euren bearren
Sari andiak gozetan,
Ta irakurten bandera zuri
Zuk dozunean altzetan,
JAUNGOIKOARI EMON GLORIA,
Urregorritzko letretan.

Itsu argi bat

-Oloa ill dozu ta
Zer egin dozu Juan?
Ain txarra ziñeanik
Sinisten eneban.

-Ez aldakizu, Txomin
Bizitza guztian
Zelan nekez nabillan
Bakarrik eskian?
Eta txakurrak bere
Askoren antzean
Zelan ez daben gura
Pobrerik atean?
Alan zuenak bere
Aginka deust ekin,
Eta makilleagaz
Nairik us eragin,
Txakurra jo nai eta
Jo badot ollua
Errurik bat ez eukan
Egazti gaisua,

Itsuak egitea
Au al da mirari,
Argiak okerrago
Oi badabe sarri?
-Argiak okerrago
Zelan egiñ oi dau?
-Onai txarren errua
Eraginda pagau.

*-Zeiñek esango dau Juan
Eztala argia,
Begi baga ikusten
Ak badau egia.*

Edariaren egitadak

Ogei bat kopa kaña
egitean edan
naiz da erdi mutua
jaiotzatik izan
domekan *Peru isill*
gure beko dendan
barrutik apurren bat
zelan berotu zan
denda zaiñari asi
jakon barriketan:
-Jose, badakizu zeinbat
gradu nik neukazan
joan dan gerretetan
naiz tonto bat izan?
Euskeraz ez dakidaz
ienak eurenak
baña esango dodaz
erderaz dienak,

kabo, sarjento, alferrez,
iru urtietan
orra iru gradura
zelan eldu nintzan.

Denda zaiñak zurturik
deutsa erantzuten
-gureko kañau bere
ez da laura eltzen.
-Jose badirudi, bai,
dala kristiñaua
osterantzean izan
balitza morua
ainbat kopak, ez eusten
galduko burua?
-Burua, anak eta
baita bere miña
ta etxera bearko
zenduan mutilla.

Mukertasuna

Meza nausi denporan
egusarietan
eragozten dalako
jokoa plazetan
obediu nai ez da
ordena orreri
Kartzelan sartu eben
Andres pelotari
non erautsan leiotik
jaian deadarrez
ulua eriola
sututa asarrez:
-Burdiña oneik nauke
zarratuta preso
erreja gogor batzuk
eurok diralako;
kaletik deutsa Paulok
laster itanduten:

-Burdin orreik zergaitik
ni enabe lotzen?
-Alkatearen naia
dozulako eiten.

Ta onetan ara non
kanpotik beingoan
pelota bat sartzen dan
leiotik barruan
eta Paulok dirautsa
barriro orduan:
-Orra lagun barri bat
or dozu orduan,
Ta non ibilli balitz
legien neurrian
orain aurkituko zan?
Pelota tokian.

*Legeak zainduteko
ez izan mukerrak
an dauke kartzelea
bestelan okerrak.*

Danok bizi nai

-Praisko, zer egin dozu

Larogei urtegaz?

-Bizitzea luzatu

Lapurreta askogaz.

-Zelan izan leiteke

Gauz ori egia?

-Zergaitik juezaren

Dodan setentzia,

Kartzela onetantxe

Berrogei urtean

Lotuta egoteko

Kirrillo artean.

-Ta gertetan bajatzu

Lenago illtea?

-Juezaren izango

da uts egitea.

-Aren a uts egiña

Eta zer zurea?

-Nai baño len kirrillo

Baña goratzea.

Bi miñ

-Jose egun guztian
gaur erdi negarrez
zu ikusirik nabill
neu bere naibagez;
matrallan eskuagaz
zer dozu ai! enez?
aterata agiñen bat
ausaz zagoz miñez?

-Nik agiña nai, baña
ez deuste atera,
ezpada ogerleko
zuri ta ederra;
eta len agiñean
neukana utsik miñ,
bigarren miña deuste
patrikaran egiñ.

Besterentzat errez

Don Lorentzok birritan atzo limosnea
Agindu eustan eta gaur jorik atea,
Lagun zer deritxazu ak egin deustala?
Neskatxea agindu eskalleretara,
Ta arek laster bota nau *Jaungoikoa lagun*
Esanda berba orreik otz, motz eta illun.

-Esaidazu garbiro Juan, bene benetan,
Laguntzen deustazuna iñoz premiñetan
Orri esaten jako berbea jatea?

-Bai, baña obeto da esan edatea,
Ez dalako mamin da azurdun gauzea;
Alanbere naiz dala bata zeñ bestea,
Ez dau Jose merezi damurik artzea;
Baldin agintzen bada gauza bat birritan
Beiñ emotea aiña on oi da izan.

-Baña orrelan dala ziurra da ori?

-Askok diñoenean Txomin, badirudi.

-Orduan pesetarik ez eskatu niri
Pagauko deitsudala esan deitsut zuri
Ez birritan bakarrik baita geiagotan
Onezkero zagotaz zeu niri zorretan.

*Kontsejua emoten barrez arpegia
Juanek eukan ta artzen illun bekokia:
Askotan izaten da emoten erreza
Norberentzat danean irunsten nekeza.*

Tranpea lotsagarri

Gregorio bizi da geienez jokuan,
Tranpa, guzur ta droga, ganora gaiztuan,
Beti nori sartuko al badau ziria,
Bere bizimodua auxe da guztia.

Estamanguko miñaz luzaroan gaizki
Medikurik mediku zanean ibilli,
Joaten beartu zan don Faustino gana,
Entzute aiñ andia daukan aregana,
Ta konsultaurikoan nekearen sari
Medikuak eskatu einda peseta bi,
Ari bere sartzea nairik larakoa,
Emon eutsan peseta bata ez zintzoa;
Baña osagarriak ondo jarri eban,
Beste medikuenak ezinda ezelan.

Urteak joan eta urteak etorri,
Gregorio geixotu zan barrien barri;
Estamanguko miñak eldurik atzera.
Joatea beartu zan konsultea artzera.

Zuzendu zan barrero don Faustino gana,
Zeiñek esaten deutsan bere-bereala:
-«Gregorio, pildorak len zenduzan artu,
Txikiak asko eta oraiñ obe dozu,
Gaur emongo deutsudan andi bat artzea,
Nai badozu osasun ona jaristea».

Biurtzean etxera papera zabaltzen
Dan, eta peseta bat bertan dau billatzen,
Baña paltsoa zanik konturatu baga,
Medikurri berak beiñ emona zala;
Biotza estuta bere kautan diño:
«Ezin nei eztarritik pesetau irago»
Alan, ostera, laster doa beragana,
Esatera iruntsi ezin leikeala.

Orduan medikuak erantzuten deutsa
Egoalako guztiz barrutik minduta:
-Pildora on ezin iruntsi ziñaike?
Nik iruntsi nebala dira amar urte.

Gregorio jarri zan txingarra duiñ gorri,
Zer esan gura eutsan eginda igarri;
Konsultarik geiago artu baga laster

Urten eban ta dabill osasunaz oker;
Errian bere zelan danak eutsen jakiñ,
Zar ta gazte guztiak oi deutse barre egin.

*Jakiñaren gañean ez iñor engañau,
Buruari ez daion berak batu lor au.*

Goian ta beian

Eguzkia bajoian igoagaz gora,
Ni bere baniñoian baita Anbotora,
Txun txurrera elduta zapatai begira
Asi ta esan neban: asko galdu dira;
Baita erantzi neban kapela ariña,
Lasto leun ederragaz egoki egiña;
Eta a ikusirik dotore oraiñdik,
Oñetakoak legez maiztu ein bagarik;
Buruak emon eustan andik zapatara
Egoala goibera andi, ez txikarra,
Batzuk serbitzen dabe oñetan lurrean,
Besteak lekurik dan onen gorenean;
Leortu bekokia ta atzera buruan
Kapelea ipiñi eginda beinguan,
Zoraturik begira inguru danera
Niarduan zalako ikusgei ederra;
Ketu bere puru bat baita an neban nai,
Zeñek sutu eragin baña posforoai?
Ebillalako aixe me zorrotza egan,
Putz egiñak goietan beti daben eran;

Baña alako baten dator errimea,
Nok ostuta eroan eustan kapelea;
Zapatak barriz neugaz ekarri aldean,
Nebazan, ta daukadaz gaur bere soiñean.

Indarra ta mañea

Ate bat luzaroan egoan itxita,
Eta alako baten abiau Benita
Egin zan, giltzeagaz bera zabaltzera,
Baña, ak ezin eban indarrez ezela;
Zergaitik zarrallea ugerraz egoan,
Ta giltzeak jirarik egiten ez eban;
Baña, abietan da aizatxo gaztea,
Esanaz Benitari: zara kokolea,
Busti eban orioz laster zarrallea,
Bera legetxe bardin urrengo giltzea,
Sartu eban zulotik eta indar gitxi
Egiñagaz batera ak eban idigi.

Orduan ezauturik zelan san mañea
Indar andia baño sarritan obea,
Arrezkero kargea nik bere geiago
Darabilt burditxoan bizkarrean baño;
Burdia bere barriz askoz ariñago
Darabilt oriodun sillean badago.

*Indarraren lekuan albada mañea
Dabena asmetan ez da burutik dongea;
Mañatsuak lagiña munduan ugari,
Tiro bategaz geunkez sarri illgo erbi bi.*

Ezjakiñen kontuak

-Juantxo, joan bear dok eskolara laster
Geratu ezaitean jakin baga ezer
Naiz dala irakurten bakarrik ikasi
Neguan bearko dok aurten ara asi
Ni legez ez aitean itsu i geratu
Letra bat bere zeñ dan eiñ baga ezautu.
-Aita ez dozu zetan apurrik estutu
Diñozun utsun on laster da osatu
Jakizu bada zelan alboko aitaitak
Urteak daukazanasko larogeitak
Pesetan erosirik begi aurrekoak
Irago dan domekan plazan gisajoak
Nik ikusi dodala kartak irakurten
Lenago ez ebana egiñ al izaten.

Al bada peseta bat gastauta ikasi
Obe ez da plazara joan da erosi?

Bai, ohea dok plazan peseta bat gastau,
Ez negu bat osoa eskolan ik pasau.

*Ain itsu egotea ezta gauza ona,
Jakitun txarra baño alan bere oba.*

Non nai arantzea

Eskeko zar bat joian goruntz aldatsean,
Ta beruntz jasten zan bat topau ebanean,
Diñoitza: -Errukitu zakidaz zu gizon,
Ni duiñ errukarririk eztalako iñon;
Ez daukat seniderik ez daukat andrarik,
Nazalako mutill zar soill eta bakarrik.
-Nok leukeken gizona zure suertea,
Auxe zan bestearen erantzuerea-,
Enaz ni mutil zarra, badaukat andrea,
Mon dongarik bada, bada bat nirea;
Senide asko ditut, danak arloteak,
Neuk ezin irabazi, amaika umeak,
Zuk daukazu bakarrik zeure ardurea,
Bakizu zeĩñbatena dan barriz nirea?

*Berberik egin baga geiago alkarri,
Bakotxa jarrai eutsan bere bideari;
Norberen naibageak pentsetan pentsetan;
Arantzaren bat non nai da mundu onetan.*

Beti gazte gura

Andra zar bat jardunda burua baltzitzen,
Ta kolorezko autsez arpegi edertzen,
Joan zan zedulatan Uriko etxera,
Ta sekretarioak ikustean bera,
Itandu eutsan laster: zeinbat urte dauka?
-Ogeta amar gaur bete, erantzuten deutsa,
Ta bere kautan diño eiñda irri barre
Ogetamar egiñak, nok esango leuke?
-Jauna zer pentsetan dau bada, gitxiago?
-Ez andrea, birritan dirala izango,
Neuk ditut ogetamar ta ulle zuria,
Berorrek eukanean nintzan ni txikia.

*Alperrik bat nekatu gazte iruditzen,
Urte joanak baña eztabe parkatzen.*

Ipuintxo bat

Orain amar bat egun nik ikusi neban
Juan Anton Josetxori esaten onelan:

Seme, bota egizu kartau korreora,
Gabon gaba baño len eltxeko Bilbora,
Isekok artu daian eunerleko ori,
Ipini deutsadana barruan betorri;
Gabon jaiak irago daizan ondo aurten,
Errukarri dalako bera aurkituten;
Aor amabost zentimo selloa jarteko,
Etorri bereala lana egiteko.

Biurtuten Josetxo da beingo batean,
Ta amabost zentimoak an dakaz aldean,
Eta aitak dirautsa: zulora karte
Seme bota al dozu zellorik bagea?
-Bai, zergaitik ez dodan iñon erakutsi,
Gañera aita iñok ni enau ikusi.
Zer nai zenduke barriz aita Gabon babez
Isekoren eskuan karte egon baietz?

Aitak laster joanda naiz jarri sellua,
Oraindik karta baga dago isekoa;
Eta gabon ez eze gaur da Urtebarri,
Eunerlekoa non dan, nok leia igarri?

Josetxok gitxi daki, nor baitek goiegi,
Onek gura baleuke non dan esan legi.

Luzea laburtzea

-Il dalako gazterik Josetxo Altuna,
Patxi aguro joan da beste mundura;
Amar urte eukita oraindik bakarrik,
Ene Jesus! maitea, orretarikorik!
-Mari, atzo goixean belozipeduan
Zelan joian beruntza begira nenguan;
Aixea bera baño joian ariñago,
Ainbestekorik ez dot ikusi gaurdaño,
Non alboruntz eginda zakosta batera,
Jausi ta amasarik ez eban atera.

Ain da bizkorra eze sarritan atzera
Tramanku orrek isten ikusi dot trena;
Mari, ezta miran Josetxok eitea,
Beste mundura laster biaje luzea.

*Bai, oso ta asko dira gaur aurrerapenak
Baña kobretan dabez daukezan onerak.*

Eretxi bat

-Zu etorri artean aurkitu naz larri,
Ez deustalako iñok esan gura garbi;
Kristobal zelan ill zan zezenetan Jose,
Beingo batean iñok ez ebalu uste?
-Biotzeko miñagaz, gisajo andia.
Benetan zan ikusgei errukigarria.
Ezpatea sarturik toleatzalleak
Lepotik zezenari, ta aren orroiak
Zelan larritu eban plazako jentia,
Andia, txikia, zein, zar eta gaztea,
Orduan geratu zan Jose bertan otzik,
Nok ez eban geiago bapere egin itzik.
-Biotzeko miñagaz, zuk nondik dakizu
Baña Jose an zala ill otzik geratu?
-Neuri zergaitik eustan miñ orrek obatu,
Eta mediku batek lagundu beiñgoan
Ezpaleust, gaur nengoan Joserren ondoan.

Eretxiak ez dira sarritan ziurrak,
Baña bein bere ez egi izaten guzurrak;
Alanbere sinistu leio Kristobali,
Zergaitik deutsan antza emon gauzeari.

Aritzari

Euskaldun jaio nintzan,
Ta euskaldun azi,
Euskaraz eustalako
Amak erakutsi;
Euskara laztan maite,
Zabiltz nigaz beti,
Euskara ill ezkeru
Ez dot gura bizi.

Euskaldun neban ama,
Ta euskaldun aita,
Euskaldun neu bere naz,
Eurak legez baita,
Euskaldun ill zirean,
Euskaldun bizita,
Euskaldun Arbolea
Zutirik itxita.

Ill zan aren Arbola,
Guk dogu gaztea,
Izango al dan onek
Osasun luzea;
Biztu dakigun gure
Lege zar maitea,
Zeiñen alde nai neuken
Emon bizitzea.

Eriotza gozoa
Litzake benetan,
Illtea Arbolagaitik
Gure mendietan;
Asko ill ziralako
Gizaldi zarretan,
Asabak bizi ziran
Libre lur onetan.

Ene-Aritz-Maitea

Norbaitek jausi bear

Don Andres zan errian gizon aberatsa
Alaba bat eukana jenioz garratza,
Zeiñ ezkondu zan mutil guztizko onagaz,
Baña, doterik ezer euki ez ebanaz;
Andreak barriz txarra zelan eban urten;
Onen aitari eutsan arek esan baten:
-Aita, ze dongea dan zure alabea,
Gurago neuke bera ezpaneu andrea.
-Epea artuiozu ene suiñ ona.
-Baña ari nok artu eperik gizona?
-Jakin bei bada zure emazte ain txarrak,
Aurrerantza kejarik badakar senarrak,
Ez daiala itxaron nire ondasunik,
Non kejaz etzan joan geiago suiñik.

Zer jazo zan geiago ez eiteko juan?
Andrea ez; senarra jausi zan kontuan,
Agaitik bera gaur da gizon aberatsa.
Naiz andreak eroan bizitza garratza.

Elaiak

Idargiari deika doa eguzkia,
Arrastegi aldera billa lotegia;
Ni leiotik nagoka begira berari,
Iparra datortala gozo *firi firi*;
Baña gaur eroaten deustenak gogua,
Ez dira, mundua ta eguzki arroa;
Dira txoritxo batzuk begien aurrean
Dabiltzanak poz pozik alde zolasean;
Ezin jarraitu arren gorputzez atzetik,
Baña begi biokaz oi deutset emetik,
Unetxo baten bere geratu bagarik
Txilioka ze pozik dabiltzan zororik!
Dabiltzaz ikusnaiaz ariñen seiñ diran,
Postura einda legez alkar neurtzen egan,
Eta itanduten dot nik neure artean,
Zek pozten ete dituz orreik ainbestean?
Ondasunez izanik bapere bagako,
Zetatik poztasuna, datorke ain asko?
Eta iruditzen jat eurak diñostela,
Jaungoikoz atsegin ta poz on daukela;
Aitatzat daukelako txori danak bera,

Zoriontasun on andik datorkela;
Bai, egitzat nik daukat erantzuerea,
Dakust zuk deutsezula Jauna ardurea,
Zuk egiten deutsezu gurasoen lana,
Baita eskuratuten edari ta jana;
Zuk luma ederrakaz dituzu jantziten,
Eurak jakin ez arren soñekorik josten;
Agaitik bidez dabe zure ontasuna
Alako jolasakaz goratzea gura;
Eta aituko baneu pikuz zer diñoen,
Zure mesede onak eskertute arren,
Nik bere neuskioe lagundu egingo,
Zarealako ongin niretzat geiago.

Beargiñ alegere bati

Beti ugazabentzat diardut lanean,
Naizda ez aberastu iñoz biarrean;
Lanera jagi arren, arduraz goixean,
Alogerak poztzen nau, txito arratsean.

Ene aita izan zan, neu legez arotza,
Alogeraz ez eban, ak gizendu poltsa;
Pobrezan eukalako kontentuz biotza,
Agaitik gaur zeruan gozetan dau poza.

Alogerekoak lez, es daukat bildurrik,
Iñoz sartuko danik gurean lapurrik;
Baba, arto, urdaia, jan arren bakarrik,
Familia ederra azia daukat nik.

Irabazi zelan, alan dot kastua,
Ez dot nai lebitarik, brusa dot naikua;
Egin gura dabenak gustora pausua,
Zapatea bear dau oña bestekua.

Zeiñbat etxe direan euren erruz galtzen!
Txikiak izan eta andiai jarraitzen!
Neu beñik beiñ enoa orrelan izaten,
Zorrak pagau ezinda tristetu enaiten.

Zeiñbat gizon munduan enplio andiak,
Jariste arren dabiltz galtzen garbediak!
Baña boteagaitik askok izerdiak?
Nun? dagoz guztientzat goietan aulkiak?

Gaur arte nok jakin dau zer dan uelgea?
Enredo zalez dakust mundu au betea;
Nik nai dot osasuna, lana ta bakea,
Iñor engañau baga denpora emotea.

Ardaurik ezin badot, edaten dot ura,
Orrengaitik gerrarik baña ez dot gura;
Pazientziaz zelan bat doian zerura,
Piskat sufridu arren, ez deutsa ardura.

Zeiñbat galtzen dituzan andinaikeriak,
Luzifer bere galdu eban soberbiak;
San Migel otzeiñ onak jaritxi gloriak,
Umillentzat zeruak dagoz edegiak.

Andi izate arren, enoa iñora,
Ez dot estutu gura igo nairik gora;
Nausitasuna baño mendeko dot oba,
Naikua dot nik banaz, guraso bat ona.

Ai! balekie askok nor dan aberatsa!
Niretzat igertea, ez da orren gatxa;
Euki arren munduan batek asko gauza,
Kontentuz ezpadago, bizia da latza.

Txori koitau bat baño nor da pobreago?
Alanbere kantari geienian dago;
Txindurriak naiz euki, ondasun geiago.
Nor da mutuagorik beste bat au baño?

Iñoz izan ez arren, txoria joskiña,
Soñekoa darabill ondoen egiña;
Sedea eztalako lumea duiñ fiña,
Aiñ ondo ez da jazten beiñtzat erregiña.

Jaungoikoak badeutsa ardurea artzen,
Zelan sinistuko dot dala gugaz artzen?
Egaztiak baditu aiñ ederto jazten
Ni zelan itxiko nau goseagaz illten?

Beraz ez dau esaten eskatu daigula,
Joteko atea ta, entzungo jakula?
Ala fedea gugan osoro galdu da,
Onenbeste gatx nundik bestelan eldu da?

Egia da, kontentu osorik munduan,
Ez dala jauregian, aiñ gitxi tronuan;
Gure ditxa ez dago lurreko diruan,
Gloria dana dago bakarrik zeruan.

Kantau gura dot, baña auxe koplau beti,
Pobrea banaz bere, enaz ni negarti;
Aberats asko dago ene aldean gaizki,
Larrosak dakustaz nik, arantzakaz nasi.

Larratxoria dabil egunen erdian,
Txorrotxioka pozez igoten aidian;
Errosaioa kantau nik oi dot gabean,
Beraz, obetoago bizi naz lurrean.

Jose damutua

Josek orain bost urte ezkontzeko zala,
Konfesiñoa egin eban jenerala;
Gaiztoa izan bazan bere lau urtean,
Bildurra sartu jakon nozbait biotzean;
Bere arimeaz zer izango etezan,
Penitentzia baga baldin ilten bazan.

Arildu ebanean konfesiño dana,
Matasatzar bat baiño luzeago zana,
Bere pekatu danak aitean autortu,
Barrua egin jakon osoro nasaitu.
Baña, penitentzia ikustean zala
Pekatu en ondoan labur ta txikarra,
Itauntzen asi jakon estu eta larri,
Utseiñ ebalakoan konfesoreari:
-Jauna ez dauz ikusi nire pekatuak,
Zireala milla ta danak pisutsuak?
Ta karga aiñ ariñaz bialdu gura nau?
Ez Jauna, zorren laiñaz bear nau kastigau.

-Seme, gogoan ditut zure pekatuak
Zirala milla ta danak pisutsuak;
Baña ikusiten dot zelan ezkontzera
Zatozan, ta andradun alan egitera,
Etzaiz bada estutu Jose damutua,
Laster dozu lepoan kargea naikua,
Eroaten badozu bost urtean bera,
Laugaz zorrak pagauta artzekodun zera.

Egin ebazan Josek bai, zorrak lau urtean,
Baña zelan kargea daroian bostean,
Kontuak ateraten joan dan astean,
Erautsan bere kautan kantaurik etxean.
«Lau urtean zor danak egitean kitu,
Bostgarren au artzeko egin jat gelditu;
Urte askotan alan baldin banaz bizi
Zeiñbat nik zerurako daiket irabazi?»

Alan dala dirudi, zergaitik andrea,
Aurkitu arren nagi ta ondo gurea,
Bera jaso ezinda naiz Jose makurtu,
Bost urtean keja bat etxako ezautu.

Danen egarria

-Zelan zarean gizon urte askoduna,
Buruan zentzun asko baita daukazuna,
Zer diñostazun entzun nai deusut Julian,
Aberatsa aiñ gitxi dalako lurrian;
Danok gura izanik eukitsuak izan,
Zergaitik illten gara geienok pobrezan?

-Gutziz gauza erraza da erantzutea,
Andres, on da gitxi burua austeia;
Gertaera biokaz dozu adituko,
Eurokaz begi biak oso idigiko.

Badakizu Juan zala Juanagaz ezkondu
Juana laster ill zanda bestea aberastu;
Zergaitik zan andrea ugari eukana,
Ta senarrari itxi eutsan diru dana;
Baña, onetariko kontuak gitxitan,
Andres, jazoten dira gizonen bizitzan;
Zergaitik loteriak banakari urten
Egin deusan, asko bertan sartu arren.

Bakigu bere danok urteokaz Paula,
Kikili ta makala beti dabillala,
Eta umezurtz zelan ta aberats egoan,
Ezalakotzan bizi eingo luzaroan,
Sinisturik Paulagaz ezkondu zan Paulo,
Juan legez zalakoan aberats egingo;
Baña zelan eztogun bizia geurea,
Etorri oi dalako edonoz illtea,
Paulori bere gatxak errime eldurik,
Eroan dau luzaro miñez gogaiturik,
Eta Paulak orainik luzaroan bizi
Uste dau urteokaz egon arren gaizki;
Naiz izan bere gatxa bularretikoa,
Bere aitzak gazterik eroanikoa...

Orduan txarto urten Paulori kontuak
Deutse ta Paulak daukaz oraindik diruak?

Bai, Andres, Paulak daukaz, ai! gure asmoak
Nekez urteten dabe guk gura lakoak,
Zintzoro baleuskue urtengo amesak,
Geienok giñatekez emen aberatsak;
Paulok aberastzeko egiñ arren ames,
Erantzute ez arren kontuak nai legez,

Juanagaitik Juan bazan oso aberastu,
Paulagaitik Paulo da benturaz lurpetu;
Oni aretara ta besteoi bestera,
Gogamenak urtenik sarri okerrera,
Geienok illten gara munduan pobrezan,
Guztiok nai izanik aberatsak izan...

Baña, gauza bat daukat oraiñ azkenean,
Zuri aitaturteko Pauloren gañean,
Etzala arek eukan burutaziñua,
Bapere zuzena ta aiñ gitxi santua;
Eta makilla baga daki kastigetan,
Jaunak ibillten dana iñor engañetan.

Baita jakizu bere diru guraria,
Dala pobre ta aberats danen egarria;
Ta eukiz ase danik bat bere lurrian,
Joango da billatu bagarik Julian.

On Antonio Trueba-koaren eriotzeari

(Amalauduna)

Muturik daukaguz gaur koplakariak,
Ez ditut entzuten auren bertsuak,
Ixillik artzainen alboka zoliak,
Danbolin txistu ta txillibituak;

Nun dabez irrintzak bideko burdiak?
Nun dira gazteen bai, ujujuak?
Bide, baso, solo, kale ta etxaldiak
Orain badakustaz oso mutuak?

Errotak ez dabe otsik gaur egiten,
Ez dantzut oletan gabi soñurik,
Euskal izatea, ai! jat iruditen,

Dagoala miñez naigabeturik,
Bere kantaria jokalako illten,
Ez dauka penia baño besterik!

Italikako ondakiñai

Onexek dira Fabio gure damu mingotzak,
Orain kanpoak dakutsuz soillik mendiska motzak,
Zeiñtzuk zirean len Italika otsdun andia,
Zipion baten kolonia on garailaria:
Lurrean dago izugarrizko muru sendua,
Gaur da bakarrik ondakiñezko meta nastua,
Illunduteko biotz osua,
Bertako jente ezi eziñak,
Itxirik dagoz gomuta miñak,
Umant andiak zerren nun diran utsak egiñak,
Nok esan daike zelai onetan zala plazea?
Zeñek arago zala eleixa bat eskergea?
Euren markarik ezin baleite billatutea?
Jimnasia ta termen lekuan dot ikusiten
Errautsezko dan odei pillo bat egan egiten,
Torre goratsu aixeentzako burlalariak
Zori dongeak bota ebazan arras guztiak.

Egiaz, izan bajaken bere lotsagarria,
Au zan Goijaunen anfiteatro arrigarria,
Jaramagoak iragarten dan bere patua,
Dagoalako birrindu, austo ta zeatua.
Esan egizu denporearen kontatzallea,
Lengo suertea ona aña jakon orain dongea,
Erria zana, gaur ondartzea,
Zelan eremu da aurkietan?
Ez dala jente otsik sometan?
Abera oker areek nun dira egun onetan?
Nun da jazarra zale gorputzez jantzi bakoa?
Zertan jarri da burrukarako len zan lekua?
Uts utsik dago inor bagarik gaur deslaitua,
Alegere zan toki ederra jaku tristetu,
Lengo boz gozo entzutekoak dira igestu,
Aiñ gauz andiak auts biurturik ikusitean,
Damun samin bat iragoten jat errai artean.

Emen jaio zan tximista sutsu gerrarakua,
Garailari zan aita erritan Españakua,
Trajano umant azkar ain dontsu bigun ta zurra,
Noren aurrean auspez jarri zan osorik lurra,
Zeñen menpean eukan Eguzki-jaio-lekua,
Itxaso Ladistarrak bere bai bustitakua,

O! erramu ta jazmin ortua!
Gaur da ementxe pozu tokia,
Loratsu zana nartza sasia,
Zesarren etxe lekuan dakust muskertegiak.
Ill ziran, bada, aginpidedun Zesar andiak,
Eurak eukezan jauregi eta lorategiak,
Baita izenak jarri jakezan marmol argiak,
Elio-Adriano, Silio eta Teodosioak,
Euki ebezan marfil ta urrezko seaska arroak,
Bilinbolaka emendik oso ondatu ziran,
Ez etorteko sekula bere atzera biran.

Jarri Fabio, zure begiak eta negarrik,
Ezin badozu begira zenbat kale botarik,
Zeinbat marmolez eindako arku oso triskauta!
Zeinbat talluzko irudi eder bardin puskauta!
Nun Nemesisek diran zearo lurreratuak,
Zeintzuen jabe ospetsu eta antxiñakuak,
Dagoz ixill ta obipetuak;
Troia, zeukana gora burua,
Ikusgarri zan zure murua,
Erroma zure izena bere ia da aztua,
O! jaioterri goijaunen eta erregiena,
Lege zuzenak balio ezer ez eutsuena,

Atenas argi, o! Minerbaren bizitokia!
Jakituriaz gizaldi danen gomutgarria,
Gaur autsa zara, ta bakar leku uts bat andia
Zu jakitun da, bestea barriz sendoa izanda,
Ai! ez eutsuen adoak artu itzalik bada!

Atrakaziño berriz zergatik nekau burua
Geituagorik itxi gurarik gure damua?
Naikoa dogu orain artean gertatu dana,
Zergaitik emen dakusgun keia, dakusgun garra,
Entzuten doguz negar eta dei korrosatsuak,
Areen jenio ta eurak euken erlijinuak,
Samurtzen ditu euren auzuak,
Eta diñoie ikaratuta,
Gau illunean naibagetuta;
«Ai! Italika gurea dogu desagertuta!
Jausi zan, jausi Italika, bai, oso ondatu»;
Baso orritsuak jatorriz dabe bardin mintzatu,
Italikaren izen argiak dauz minberatu,
Italikaren izen andiak ausi biotzak,
Aren gomuta miñak eraso itz aiñ mingotzak,
Bertako milla begintanziño oso nobleak,
Ipinten ditu malkoan bardin beko jenteak.

Masusta zugatz bateri

Egun-izarra atzo bajoian,
Ezkutau bear eban sasoian,
Lotseaz gorritzen zala,
Bere kutuna agurtutean,
Galai bat zirudiala.

Agurtuagaz, azkenez baten,
Orri artean neutsun jolasten;
O zugatz koronadua!
Loraz erramok jatzuzan jasten,
Eukelako asko pisua!

Orduan, zelan uste zeinkean
Biaramonak goiz jagitean,
Zure bekokiko orriak,
Aurkietea zeure oinpean,
Zimelik bera jausiak?

O zugatz berde, atzo ziñana!
Zelan eguzki gaurkoak, dana,
Zimelik zaitu aurkitzen,
Ederrik bizi ak zinduzana,
Zaituala igar ikusten?

Zek ditu zure lora arroak,
Gorputza zeuri gordetakoak,
Lurra estaltzen ipiñi,
Eurai gañetik marraskilloak,
Dakioezan ibili?

O masustera! nok deitsu lurtu?
Autsaren jaki zeñek biurtu
Zure koroe galanta?
Neguko otz batek al dau tximurtu,
Ederrik atzo zeunkan ta?

Ai! biursari onek zapaltzen,
Zugatza deitsu koroia;
Bekokian zeuk galanto atzo,
Arrorik erabillia.
Oñean azpian bere darabilt,
Neuk nekarrena jantzia,

Zeñ egun baten damu gloriak
Dagoan igar jarria.

Eguzkiaren errañu meiak
Gorde gurarik loretan,
Txoriak euren antzera sartzen
Jatzuzan orri artetan;
Ene loratxo bizitzakoak,
Baita bekoki onetan
Abiak egin gurarik pozik,
Batuten ziran aldretan.

Orduan ames, biursate ta
Etorkizunen gloriak;
Gomuta gozo gaztetakoak,
Amore pozgei guztiak,
Biotz oneri jantzi eutsezan
Bitxi ederdun koroiak,
Zelan lorea daben apaintzen
Mitxilet jira zaliak.

O masustera! zuk legez, jaso
Neban bekoki zutia;
Zeñek agertzen eban, barruan

Eukan alagerentzia:

Nok daki beti nai beban izan

Lora ederrez jantzia?

Azturik otz bat naikoa zala

Eurai kentzeko bizia.

Ai! baña egun batik bestera

Ames ta biursatiak,

Lora uts ziran, eta beingoan

Kiskaldu eutsuzan leiak;

Txalo otsaz zelan igesten daben

Zugatza itxirik txoriak;

Esku otz miñak jorik, jatzuzan

Mundutik joan bitxiak.

Zure zoriaz nirea bere

Izanagaitik bardiña,

Obeagoren ustean dago

Zure naibage samiña.

A! eguzkiak emongo deutzuz,

Oraindik lora guraiña;

Bere beroa gitxituagaz,

Niganuntz doakit baña.

Donostia

Donostia
Politena,
Ederrena,
Etxeetan;
Urietan
Duda baga
Gaur da bada
Danetan.

Arek daukaz
Arlanduak,
Talladuak,
Ugari;
Eguna azkar
Da pastzen,
Begiratzen
Eurari;

Kale ederrak
Ta zabalak
Zelai danak
Eta lau;
Ainbat ez dot
Gaur artian
Españian
Nik topau.

Baita dauka
Bañurako
O! zelako
Kontxia!
Azalduten
Ez da erraz
Ez da beraz
Txantxia.

Euskal-erri
Ederraren
Da beraren
Ondrea;
Orregaitik
Udan ara

Dator bada
Jentea.

Dirudi ak
Bai, jakizu,
Paradisu
Goixean;
Eguzkiaz
Dizdizketan
Agerketan
Danean.

Zeru gargi
Atsegiñak
Ta ur urdiñak
Ikusi;
Donostia
Nik benetan
Oi dot esan
Da nausi.

Lapurra beti bildur

Maritxuk,
Pastela
Eskuan
Zelan
Ekarren,
Negarrik
Eiten ez
Eban.

Baña Jil
Ta Pio
Jakozan
Eldu;
Zergaitik
Pastela
Nai eutsen
Kendu.

Umeak

Deitzen dau:

«Amatxo

Zatoz;

Betelan

Pastel au

Kentzera

Datoz».

Eldurik

Bertatik

Ulura

Ama,

Maritxuk

Negarra

Ei eban

Laga.

Anaia

Otzallak

Orain nun

Dira?

Ez dira

Egingo

Barriro
Bira.

Lapurrak
Oi dira
Sarritan
Bildur;
Eta dan
Ikusla
Nor edo
Nor ur.

Zergaitik
Ikusi
Ezkero
Nor nai;
Aldendu
Oi jakez
Bertatik
Eurai.

Ondo nai
Dabenak
Ikusgei

Izan;

Ez bizi

Sekula

Lapurren

Gisan.

Soldadu bat

Bizitza onetako lenengo kontentua,
Gozetan asi nintzan pozez zoraturik,
Bere ondran asmetan abiaurik kantua,
Amaitzera orduko nengoan tristerik,
Maite neban maitea ikustean illik.

Goiz baten eregi zan barrez egun sentia,
Ari bere nik bota neutsan itz neurtua;
Baña arratsaldera asitean bidia,
Lireak gura eustan jo negar soñua,
Illtera joialako egun aiñ dontsua.

Baita gazte denporan larrosak batuta nik,
Neure buru zoroa nai neban edertu;
Baña topau ezinda luzaroko lorarik,
Malko giñan begiok jatazan agortu,
Zergaitik lorak illik oi ziran igartu.

Mundua, nik zer neukan itanduten asi zan,
Ikusirik naibagez aurkitzen nintzala;
Baña eranzuera bertatik eban izan,
Egi andi au neutsan esan bereala;
Jaioa nazalako illtera noiala.

Ai! ezagutu baneu bear legez mundua,
Zerren on betiko bat nenbiltxakon eske,
Baña nun dau pozgei bat ez amaitutekua?
Zegaz nire biotza atsegindu leike,
Eriotzak billoxik itxi albanaike?

Au dogu sodadu bat, zarra baña zolia,
Beti garaipenagaz deuskuna urteten,
Baita urtengo dana, zerren bere bizia,
Ill eziña dalako bagara jaioten,
Jaiok diran arte, iraungo dau illten.

Errelijioso gazte baten agurra, bere erri eta ama maiteai

Agur Euskal-erriko
Lur beti berdiak,
Agur o! mendi eder
Aiñ alegeriak,
Agur atx txuntxur polit
Iturriz betiak
Agur kerizpe gozo,
Erreka biziak,
Mundu barrira oraiñ
Obedientziak
Naroa onduteko
An pekatariak!

Fraille nik egiteko
Urten nebanian
Agur bat egin neban
Samurra etxian,
Geiago ez dot ama
Ikusi aurrian,
Baña gomutetan jat
Goixian-goixian,
Eskatzeko Jesusi
Meza esatian,
Bizi dedilla ondo,
Baita ill bakian!

Bizi zaitez, bai, ama
Euskaldun lurrian,
Euskaldun oitura ta
Euskaldun legian,
Euskal-errira atzera
Eltzen nazanian
Billatuko al zaitut
Osasun onian,
Baña agur orduraño,
Agur bitartian,
Agur... ama, zaroat
Biotz biotzian!

Umillen saria

(Amalauna)

Zelan dakust nik errukarriro mundu onetan,

Errugabea, dorazala ainbat gerra?

Zelan ikusten gaiztakeria gora altzetan,

Onoidadea balitza legez gaur alperra?

Zelan umill ta zuzena dana egikeretan,

Dogu esaten ezin ikusiz «da okerra»?

Arro, anditsu direan asko, ta alabetan

Dirudun bada, naiz izan donga, naiz mukerra?

Alantxe baten, gauza orretzek gogoraturik,

Aurkitu nintzan sentimentu ta damuagaz,

Argitasun bat, baña burura goitik sarturik,

Nasaitu jatan biotz estu au, laster agaz,

Umillak zelan jasoko diran konturaturik,

Goi zeruetan beti betiko gloriagaz.

Jaioterriari

Lenago jente askoko neure jaioterria,
Basamortua dirudizu,
Sortaldetik ta sartalderaño agintaria
Ziñana, orain, zer zara zu?

Errukarriro, malkoak jausten jatxuz lurrera,
Mundu guztiko erregiña,
Ez al datortzu iñortxo bere leortutera?
Ai! au naigabe, o! ze miña!

Eriotzeak soñeko baltzez jantzi zinduan,
Arerioa jatzun poztu,
Bere egarria jakon zagozan dasanparuan
Ikusiagaz desagertu.

Ill jatzun gerra zale gaztia, erri maitea,
Ill betiko zar itzaltsua,
Ain zan zorrotza bendatzalleen galtzairu mea,
Jarri zinduzan mutildua.

Ikus-dazue mundu guztiko bizilariak,
Ain egoera neketsua,
Nogaz bardindu lekidaz nire larri aldiak,
Zeñegaz jarri neurritua?

Miñaren miñaz, semeai deika bere besoak
Españak ditu zabalduten,
Lagundutera joanagaitik seme zintzoak,
Saldurik dira aurkituten.

Jaioterria, nun dozuz artu ezin zirean
Arako torre indartsuak?
Nun dozuz nausi ziran ezpatak beti pelean?
Nun dozuz amant bioztsuak?

Gaurko semeen bekokietan atsekabea,
Eskribidurik da ikusten;
Euren begien lurrerantzako erabiltea,
Damua dago autortuten.

Eundaka ziran España, baten zure umantak,
Zorioneko jo aldia!
Bildurra artzen eutsuen erri arrotz galantak,
Ikustean zu ain andia.

Libanon zelan zedroak daukan buru jagia,
Zuk bere zeunkan eregia,
Odei oskarrak izutzen daben legez umia,
Zure itza zan justuria.

Baña gaur zagoz arri baldres bat basamortuan
Legez osoro basterturik,
Erru bagea aldarrai sarri oi dan taiuan,
Zakustaz gia bat bagarik.

Dakustaz bere estaltzen zure edertasunak,
Ondarrez eta bedarragaz,
Dakust bildurtu lenago sarri egin jatzunak,
Txalo deuntsula egin burlaz.

Errezki ulle kopet ederrok arras atera
O! neskatillak daikezuez!
Arapak arturik zatorkidaze lagundutera
Illen soñuak jo eizuez.

Gure etxeetatik urrin bai, urrin gaur Jaun maitea,
Negar egiñaz gagoz danok.
Zeñek arindu leike Españak daukan penea,
Bere negarrak leortu, nok?

Ikazkiñ baten neguko kejak

Oraindik negu luzea bada,
Eingo dabela ustea,
Pronostikoak alan diño ta
Au da barri bat tristea,
Garirik ez da, artoa palta,
Besteak konfiantzea,
Ez dakit zelan izango ete dan
Uda barria artzea.

Bart egin deusku edur asko ta,
Sartu jat sartu bildurra,
Enintzateke ni estutuko,
Baneuka sendo egurra;
Baña guretzat ez da besterik,
Dugan iturrian ura,
Amaika pena iragoteko
Etorri giñan mundura.

Familia dot erdi billoxik,
Ez dauke oñetakorik,
Otzen bildurraz barruan dagoz,
Kanpora urten eziñik;
Oñak ez eze eskuak bere
Daukez ozpelez beterik,
Gure etxea neguan ez da
Ospitaltxo bat besterik.

Zapatariari esaten deutsat
Ein daiguzala zapatak,
Nunbait jakin dau, zelan garean
Zor pagatzalla eskasak;
Eluskit iñok burlarik ingo,
Bei bi baneukaz galantak,
Okelea jan eta narruaz
Egingo neukez abarkak.

Fumalaria gaztetatik naz
Gaizki azien legera,
Ordu betean ezin egon naz
Ketu bagarik ezela;
Aspalditxoan dirurik ez da,
Beste askotan bezela,
Pipa motxean zer fumau daiket?
Tabako orde z orbela.

Zortzi daukadaz umeak eta
Neguan ez daukat lanik,
Neu ta andreaz amar lagunen
Arduraz nago kargaurik;
Afariteko geienez daukat
Talo bat erdierrerik,
Eta basoko otorduetan
Lau jaten ditut bakarrik.

Ikazkiña dot opizioa
Udan gitxi dot aurratzen,
Lengo zor zarrak pagetan ditut
Diru guztiak emoten;
Baña dendetan geroko bere
Zuloak jataz gelditzen,
Umeok azitakoan tapau
Bearko ezpanaz, illten.

Pobrea gaizki udan bizi da,
Eta txarrago neguan,
Orrexegaitik arlote izan
Ez dau iñok nai munduan;
San Juanetan beroz erretan,
Otzaz illten abenduan,
Gure Jaungoikoak egingo algaitu
Gu bere aberats Zeruan.

Euskera zale andi baten eriotzeagaitik

(Amalauduna)

Indarrak asko galduaz doa Erri maitea,
Bere umeak beste mundura asko doaz;
Minberaturik aurkietan da gure Euskerea,
Ezin azturik desagertu dan erritarraz;
Aurrera doa goiak artuaz ai! erdereaa,
Gu bere aurrera, geitu ez baña gitxituaz!
Aiñ da andia gure Amaren atsekabea,
Ain seme leial aurten Ziburun ill jakonaz.

Zeñek ornidu egingo deusku bere lekua?
Aren oñatzai zeatz ta zintzo nok jarraitu?
Nok eskribidu gure berbeta atsegintsua,
Ak eban legez ipiñiagaz aiñ goratu?
Testamentu zar eta barria euskeratua,
Duvoisin zanak lana eginik da geratu.

Goiseko izarrari

Gaba badoiala esan gura deustazu,
Sort-aldean urten zarean izarra,
Illunez bidean ibilten nazanean,
Pozgarri eder bat niretzako zara.

Eguzkiak aurrez, bialduten etzaitu
Egun usañagaz gu poztu gaitean?
Zuk, ez diñozkuzu arpegi aiñ zuriaz:
Ortxe bera dator nire ondorean?

Grana eta urre-gorritzko kortiñakaz,
Ikusiten zaitut txukun orniduta;
Zeruko doatsu eder bat dirudizu,
Odeizko jargoian galanto jarrita.

Gogoratuten jat aiñ goix zu jagitean,
Norena zarean iduri bizia;
Dirudizulako beste egun senti bat,
Arako gois izar onen dan Maria.

Eizari bertsolari bat

*Neure adiskide on Bizente Agirre
euskara zale txito argjari*

Goixean gois jagita, eizara naz juan,
Arrastaka eguna emon dot basuan;
Erbi bat jarraika zortzi bat orduan,
Ibilli arren, jausi etxaku lazuan.

Bekoki au askotan egin dot leortu,
Zergaitik izerditan danau nazan urtu;
Arnasarik ezinda azkenean artu,
Laurak ingururako egin dot ukatu.

Bota bear ninduan goseak lurrera,
Auxe izan da nire gaurko alogera;
Ikusirik eguna joiala aurrera,
Jarrita bujakatik jana dot atera.

Jatea kerizpetan guztiz zanatsegiñ,
Erle batek ez baleust ernegau eragiñ;
Burrun burrun, kantauta, izpiagaz deust miñ,
Dabla, eskuaz jo ta aplastau dot ariñ.

Asarrez jagi naz ta zekorrak, orrua,
Jarraitzen abiau jat zezen arranua;
Ezautu dodanean ekarren asmua,
Tiro bategaz kendu deustat amorrúa.

Urrengo txakurtxo bat atera jat, txau, txau,
Jarraitu ta aginka urratu deust prakau;
Arrabioz jaso dot gora gora ankau,
Agiñetan jo eta bota deustadaz lau.

Etixeruntz nentorren da, astoak arrantza,
Esan deustat falta dok kantetako gatza:
Saltoka moldau gura zelanbait dot dantza,
Baña ez dok kenduko iñoz asto antza.

Sasi batetik gero norbaitek deust, txio,
Bertatik eranzunaz diñotsat adio,
Ni nok Pilipe, deitzen, sekula ez Pio,
Txori artean izan ik bear dok txibo.

Kukuak bere bota deust bertsoa kuku,
Erantzun baga ez dot nai izan geratu;
Uda barrian egin ik arren ujuju,
San Pedroetan oi dok kukua mututu.

Zozoak ondorean kantetan deust zor, zor,
Erantzun deustat mutill, zorra beti dok lor,
Jaunari alabantzak ni bizi nok gogor,
Artzekorik badeustak kobretara ator.

Errira sartuaz bat loruak, tontua,
Deitu deust ta entzun dau i tontuagua,
Iñok erakutsia bota dok bertsua,
Ik eurez asmetako nun dok talentua?

Basotik etxeraño amaikak nau tenta,
Guztai emon deutset baña errespuesta;
Arira egitea orren errez ezta,
Alanbere euki dot gaur naikoa beta.

Bertsolari gitxi naz, geiago eizari,
Eskopeta dot ona, kañoiak ditu bi;
Zuze apuntau eta makiña bat txori,
Pikua ebagita mutu dot ipiñi.

Neskatilla baten eriotzako agurrak

Neure adiskide On Ezekiel

Etxebarria euskaldun jakintsu andiari

Agur o! zemendiko aurrenengo eguna,
Eguzki motelagaz zareana gorde;
Agur, zuk egitean jaubetu jat illuna,
Geiago goix gozoak poztuko enabe.

Agur o! uda eder amaitu ziñeana,
Bear ziñean aña ezin neurtiztua;
Agur, udazkenetan zatozan urakana,
Egan eroateko orri igartua.

Agur, loratxo polit usaiñ onak opaka,
Bizi ziñeenak atzo kolkoak zabalik;
Agur, txori zoliak egunari dedarka,
Zenbiltzenak goixetan ni esnatu nairik.

Agur, mundu zoroa, agur deustut egiten
Niretzako ez dozu gaur balio ezer;
Zerren oraiñ niñoiari bizitera asiten,
Eta uste guztiak urten deusten oker.

Agur o! etorkizun eskintzariz betea,
Agur edertasuna, agur ondasunak,
Agur o! Mariaren alabazko taldea,
Agur, bertako nire dontzella lagunak.

Agur, familiako maitetasun gozoak,
Agur, amatxo zure laztan atsegiñak,
Agur, aita maitea, aizta ta nebatxoak,
Agur, jolas pozgarri zuekaz egiñak.

Agur, agur banoa, banoa bai, betiko,
Banoa, baña noa, beti iraunera;
Banoa, baña, enaz atzera etorriko,
Ama biotzekoaz bizi izatera.

Arbolatik gaur jausten diran orri igarrak,
Legez ama zugandik noa jausitera;
Emon deust uste baga gazterik ill bearrak,
Orbel bat legez noa auts biurtutera.

Ez egizu amatxo, ainbeste negar egiñ,
Agertuten jat beste ama bat ohea;
Gorputz au osatuten zuk deustazu alegiñ,
Ak zoriondu nai deust baña arimea.

Zu itxita, agana noa ama samiñdua,
Ak gozatuko deustu gaurko zure mina;
Gorputz au largetan dot, anime au banua,
Gozetara zeruan bai, Ama Birjiña.

* * *

Loratxo baten gisan, sameak akatzean,
Neskatilleak eban makurtu burua;
Zemendian orriak igarrak jausitean,
Agertu eben danak ill aren damua.

Ontzia

Esperantza barriz puztuta,
Zoakuz zoroa, pozez urera?
Biurtu zakiguz, biurtu,
Urten egin dozun lekura atzera.

Ez dozu gomutan lengoan,
Estutu zinduzan ekatx gaiztoa?
Fortuna atzean barriro,
Zoakuz orrelan, ontzi gaisoa?

Ondarrezko menditzarrakaz
Beterik dagotzu urezko landa,
Nai ta ez damutuko jatzu,
Basoaz jarraitzen aurrera bada.

Zoroa, erdu bai atzera,
Oraindik denpora zuk badaukazu,
Oraindik emen dabiltz bagak,
Kontxakaz egiten ondo jolastu.

Bertatik doaz ekitera,
Boladak atx mustur onei pelean,
Neptunok ikusi zagizan,
Triskauta zatika uren gañean.

Daukazu edertasun orrek,
Ekatxa bapere ez dan bildurtzen,
Asi da tronpetea joten,
Urrindik durundu otsa bialtzen.

Balio al dabe Euro-ren,
Kontra gaur dituzun zure indarrak?
Naiz euki ustez piloto ta
Mariñel besoz azkarrak?

Jakizu, Euro-k zelan daukan,
Kristalez egiña bizi tokia,
Goixetan errezibitzeko,
Eguzki ederra urrez jantzia.

Jakizu, zelan dan altsua,
Oitua izaten bai, agintari,
Zu lako ontzitxo bat gaitik,
Gitxitxo ardura jako berari.

Jakizu, zelan atzo bere,
Ontzi bat zu legez zeñ geiagoan,
Aisiaz abiau zan eta
Orra, gaur galdurik zelan dagoan.

Len eukan fama aiñ andia,
Galduta, aurkitzen da lotsagarri,
Or dago itxas bazterrean
Atx kontran eginda erdi erdi bi.

Trumoia urrerago da ta
Etzaitu bapere atzeratuten?
Zabalago belok jarrita
Lurretik zoakuz urriñagotzen?

Erdu bai, erdu bai, maitea,
Zatoz bai, zatoz bai, kaiara laster,
Eguzki errañuz betea,
Lotara etzanda, gorde baño len.

Begira zati bat zerua,
Soñeko baltzagaz eginda jantzi,
Odeiak badabiltz gertetan,
Burrukan nai dabe asi.

Ontziak berea aurrera,
Odeiak burrukan abiau ziran,
Boladak indarrak artuta,
Ekatzak artuten dabe erdian.

Nok librau arrisku artatik?
Nok poztu orduan ontzi tristea?
Laguntzen ez balitza jatsi,
Zerutik kristauen gordetzallea?

Jatsi zan guztioen Ama,
Jatsi zan Dontzella Ama Maria,
Nok daukan bere otzeñetan,
Kontuta ardura andia.

Gordeizu modu berberean
O! Ama euskaldun gure ontzia,
Ekatzez aurkitzen dalako,
Barru eta kanpo dana josia.

Ez dakust iñon pozgarririk,
Ezpada zuregan Ama maitea,
Bakarrik zu zara ostarku,
Daikezuna jatsi zarren bakea.

Aurtengo uda iya bukatu da

Nere adiskide Iguarango on Gillermo Jaunari

Ikusten nuen, Gillermo,
Aitzeneko Maiatzean,
Iturritxo bat jaiota
Ibairontza jetxiten;
Suge bat zirudiela
Ese asko egitean,
Emen salto, an erori,
Arontzago ixilltzen;
Noizbait zuela izarra,
Ispillu baten antzera,
Eguzkiari begira,
Biziro iruditzen.

Inguruko loretxoak,
Ark botarik otz biguña,
Bañu batek beziñ ongi
Zituen txit guritzen;
Zipristiñezko perlakiñ,
Erregiña bat egiñik,
Galanki eta dotore
Giro giro ipintzen;
Eta jakiñ nai bazuten
Zeñ poliki jantzi ziran,
Urera begiraturik
Antxe zuten ikusten.

Pago mardul azpietan
Zijoan marmario otsez,
Kabiatik txoritxoak
Zutela begiratzen;
Beste batzuek zioten
Errametatik kantatzen,
Beste askok egarria
Bere urakiñ kentzen;
Aize firi firi ots ta
Lorien lurriñ artetik,
O! zeñ pozik iturria
Korrika zan jetxiten!

Nork ez artu inbidia
Gillermo, ari begira,
Gaztetasun ta bizia
Bazizkigun pintatzen?
Orduan beziñ indartsu,
Orduan ainbat berritsu,
Orduan bezela bistsu,
Orain ez det billatzen;
Argaitik orain dakuskit
Eguzkia berotuaz,
Egunetik egunera
Ibaiak txikitutzen.

Uda bernia joan zan,
Bere kuku soñuakiñ,
Udau aurrera dijoa
Txirtxirrak ixillduaz,
Txorikumatxo berririk
Iya etzaigu jaioko,
Kanpoak gorriz jantzirik
Txandan txandan dijoaz;
Ardiak dira antzutu
Oro bat iturritxo au,
Gillermo, dudarik gabe
Djoa antzutuaz.

Betiko gauzarik ez det
Mundu onetan ikusten,
Guziak egiten dute
Bukatzerontz bidea;
Gaur jaioa, bigar gazte,
Etzi piska bat zarrago
Etzi damu nire gisa
Zar eta agurea;
Iturri au bezelaxen
Bukatzero denok goaz,
Bukatuko zaigun eran
Laster uda maitea.

Zortziko batzuek Kristobal Kolon aundiari

Nor zaio bat munduan
Bere berdingarri,
Lur berriak billatzen
Jenobatarrari?
Mundu bat gendukanok
Oraiñ ditugu bi,
Glori au zor diogu
Kristobal Kolon-i.

Kristobal, zaigu gizon
Aiñ miragarria,
Batez ere Indien
Beneragarria;
Zeren beronegatik
Gaur duten argia,
Jesukristok zerutik
Lurrera jetxia.

Zer zan beste gauzarik
Ezpada fedea,
Sututzeko Kolonen
Biotz aiñ noblea?
Kristau egite arren
Infiel jendea,
Arriskuan ipiñi
Zuen bizitzea.

Itxasoz iristean
Zioan aldera,
Agertzen da legorra
Ark esan bezela;
Ontzitik bereala
Egiñik atera,
Inkatzen du lurrean
Kristoren bandera.

Len ezekian iñork
Zer zan Amerika,
Nondik ondasun asko
Degun ekarrita;
Kristobal-gatik gaude
Aberats jarrita.
Bere alabantzan jo
Dezagun musika.

Musikarekin nasi
Gañera kantatu,
Kristobal zeruraño
Dezagun altxatu;
Lareun urte luzeak
Naiz egin pasatu,
Aren azaiñ andiak
Ezin dira aztu.

Ezin litezke aztu
Kristobalen lanak,
Legortzen ezpadira
Itxaso zabalak;
Nola ziran atera
Ondo aren planak,
Esker asko zor dio
Kristandade danak.

Onra dezagun bada
Al dezagun añan,
Bakoitzak bere moduz
Norberen izkeran;
Gizaldi guztietan
Egiñik onelan,
Kristobal biziko da
Ill gabe sekulan.

Bizi zaite Kristobal
Gloriaz goietan,
Gizonik aundien bat
Zu zera benetan;
Eguzkia nola dan
Buru izarretan,
Zu zera argiena
Itxas-gizonetan.

Jantzi gaur nai nizuke
Alako koroia,
Erregiena baño
Askozaz obia;
Etzeralako erri
Batzuen jabia,
Baizikan mundu berri
Baten jaun andia.

Gorantziak

*Neure adiskide maite On Leonardo Artiatx
eta bere andra on, Errepublika Arjentinako
San Nikolas de Arroyasen bizi diranai.*

Ogetamasei urte or egiñ
Arren, o! neure laguna!
Dakit gaur bere zelan zarean
Euskara maite dozuna;
Dakit biotzez zelan deutzazun
Berari maitetasuna,
Bare dalako amari edan
Zeuntsan berbeta kutuna,
Titiaz naste gorputz ta ariman
Umetan sartu jatzuna.

Erritar onak legez ametan
Gaituzulako zuk bada,
Etorri ziñan emazteagaz
Igaz gu bisitetara
Topau zenduan erri au, baña,
Ez bertan ama laztana,
Antxiña illda joan zalako
Emendik zeruetara,
Lur triste oni agur eginda,
Betiko glorietara.

O! ze gozoa izango jatzun
On Leonardo maitea!
Zure amatxok beso biakaz
Bere kolkoan batzea!
Munduan gusto guztiak baña;
Aiñ da gatx eskuratzea,
Errazago da gaur probetu, ta
Biyar aberastutea,
Jaritxi baño erbeste onetan
Zoriontasun betea.

Igazko udan baña andreaz
Ona zu etorritiak,
Pozez ipiñi zituzan zure
Iru arreba maitiak;
Ezagun eta senide danak
Gañera adiskidiak,
Berba batean poz artu eban
Otxandioko jentiak,
Alan ezpada esan daiala
Bertan bizi dan guztiak.

Zeugaz batera zure Felipak,
Lagun zar maitegarria,
Ikusi deusku prestua dala
Zu jaio ziñan tokia;
Dala langiña, dala zintzoa,
Argi, zoli ta garbia;
Dala Españan beti ederren,
Gure Euskaldun erria,
Bestelan onuntz, zergaitik dator
Udan jentetza andia?

O! ze politak baita bere emen
Diran etxalde zuriak!
Leku goietan baita ermita
Antxiñakoak jarriak!
Zeuk begiakaz, ez dozuz barriz
Ikusi erromeriak,
Zelan batuten diran millaka
Euskaldun fedez biziak,
Zar eta gazte adoretara
Santu beneragarriak?

O! zeñ ederrak diran emengo
Erreka murmurlariak!
Zelan ditugun fabrikaz jantzi
Txikiak zein da andiak!
O! ze galantak bañu-etxeak
Iturrietan jarriak!
Eta, ez dozuz zuk zeuk ikusi
Gure tren txistulariak,
Erri biurtu deuskuezanak
Baso, atx eta mendiak?

O! ze gustora bere ikusi
Dituzun emen plazetan,
Munduan diran pelotaririk
Onenak partiduetan!
Aureskugiñik aurrengoak,
Dantzan egiñaz jaietan,
Bertsolariak bere, ez dozuz
Ikusi pozez kopletan,
Gutziz egogi, oso arira,
Botiaz zortzikoetan?

Ikusi dozu Bilbo bere, ta
Donostiako uria,
Iruñan eta zeñ Bitorian,
Ikusteko dan guztia;
Aiñ asko azi ditugulako,
Lenak ez dira gaur iya,
Eta onelako uri ederrez,
Au ez da miragarria?
Lau erri buruz, nun da beste bat
Lur bat aiñ zoragarria?

Auxe da, neure adiskidea,
Zu jaio ziñan Erria,
Amerikara zeñek bialdu
Ugari daben argia;
Beronen seme askok jaritxi
Or ebelako gloria,
Zabalduagaz bazter danetan
Kristiñau jakituria,
Orain ederto gozetan dabe
Danak goietan saria.

Au da, Artiatx, zure Erria,
Izarrez dana jantziten,
Au da *Laurak bat* euskaldun izen
Ederraz dana deituten,
Izena zuek bere *Laurak bat*,
Or badozue zainduten,
Lau eskugazko kurutze baten
Zareela zintzo lotuten,
Euskal arraza, arraza danen
Zoaze ispillu ipinten.

Beñik beñ emen gura genduke
Laurok batera aurrera,
Izan, da zaindu kurutzedun dan
Gure Arbola ederra;
Gu illda bere gure semeak
Jarraitu daien onela,
Deitu dagien emen zeñ da or
«Gernikatarrak gu gera,
Aritx Arbola kurutzeduna
Dalako gure bandera».

Agur, egiten deusut ementxe,
Erritar laguntxo zarra;
Baña barrero igaz legetxe,
Emen batuko al gara;
Bitartean guk daukagulako
Ur-zelai guztiz zabala,
Badakit noz nai iragotea
Ori aiñ erraz ez dala;
Baña zuk laster egiñ dagizun
Zeruak gura daiala.

Zeure andra on, ona Felipaz,
Igaz irago zenduan,
Guztiz ondo ta nik artu neban
Poz bat andia orduan;
Zergatik zuen maitetasuna
Beti daukadan barruan,
Esker oneko euskaldun batek
Zor deutsuedan moduan,
Bazkari eder zuekaz janak
Ditudalako goguan.

Ostarkua eta Maria

*Ipiñiko dot odeietan jarri neban neure
arkua, eta nire eta lurraren arteko
alkartasunaren ezangarria izango da.*
(Genesisko IX. kap.ko 13. ber.)

Izar guztien Erregeak len
Irago daben tokia,
Arturik orain, zer dakarguzu
Ostarku arro jagia?
Zer dakarguzu aiñ apaindurik
Zazpi kolorez jantzia,
Eguzkiari aurre aurrean
Zeiñ andiago jarria,
Zeu ete zara goi-beietan gaur
Bietan agintaria?

Zer dakarguzu zabalduagaz
Alde batetik bestera,
O! arku guztiz pozgarrizkoa
Bandera baten antzera?
Neurri bagako urdin artetik
Zer dakarguzu lurrera,
Ango gerrari bildurgarriak,
Loturik lege batera,
Ete zatorkuz bake gozo bat
Guztiori iragartera?

Nondik eta nora sortuten zara
Ekatx burruken artean?
Nolan burua ipinten dozu
Goiko izarren parean?
Ta, zelan anka luzeok barriz
Idigi orrenbestean,
Mendi altuak, ibar zabalak,
Arturik euren artean,
Ete nai dozu mundua au bere
Zapaldutea oiñpean?....

Ez dakit nik zer, nai dozun baña,
Eltzen zu orren altura,
Ikusitean, pentsamentu bat
Etorriten jat burura;
Ete zarean eskallaren bat
Igo dagigun Zerura,
Soñu gozoak, kantu ederrak,
Entzuten diran lekura,
Emengo negar danak largauta,
Betiko Erri dontsura.

Mutill txikitxo nintzan denporan,
Urteten ziñanean zu,
Zeruetatik jasten ziñala
Entzun da neban sinistu,
Neure laguntxo ara joanak
Ziranak gozoz asetu,
Zure gañetik oi zireala
Lur onetara baxatu,
Ango pastelak gure artean
Egite arren zabaldu.

Zenbat alditan, arku maitea,
Nai neban zure azpiti,
Iragotea, ikuste arren
Zer ziñan beste aldeti;
Atsegiñ au nik, baña, eneban
Jaritxi eta ez euki,
Ezautu neban zu ziñeala
Nire aldean nagusi,
Ordurik ona agaitik deustut
Beti txapela erantzi.

Ordutik ona beti zatxataz
Oso gogoangarria,
Gomutetan jat zu ikustean
Iñozentien aldia;
Urte areetan aiñ neutsun bada
Gura izate andia,
Gañera uste nik neutsulako
Zu ziñeala zubia,
Aingerutxoan olgatzetako
Tramanku makur jarria.

Onetariko amestxoetan
Zoro bat legetxe zuri,
Egoten nintzan noz aterako
Zinean begira zoli,
Odei torreak jagitea zan
Beti niretzat pozgarri,
Ikuste arren azkenean zu
Guztien garaipenlari,
Erakusteko zelan on tasa
Zintxakon mundu danari.

A! badakit nik Jaunak zer eban,
Baten zugaitik azaldu,
Noeri Berak adierazo
Eta zer eutsan agindu;
Ak esan eutsan zerua odeiz
Egiten beban estaldu,
Bere ta gure bitartekotzat
Jarriten ziñeala zu,
Ez ebalako urez mundurik
Barriro egin nai ondatu.

Jarrai egizu zeure lanean,
Arku mesedelaria,
Atseginduaz itxasoetan
Larri dabillan ontzia;
Trumoi, oñeztu artetik barriz
Asten danean arria,
Labore-frutak galdu gurarik
Berealaxe arpegia,
Zuk atera ta, ez dozu nasai
Ipinten nekazaria?

Errazoiagaz, bertsolariak
Alabau zaitu egiten,
Atxurlariak o! zenbat bidar
Zaituzan bedeinkatuten,
Itxas-gizonak abegi onaz
Beti ta beti artuten,
Arbolapean zuk noz urtengo
Euriaz danak aurkitzen,
Ez dau kantetan zu agertzean
Bere bidean jarraitzen?

Baita nik uste, iñoz izan dot
Arku alabagarria,
Eta zarean gizon andien
Buruko edergarria;
Kriaturentzat baña, zu zara
Askozaz aziegia,
Zarealako Jaungoikoaren
Eskuko egiñ andia,
Ausaz bazara koroe ordez
Berak nozbaiten jantzia?

Ez, orrenbeste, auxe zara zu,
Kantau nai badot egia,
Zu zara bada, Andra andi baten
Irudi garbi garbia;
Axe dalako zeru ta lurren
Arteko bakelaria,
Bera dalako Jaungoiko eta
Gizonen maitegarria,
Bataren Ama, eta bestien
Gurasoa dan Maria.

Zure lana da beti poztzea
Ekatxaz naibagetua,
Bete betean zaitu Mariak
Irudi berarizkua,
Ari bere guk deitzen deitsagu
Zuri legetxe Ostarkua,
Baña zu zara koloreagaz
Bakarrik egiñdakua,
Bestea barriz eskallara bat
Zerura egiazkua.

Gure Españako Santa andi bat

Emakume bat, Españan izan jakun andia,
Bere aurrean mundu guztia arritzeko;
Bere lumea ain ondo izan zan ebagia,
Bere atzean letradun asko ipinteko;

Bera izan zan, onoidadezko tantai zutia,
Beragaz asko ez dira izan bardintzeko;
Bera zan Uso, Esposoaren zoragarria,
Berau gaitik prest, bizi zalako beti illteko.

Bera da onen ortuan lora berarizkoa,
Bera aingeru aragizkoa duda baga;
Bera andrazko irakasletan gañ-gañoa,

Berari deitzen Karmentar danak deutse Ama;
Bera zan dana Jaungoikoaren biotzekoa,
Nor? Jesusena dan Teresa maite ta laztana.

Gernikari

«*Eman to zabal zazu munduan frutua*»

Iparragirrenen berbak

Gernikako Arbolaren kantuan

Ez dakit berba egiñ,
Ala egon mutu,
Ainbeste jente argik
Egin nau bildurtu,
Eta, zer egiñ iya,
Atzera biurtu?
Ezer kantau bagarik
Bazter baten sartu?
Ez orrelangorik ez,
Naiz zerbait lotsatu,
Nai dot neure barrua
Ementxe askatu.

Emen autortu nai dot
Nazala euskalduna,
Gure berbetearen
Laztan to kutuna,
Beti maitetu badot
Antxiñatasuna,
Eta gure Aretxak
Eukan osasuna,
Orain barriz Gernikan
Gertetan jakuna,
Ikustean gordeko
Dot ixilltasuna?

Ez, alabau nai zaitut
Gernika gurea,
Zarealako ondra
Andiko Andrea,
Baña ondragarren
Dozu Arbolea,
Zeiñ dan Euskal-erriko
Gure banderea,
Agertzeko danai zer
Zan gure legea,
Libertadea baño
Lenago fedea.

O! Gernika, ez daukat
Nik beintzat azturik,
Ez deusut gaur itxiko
Itandu bagarik,
Jarten zireanean
Zarrak etorririk
Zure Arbola-pean
Anaia egiñik,
Non zan beste lekutan
Añ tuki librerik?
Paradisua deitu
Agaitik neutsun nik.

Iponako Obispo
Zanaren semiak
Agaitik emen dabez
Ase egarriak,
Erabillia gaitik
Enparau erriak,
Zugan dabez Gernika
Ipiñi begiak,
Zure doiak badira
Barri añ andiak
Zelan kantau gaur nire
Lira motz txikiak?

Ai! kantau albaneizu
Jatortzun gloria;
Ai! baneki zearo
Zure istoria!
Ai! baneuka gaur bear
Dan jakituria!
Baña, zelan enazan
Asko ikasia,
Parkatu egidazu
Biotza larregia,
Eukirik izan banaz
Azartuegia.

Parkatu egidazu,
Baña, nai dot kantau,
Kantetako dalako
Gaur jaio egun au,
Eguzkiak goixago
Ta argiago urten dau,
Berberak kantetako
Bizkortu bere nau,
Alan beste bertsotxo
Irubat edo lau,
Kantau baga amaitu
Ez dot gura lan au.

Kantauko deutsut bada,
Gernika argia,
Egoki datorrela
Eskola barria,
Nok dakarren oliba
Berde pozgarria,
Baketzeko gu jaio
Giñean Erria,
Erantzita erderazko
Usaindun jantzia,
Salbau daigun euskaldun
Legien ontzia.

Kantauko dot gabetan
Legetxe zuzia,
Izango dala gure
Farola argia,
Kantauko dot izango
Dala mintegia,
Ereiñik osasuntsu
Beti dan azia,
Izan dedin Jesusen
Gero tantaiduia,
Ipinteko dar, dar, dar,
Infernu guztia.

Kantauko dot gañera
Dala iturria,
Zerutik dakarrena
Bere jatorria,
Kantauko dot oraindik
Bere edaria,
Izango dala gatzik
Baga ur garbia,
Iruntsiten dabena
Bertako euria,
Dala Aita Santuaren
Txabolako ardia.

Kantauko dot zan legez
Noeren arkea,
Berau izango dala
Barku bat gurea,
Berau gaur bildurgarri
Jakun urjolea,
Amaitu arte oso
Gure aldaspean,
Non aterpetuko dan
Euskal-bizitzea,
Ito ez dedin guztiz
Gure lur maitea.

Kantauko dot izango
Dirala frutuak,
Etxe santu orrenak
Miragarrizkuak,
Egazti zuri batek
Legetxe eguak,
Zabalduta batuko
Ditu ollaskuak,
Berorrek zurituri
Biotz nabartxuak,
Urtengo dabe danak
Uso biurtuak.

O! Landara barria
Zatxakuna sortu!
Ezin zaikedaz iya
Geiago goratu,
Buruaz zeruari
Zeuk arren ikutu,
Uri polit au daizun
Besazpian artu,
Bakit lurrik onena
Dozula billatu,
Gernika ebalako
Jaunak bedeinkatu.

Eleixako Artzaiñ bat
Ze ondra andia!
Etorri da jartera
Lenengo arria,
Lumen bat izango alda,
Ondo ebagia,
Ipinteko gaur emen
Jazo dan guztia,
Dalako Gernikaren
Alabagarria,
Zeiñek gaur alegere
Daukan arpegia.

Maiatzaren bosteko
O! egun kutuna!
Gernikan aztu bear
Iñoz ez dozuna,
Niri beintzat galduten
Ezpajat zentzuna,
Naiz da milla urtean
Euki osasuna,
Milletan kantauko dot
Gaurko batasuna,
Dalako goiko Jaunak
Bialdu deuskuna.

Egun onetan beti
Euskal Jaungoikua,
Alabauko dot zure
Beso indartsua,
Aspalditxoan egon
Arren beratua,
Gernika ikusten dot
Oraiñ goratua;
Ez dozulako gura
Berau menpekua,
Ezpada izan dedin
Gure gurasua.

Izan zaite, Gernika,
Beti gure Ama,
Izan zaite aurrera
Gure Irakasla,
Ikastegi orregaz
Izan zaite bada,
Gure Ipar aldeko
Euskaldun izarra,
Ona gure semeak
Bialtzen dirala,
Eurak zuk argituta
Giau gaiezala.

Agur! bada o! etxe
Jaioten asia,
Jausi bekizu goitik
Iñontzaz grazia,
Agur! eguzki barri
Onuntz etorria,
Eldu da zuretzako
Gaur egun sentia,
Ipinteko ibar au
Urretan jantzia,
Izan dediñ ibarren
Erregiña andia.

Agur! Bizkaiko toki
Lur zoragarria!
Maitetu erne jatsun
Lirio zuria,
Eldu jatzula diño
Uda pozgarria,
Goisetan orregaitik
Ugari txoria,
Bertara pillatzen da
Ain banda andia,
Lora oni egiñaz
Ongi etorria.

Eta zuk o! Gernika,
Urte luzietan,
Jarraitu lora onen
Gloriak kantetan,
Bizi dedin bai bizi
Jauna serbietan,
Bere gloriarako
Direan lanetan,
Alan iraunikoan
Beko egunetan
O! zelan alabauko
Daben zeruetan!!!

Beti lore

*Nere adiskide Artolako Errosario
euskaldun neskatx bertsolari bakarrari*

Errosario, uda-
berriko goitzxo baten,
arrosa txit eder bat
zijoala esnatzen;
zeñi kabietatik
zioten begiratzen,
txorikumeak pozik
zutela usai artzen,
eta berakiñ nola
ziran asko gozatzen,
eskerrak emanikan
txio zuten kantatzen.

Nola berriz zijoan
eguzkia azaltzen,
sortaldean-zuela
zerua urrez jazten,
ark ere ikustean
lorea ernai jartzen,
lenengo ziargia
axa dio bidaltzen,
egun onak berakin
dizkiola ematen;
orduan lore polit
otzaz zana makartzen,
abiatzen da kolko
zarratua azkatzen,
osto biribilduak
berealak zabaltzen,
edertasun guztia
agertzen orrelaxen,
nota mintsu bat oi dan
obetutzean asten,
motel arkitzen zana
alegrentzian sartzen.

Egunoroko sailla
egiñik eguzkia,
ezkutatu zan baña,
gorderik arpegia;
non orduan jartzen dan
triste lurra guzia,
eta txit gaututzean
illunak estalia,
dauka lore kutun ta
polit zoragarria,
nola upale batek
barrunean itxia,
au da arrats beltzaren
sabelak iretsia;
noiz aize me zitalak
zorrozturik izpia,
jelak berriz egiñik
al duen txarkeria,
lore zekarrenari
buru txit zutia,
makurtzen dio laster
jotzeraño gerria.

Agur! agur! betiko
bere edertasuna!
otz geienik apaldu
dio lerdentasuna,
atzo arro agertzen
zuen mardultasuna,
galduta arkitzen da
lore guri samurra;
joanda sekulako
bere gorritasuna,
joan da bai pozgarri
oi zan ikuskizuna,
ta aizeak jakitean
bere gertakizuna,
desagertuko dio
baita daukan itxura,
ostuak eramanik
al dituen lekura,
zer sentimentua dan
edo esturasuna,
gertatu dan gauz onek
orañ dakarkiguna!...
«*gaur bagera; bigar ez*»
au da gauza ziurra,

etzan oker ibilli
itzok esan zituna,
bestela begiratu
baldin bada gezurra,
eta ikusitean
lore zorigaitzduna,
galde non duen ari
bere galantasuna,
non lorietan zeukan
lengo nausitasuna,
non erregiña gisa
zeukan anditasuna;
atzo miragarria zan,
gaur da usteltasuna,
egun batik bestera!
Au! desberdintasuna!!!

Zeñek, Errosario,
au dezake ukatu?
buru gabea izan
ezik, nork ezeztatu?
au da kontu triste bat
maiz dana egiztatu,
urtero esan leike

ez duela faltatu,
au ala dela, nola
zuk ez dezun dudatu,
eta bere gañera
sarritan bai, pentsatu,
Errosario, dizut
onela izkribatu,
eskutitz au, zoroak
ditezen konturatu;
dakit, etzaituala
baña, zu lilluratu,
dakit etzaituala,
munduak engañatu,
dakit zuk beti goruntz
eginda begiratu,
balio duten gauzak
egitean pentsatu;
beti, beti, zentzuaz
dituzula moldatu,
bertso lorez jantziak,
ederki izkribatu;
ordea bakit ere,
besterik bat saiatu,
ez dala zu baizikan,

lan orretan nekatu;
augatikan zuganuntz
gaur naiz ni abiatu,
miresle batek dizun
zorraz eiñaz pagatu,
zuk daukazun grazia
egitean salatu.

Parka zadazu, bañan,
nonbait badet erratzen,
zeren adiskidetzat
zaitudan estimatzen,
orixen dala bide
gaur naiz ausardiatzen,
zerorren izen ona
neurtitzonik onratzen,
atrebitzen naizela
alabantzok ematen,
artzekodun dalako
duena irabazten,
orixengatik bada,
enaiz iñoiz lotsatzen,
personaren onkairik
sekulan andizkatzen,

nola gaur asi naizen
zurea saristatzen,
itzok azaldu gabe
enijoa bukatzen.

Doatsua zerala
dizut bada esaten,
doatsu zerala
benaz det sinistatzen,
doatsua zerala
dizut adieratzen,
zailltzen bazera gauza
onak argitaratzen,
lorezko letrarikan
ez da iñoiz igartzen;
norbera illagatik
dira bizi, izaten
eta bizi izarren,
antzera distiatzen,
irakurlea dala
letuakin zoratzen,
ordu atsegintsuak
dituala gozatzen.

Orra, Errosario,
nola dedan probatzen,
iñoiz lumadun onik
nola ez da bukatzen,
Parnasok duelako
bere oroitza kantatzen,
Zeruak diolako
koroï eder bat jazten,
eta bere gloria
nola ez dan itzaltzen,
auxen da *beti lore*,
gaur dedana aipatzen.

Maiatzeko goixaldeak emoten daben atsegiña

(Amalauduna)

Odei puska bat desegin zan da agorrillean
Ikusi neban izar bizi bat agertuten,
Eta odeiak gero guztiak uts biurtsean
Zerua jantzi loratsuagaz apainduten.
Aixeak joten eban soñuak orri artean
Ainbesteraño ninduan barriz gozatuten,
Arroa bera murmurka arin bere bidean
Joian korrontak zergaitik eutsan lagunduten.

Izar aisetxo eta korronta murmurlariak
Biotzarentzat gabaz baziran ain pozgarri
Zer izango da negu ostean uda barriak
Erakustean ainbeste bitxi jaio barri,
Zer txoritxoak txorrotxioka deika guztiak
Dabilltzanean Maiatzean goix egunari?

Mundua beti bat

Ez dakit dan guzurra, ala dan egia,
Kontu zarretan baña, au dago jarria.

Korsario andi bat Alejandro gana
Lotuta izan ei zan baten eroana,
Eta ikusitean aurrean Erregek,
Zuzendu eutsazala asarrez itz oneek.

-Ez al daukak lotsarik itxas zabaletan,
Ibilteko al duan danai lapurretan?

Ta eranzun ei eutsan bertatik presuak:

-Egia da lapurtzat naukala munduak,
Zergaitik bizi nazan iñori ostuta,
Al dodan guztiari daukana kentuta;
Bazenbiltza ni legez, bakarrik zeu bere,
Lapurra zareala esango leukie;
Baña, deitzen deutsue, Errege andia,
Zeuregandu nai izan arren lur guztia;
Ikusirik inguruz ainbeste armadun,
Egiten deutsuenak jabetuten lagun.

*Zeinbati oi deutsagu egiñ agur ona
Bada ondasun asko dituan gizona,
Egiñak izan arren al diran moduan
Ondrautzat iragoten dirala munduan!*

Ate aña maratill

-Felis, zelan ez dozu

Gaur igo mendira?

Bazkariaz lagunak

Danak an badira?

-Gerriko umoreak

Zelan nauken makur,

Jatsitean jausteko

Nintzalako bildur.

-Felis, euritarako

Ain zabal orregaz

Erromeria, zelan

Zoaz bero onegaz?

-Eguzkiak kiñatu

Ez daiztan burura,

Ta euriari badator

Egiteko burla.

-Felis, zer deritxazu

Aurtengo artuak,

Ez dira goisegitxo

Izan jorratuak?

-Entzun dot nik sarritan

Jagiai goixetik,

Jaungoikoak deutsela

Laguntzen zerutik.

-Felis, damuz entzun dot

Artoai sustarrak,

Aurten jan deutsezala

Ez gitxiri arrak.

-Pobrearen oñean

Beti oi da narra,

Buruz etzan au esan

Ebana makala.

- Felis, zer diñostazu

Neguko aldean,

Pobrearentzat zer da

Udea lurrean?

-Esaera zar batek

Diñosku udea,

Dala atorrea ta

Gañera gonea.

-Felis, neguan bere
Pobre gisajorik,
Baña itxi dan Jaunak
Iñoz deslaiturik?
-Esaereak diño,
Ak, otza noraño,
Dakiala emoten
Kapea araño.

-Felis, eneban uste
Juan, ospitalean,
Illgo zanik, ak eukan
Semeaz etxean.
-Bera bere bizi zan
Semea legetxe,
Baña aita ill jakon
Etxe orretantxe.

-Felis, agiñik ez da
Ezin dot ezer jan,
Biziteko badaukat
Aurreruntzean lan.
-Ezpadaukazuiya
Bapere agiñik,
Agaitik ez daukazu
Euretako miñik.

-Felis, ni neu izanda
Etxean tronkeru,
Suiñak, ez deust bada
Egin gura buru?

-Esan zan, etorriko
Dala kapokua,
Aterako dabena
Berak etxekua.

-Felis, enekian nik
Ziñala aiñ argia,
Zuri entzuten nago
Kokorik jarria.

-Jakingo balitz non dan
Ziur urre miña,
Asko litzake laster
Aberats egiña.

-Felis, joana gaitik
Lurrean nai nora,
Ez bizitea, zelan
Da iñon gustora?

-Ez dalako mundua
Zorion lekua,
Eta bai, arantza ta
Larrosaz nastua.

-Felis, edozein puntu
Nik jo arren zuri,
Erantzuten dakizu
Obeto zuk neuri.
-Adiskidea, jarri
Ezkero atea.
Ez da maratilla bat
Dagokan gauzea?
Bestetan obeto da
Bat egon lenean,
Ez ate ta maratill
Aixien mendean.

Oroitz bat

Nere adiskide on Franzisko Lopez eta Alen-i

Irakurtzean zure bertsoak,
Etorritzen zait burura
Nere umeen gisa Joxetxo
Igoa dela zerura,
Ta jetxiterik nola ez duten
Andikan gure mundura,
Adiskidea, lasaitu bedi
Zure barruko estura,
Pazientziaz igo gaitezen
Illtzean aien lekura.

Guzur illun zaleari

Zeinbat eta lurra bigunago

Arra barrurago.

(Euskaldun esaera zarra)

Egiagaz burruka legetxe guzurra,
Alkarren kontra dabiltz gaba ta eguna;
Zelan ez dan alkartzen zitalaz biguna,
Argiaz ez da lagun bein bere illuna,
Eta gatxak ezpadau laztan osasuna,
Ona non izan leike txarraren kutuna?

Orregaitik eguna badoa beruntza,
Gabari nasaituaz doako biotza,
Eguzkiari doa atzetik jarraika.
Zabalduaz puskaka kapa illun baltza;
Ta argia egitean beste aldera pasa,
Orduan asten dabe gautarrak olgantza.

Orduan guzurti ta illunpetakuak,
Itxirik bizi diran leku ezkututak;
Artzen dabez eurentzat erri ta basuak,
Asetuteagaitik egarri gaiztuak,
Lotan dagozalako biotz onekuak,
Egunez bearrean oso nekatuak.

Bestela begiratu ipurtargi ezaiñak,
Aor, zelan uste daben dirala izarrak,
Aor, kalera urtenik arro sagusarrak,
Ara, ontzak basoan uluka zantarrak,
Deitzen dabela: «nausi gu gozak gautarrak
Zergaitik bereagaz urten daben gabak».

Ara, otsoa bere gabez, ze zolia!
Artzaiña lo dago ta ito dau ardia,
Ara, ollotegian barriz aixeria,
Bizitza baga isten al daben guztia,
Esanaz lotsa baga: «au dok gure aldia,
Zetarako juagu eguzki txarria?».

Ez dok askoz txarrago guretzat eguna?
Etxuagu egiten gabez nai doguna?
Jan bildots guria zein ollanda biguna,
Gozau bildur bagarik besten ondasuna,
Betetako gogora etorten jakuna,
Auxe, ez dok ordua eskatzen genduna?

Orra, modu berean gizon gauzalea,
Pristien antzekoa daukana fedea,
Deika: «zertarako dok Jesusen legea?
Zetarako juagu alako katea?
Gustora emoteko emen denporea
Ez dok obeagoa gaur libertadea?

Ez dok erosuago gabiltzan moduan,
Bizitea, al dana egiñaz munduan?
Non aurkitzen dok ezer ill ezkerokuan?
Non erretako su ta garrik infernuan?
Eta non gloriarik betiko Zeruan,
Ustelduko bagaituk lurraren barruan?

Orra, gautar guztien gaurko berbakuntza
Orra, noraño sartu jaken errakuntza;
Orra, zer diñoskuen fedea galduta,
Aurkitzen diralako gabak illunduta,
Auxe da zorigatx bat negargarri utsa,
Ikusten dabelako bakarrik gorputza.

Nekazariak zelan garia soluan,
Orrelantxe erein da guzurra kanpuan,
Ara, bere frutuak kale zein basuan,
Agaitik gauzak dabiltz dabiltzan taiuan,
Askok dakarrelako aixea buruan,
Asabak kokoloak zirealakuan.

Baña, nik dakust garbi begien aurrean
Dontsuago giñala gu lege zarrean,
Baita libreagoak euskaldun lurrean,
Antxiñako fedez bizi giñanean,
Bestela gaur bagagoz libertade obean,
Zertako erdaldunak ditugu gañean?

Ez giñan zabal bizi geure esparruan,
Pristia txar bat sartu artean barruan?
Ai! au arri bategaz jo burn buruan,
Eta ill-otzik itxi bagendu beinguan,
Ez giñean jausiko lazua ain estuan,
Barre eragiteko iñori auzuan.

Egi egia da, bai, lurra bigunago,
Danean, arra zelan doian barrurago;
Txarragoa sartu zan emen arra baño,
Zergaitik sugea dan askoz okerrago.
Euskaldun gure Tenplu izana lenago,
Nor gaitik basamortu bestela gaur dago?

Bai, sugeak zeruan asi eban gerra,
Guzurtia zan eta bota eben bera:
Ta gero infernutik urten da lurrera,
Dabil bere guzurraz baterik bestera;
Azkenez eldu jakun geure lur maitera,
Libertade jantzi az zepuan lotzera.

Pristia guzur utsa, zeinbat txori itsu,
Oi dok zepo orregaz ankatik oratu,
Argia eskeñi ta illunagaz lotu
Eure mantu baltzagaz egitean batu;
Baña, egi bat egin baño len or sartu,
Amorruz bearko dok arbolan urkatu.

Ekiok gura badok, gerra aiñ zitalean,
Esetsi Egi orri al duan añean,
Nekatuko az baña, alperrik lanean,
Orain modu batera, urrengo bestean
Zergaitik Eleixeak i beti oiñpean,
Eukiko aben lurrak dirauan artean.

Domeketako eskolak

Zer da lurrean argia baño gauza oberik?
Eguzkia duiñ ederra danik, zer zeruan?
Zer da argirik ez dakusana itsu bat baño,
Bizi dalako Linboan legez au munduan?

Orren pozgarri argia bada gorputzerako,
Zer izango da arimarako barriz bera?
Nun aurkitzen da espirituko argia baña,
Baldin begiak bada ikusten ez dabena?

Nun izango da ezpada gure relijiñoan,
Zeñ dan arimak argituteko Eguzkia?
Ta beragandik, zelan da iges gaur ibiltea
Aiñ zoli bada bizi garean gizaldia?

Aurreratu dau gizaldi onek beko gauzetan,
Amaitzekoak direanetan guztiz asko;
Aurreratu dau, baña betiko direanetan?
Ai! ez dau ezer uste dagonik gerorako.

Ai! bear asko egiñ dituez gaurko gizonak,
Illuntasuna eta dueda zabalduten;
Ta fededunak egongo gara lotuta legez
Fede bageak ikusitean aurratuten?

Jaungoikoaren Ministroari, etzan fedea,
Bautisetako Eleixan sartu giñanean,
Danok guztiok eskatu geuntsan gauza bakarra,
Mundura jaio eta lenengo egunean?

Baña, fedea, zer da billoxik obrarik baga,
Ezpada iya illda dagoan kandlea?
Ta zer da bera karidadeaz batu ezkeru
Ezpada gauza asko al daiken birtutea?

Poztu zaite gaur, neskatillea, suerte onek
Au da fedea zelan zaituan argituten;
Dakutsulako karidade ta fedea naste
Dabiltzanean ze gauzak diran gertatuten.

Dakutsulako fedea naste karidadeak,
Ez dakiana emen dabela zolituden,
Dakutsulako igaz letrarik ez ekianak,
Gaur dakiala irakurri ta eskribitzen.

Dakutsulako fedeaz naste karidadeak,
Zenbat meritu aurten dituan irabazi;
Oraiñ denpora gitxi illunak ziran buruak,
Dagozalako gaur biurturik izar bizi.

Esker andiak, domeketako eskoletako
Eguzki eder zarien dama aiñ nobliak;
Eskerrak zuei, zuen argia irantsiteko
Zergaitik bota dituzuezan izerdiak.

Jarraitu, bada, illuntasun ta ezjakiñari
Jakituria argitzalleaz gerra egiten;
Jarraitu zuen domeketako eskoleagaz,
Neskatillea birtutietan argituten.

Jaungoikoaren bildur santuan esanik dago,
Jakituriak daukala bere asiera;
Bildur orretan susterra daukan jakituria
Dalako emen zuek zabaltzen dozuena.

Ez atzeratu, emakumezko apostoluak,
Inkau betiko ikasi ona neskatxetan;
Ama on batek bear dituan sentimentuak
Erein ugari, frutuak emon dagiezan.

Jaungoikoaren bildur santua gizonak badau
Bera apaintzen daben doerik ederrena?
Obetuago ez dau edertzen emakumea
Berez dalako etxunagoa gauz onera?

Ez da dote andiagorik emakumean,
Ikasi onaz naste badaukaz birtuteak,
Mundu guztiak baño geiago zerren balio
Daben etxean zoli ta ona dan andreak.

Zorioneko andrea ona daukan gizona,
Zori oneko etxe atako familia;
Zorioneko ango umien amak badauka
Domeketako eskoletako ikasia.

Zorioneko eskolan artu eban argia,
Zelan irantsi ak eingo daben alabetan,
Duda bagarik izango dira ispillu eder,
Uda barriko euren lorazko urtietan.

Ak aziko dauz kristiñau onen ardureagaz,
Pristia txarrak iñoz iruntsi ez dagizan;
Ak erakutsi egingo deutse zelan ez jausi,
Sarri topetan direan arri labanetan.

Ak erakutsi egingo deutse bere alabai,
Alperkeria dala griña txar danen ama;
Ak erakutsi egingo deutse orrexegaitik,
Goixetik jagi eta egunez eiten lana.

Ak erakutsi egingo deutse, naiz pobre izan,
Garbitasunaz eta egoki ingirauten;
Dirutzak euki arren zergaitik ganora baga,
Ez ikasiak asko direan agertuten.

Ak erakutsi egingo deutse arrokeritik
Urrindu bear dabela beti langilleak;
Ak erakutsi egingo deutse umildadeaz
Bear dabela beti ibilli neskatxeak.

Ak erakutsi egingo deutse zer dan mundua,
Berak daukazan arrokeria guztiakaz;
Ak erakutsi egingo deutse euren arimak
Zaletu bear dabela gauza santuakaz.

Ak erakutsi egingo deutse euren arimak
Jaungoikoaren antzera zelan diran eiñak;
Jesuskristoren odolarekin erosi eta
Zeru ederrak irabazteko baita duiñak.

Onelakoxe mesede eta frutuak dira
Domeketako eskolak emon leiezanak;
Direalako emen dabilzan neskatxak asko
Izango nozbait guraso eta baita amak.

Onetaraxe landarak bere emoten dabez
Frutu ederrak, baldin badira eurak onak;
Alan kristiñau leial direan amak geienez,
Euki oi dabez gaiztoak baño ume obak.

Ezin eskatu ginai lurrean besterik ezer,
Bakar bakarrik Jesukristoren erreñua;
Auxe jaristen eskola onak nekau ezkeru,
Salbau egingo litzake mundu aiñ galdua.

Eskola onak egin bear dau orretarako,
Gaiztoen kontra al dan dana erakutsi;
Zeruetako laguntasuna onak dauka ta,
Jaungoikoaren kontra, nok daike irabazi?

Jaungoikoaren laguntasunaz eskola onak
Azkenerako eroango dau bitoria;
Eskola onak bakar bakarrik birtutez jantzi,
Daikez uria, erria eta baserria.

Gloria eta ondrea, bada, domeketako
Eskoletako dama on noble irakaslai!
Gloria! euren irakaste ta ardureari,
Baita sarien duin egin diran neskatillai!

Eta gloria! danen gañetik Jaungoikoari!
Bera dalako gauza on danen iturria,
Bere gloria geitute arren dalako utsik,
Domeketako eskola onen egarria.

Legazpiren koroari bizkaitar batek osto bat geiago (Amalauduna)

Nik ere bear dizut zertxobait gizon argia,
Orain kantatu, gure izkuntza legunean;
Nai dizut oroigarri txiki bat utzi josia
Zuretzat ejo egin dan koro galantean;
Zendualako fede bizi ta biotz aundia
Ugarte lasai eta zabalak menpetzean;
Filipinetan orregatikan zure gloria
Ez da itzali, eta aiñ gitxi Españian.

Zere gisako gizon argiak dira izarrak
Distiatzeko euskal-kondairan aiñ ederki;
Iñoiz illundu gaberik gure umanten garrak
Diradelako antxe egingo beti bizi;
Nola zeraten berriz aiñ asko Gipuzkoarrak
Osto au zuri zor izan dizut gaur Legazpi.

Gabon-Kantak

Kantartea

Zeruak eta lurra,
Danak poztze arren,
Jaungoikoa gaur gizon
Jaio da Belenen.

Kantaldiak

Barri onak daukaguz
Gizon eta andrak,
Seme bat egin deusku
Dontzella dan Amak;
Betetara badoaz
Igarlen esanak,
Baita Aitalenenen
Itxaropen danak.

Goiak utsik itxirik
Datoz aingeruak,
Zabal dituezala
Guztiak eguak;
Pozgarri dira euren

Kantu ta bertsuak,
Direalako danak
Bake santuzkoak.

Adoretara datoz
Zeruen Jaubea,
Egin arren mundura
Sarrera pobrea,
Dakielako dala
Euren Egillea,
Gizondurik jaio dan
Jaungoiko Umea.

Isaias-ek ikusi
Antxiña ebana,
Orra lasto gañean
Umillik etzana;
Izanik Jauregitzat
Zeru bat daukana,
Korta bat da etxetzat
Emen jagokana?

Andikirik bat ez da,
Artzain umildea,

Agurtutera dator
Dabiden semea;
Izanik Erregien
Bera erregia,
Aska baten daukana
Jaiotzako oia.

Negarrez dago eta,
Goazan poztutera,
Otzak ill ez dagian
Baita berotzera,

Ongi etorri on bat
Goazan emotera,
Agertu jakulako
Mesias lurrera.
Zatoz, ordu onean,
Jesustxo, gugana,
Zure premiñan txarto
Gengozanok gana;
Erdu zorionean
Zeru-lurren Jauna,
Desegitera gure
Illuntasun dana.

Utsik zarealako
Gure Eguzkia,
Baita pire bidea
Ta Egi guztia,
Zerua izan dedin
Zuk zeuk idigia
An sartzeko gizona
Baita eresia.

Etxezar, eta bertako azaroko egun bat

I

Etxezar iñoiz ez da dirutzen etxea,
Dirutzetan badago ondo bizitzea;
Baña, nik Etxezarren pozezko kabia
Daukat, an naizelako jaio ta azia.

Neretzat Etxezar det onena arkitzen,
Zergatikan enauten berriak poztutzen;
Antxe zalako jaio, ta ill nere aita,
Bere aita ta aren aita ere baita.

Etxezar argatik det nere goitizena,
Mundu onetan au zait onragarriena;
Naizelako euskaldun uts eta garbia,
Asaba Tubalgandik zuzen etorria.

Etxezar mendi batek dauka malkarrean,
Itxasoan du bistan osgarbi danean;
Ain da leku alaia, ain da egokia,
Ikusteko goizean laster eguzkia.

Beko kamio ondoan andik da ageri,
Etxe berri bat, izen duena Jauregi,
Non bizi dan markes bat, oso aberatsa,
Baña, aren bizitza da neretzat latza.

Alperrik berak ditu dirutza aundiak,
Alperrik kotxe asko, naidin bat zaldiak;
Baserriak ugari, morroiak ez gutxi,
Baña markesa triste beti det ikusi.

Zergaitik ark eztuen seme-alabarik,
Mirabeakin bizi bera da bakarrik;
Andrea euki arren, dauka zoratua,
Bi urteokin gela baten zerratua.

Zein bizimodu latza, arena benetan!
Ez diot nik inori nai mundu onetan,
Alaitasuna opa diot nik nai nori,
Batez ere auzoko gure markesari.

Baña, gaur kanta nai det, Azaroan guri
Gertatu zitzaiguna, ari ta neri;
Dalako gertaera egokia oso;
Zeiñ etzaidan sekulan neroni aztuko.

Mendiak zuenean gorde eguzkia,
Gabak zabaldu baño len txit estalkia;
Idiak larakoan nituen nik lotu,
Golda eta area gurdian kargatu.

Pipa ere txit bete ta suaz pizturik,
Keia goruntz, txistua lurrera botarik,
Banetorren etxeruntz, bertsoak kantatzen,
Buruan berez berez ziranak sortutzen.

Zeintzuek diran letraz gauz jarritakoak,
Izan arren balio oso gutxikoak;
Irakurleak emen oraintxe lenbizi.
Paper onetan ditzan guztiak ikusi.

Fumatzen duela ere, Erregek badakit nik,
Eizean aspertutzean, asnas artzen jarririk;
Ordea, artu ez arren onen belar merkerik,
Aposte egingo nuke eztiola gustorik,
Abanoari ark artzen nik piponi lakorik.

Gañera ez dala bizi, lasai nerau bezela,
Basotik ez daramala nere poz au etxera;
Koroia da txit pisua, izan arren ederra;
Itzalgarrri arin bat da, berriz nire kapela;
Añ ardua gutxirekin non bizi ni onela?

Badakit errege dala ondasunez txit aundi,
Baita askoz dituala geiago eskalari,
Nola ezin dion eman premiadun danari,
Atzetik gero dabiltzaz gerragiñan berari,
Baña al da nere kontra bear bada bat ari?

Jenerala txit burruka bukatzean exeri
Oi da, gusto emateko gorputz nekatuari,
Ematen diola baita su puroren bateri,
Fumatzeko; baña lasai arrek al du ipiñi,
Ikustean zeinbat odol egin duen ixuri?

Ainbeste negar kurriska dituela entzuten,
Ainbat ill ta erituri diela begiratzen,
Miñez badu Jeneralak puroko keia artzen,
Nik ez det maiz itzalpean pipa motxau betetzen,
Ta entzunaz txori kantak atseginez fumatzten?

Merkataria sarritan dijoa fumatuaz,
Feriatic etxeruntza burua urratuaz,
Atsegiñik artu gabe pipako ke gozuaz,
Gogoratu oi dalako bakarrikan diruaz;
Noiz dijoa ni bezela bertsoak moldatuaz?

Tratu ona egiñ arren, ark ezin du kantatu.
Geiago irabaztea zuelako pentsatu,
Aberastutzen ari da, baña ezin da poztu,
Zulo bat du biotzean, ezin dana itsutu,
Ta urteko laboreaz ni enaiz bai, kontentutu?

Irurogeita bost urte euki arren gañean,
Oraiñdikan zama ona darabilt bizkarrean;
Berrogeitak daramazkit igaroak lanean,
Idi, gurdi, laja, goldaz, ta berdin aitzurrean;
Ala ere miñez enaiz iñoiz etzan ojean.

Egia da zartu naiz ta, azkena zait urbiltzen;
Baña, enau asko orrek beñik beiñ ni beldurtzen;
Atoz eriotza, atoz, zerura joan naiten,
An ez dalako negarrik iñoiz ere entzuten,
Eta kantua bakarrik zatalako gustatzen.

Aida gorri, aida txuri, kantatuaz goazen,
Igarorikan eguna gari sail bat ereiten,
Igaz baño giro ohea izan dalako aurten,
Enaiz bada saiatuko bertsoak ateratzen,
Nere biotzeko poza dedala argiratzen?

Baña, danen aurretikan esperantza Jaunagan
Jarria det, zeren uzta ona degun beragan;
Alperrik nekazariak neke asko eraman,
Zer balio dio baña, egiñ arren sendo lan,
Zeruak laguntasunik ezpadio nai eman?

Larretikan datorrela or da ere semea,
Txintxerri otsak diote: badator artaldea;
Andreak egosi dezan batutzean esnea,
Ta gogoia nik jateko nola dedan irmea,
Jaungoikoari eskerrak o! zer ditxa nerea!

Onelaxen nijoala nere koplak kantatzen,
Pipa ere zijoala ondoraño gastatzen;
Eskopetaz sonburuan, purotzar bat fumatzen,
Gaztañadi batetikan markesa zait irtetzen,
Ta: aiñ pozik nola bizi aiz ez dit bada galdetzen?

Erantzun nion nik: Jauna, enaiz dirutzen jabe,
Etxezarren baila bizi natzaio alegere,
Andre on bat daukat eta ditugu iru seme;
Nekazari lenengoa, bestea arrantzale,
Irugarrena artzaia, dalako ardizale.

Zarrena Jauna, nai nuke oñordeko nik utzi;
Etxezarren egiñ dedin ni bezelaxen bizi;
Aingeru bat da andrea ark zuena iritxi,
Urrikaltsu, zur ta garbi, ta Jaunaren beldurti,
Alabatzat orregaitik guk oi degu iduki.

Arrantzalea bizi da ezkondata kalean,
Berea du txalupa ta, itxasoko lanean;
Nola dan begiratua gastatzeko bidean,
Ta poliki duelako aurreratzen urtean,
Iñoiz ez du ontzako bat berak falta etxean.

Artzaia ezkongai degu, bera Kuban izana,
Osasunakin etorri ala ere ura da,
Nolako gauzak kontatzen ark dizkigun bai, Jauna,
Ango gerra azaldutzen duen bezela bada,
Etxezarko pake ona askoz obe ez alda?

Oraindikan beste lore on bat gurean bada,
Jakiñ beza baña jauna, ura degu alaba;
Beste aizpa gabetanik maitegarri bakarra,
Eta berez bera nola zan monja bat bezala,
Dote diñaz aspaldi da komentura joana.

Nere umeai begira, atsegiñez nago ni,
Ematen didatelako danak poza neroni;
Enuen nai izaterik semerik merkatari,
Baizik arrantzale, artzai, ta geien nekazari,
Zergaitik on diodan beti eska Jaunari.

Nekazaria lurrean dalako zimendua.
Artzaia da bigarrena, edo ondorengua,
Arrantzale irugarren dudarik gabekua,
Oñean egongo bada zutik, lerdan mundua,
Bestela elitzateke gizartea galdua?

Bizibide oiek dira nere ustez onenak,
Iruretan nik dakuskit kristaurik garbienak,
Iruretan leialen ta euskaldunik zailenak,
Gordetzen dituztelako oitura on zarrenak,
Antziñako guraso on gureak zituztenak.

Azkenez jauna, maiz neri alaitzen zait barrua,
Oroitzean guregatik bizi dala bekua,
Oroitzean guregatik bizi dala goikua,
Nola markes, zeñ errege, baita Aita Santua,
Kantaurik gure lana dala bedeinkatua.

Markes jaunak au entzunik bereala puro bat
Eman zidan, esanikan: zaukazkit doatsutzat,
Alperrik nik kabiatzat Jauregi berri daukat,
Etxezar izanagatik bizileku zuretzat,
Zere poza antxe dago, ez bestean neretzat.

Alaxen kontu kontari eldu giñan gurera,
Semea ere artaldez laster zan gu bezela;
Fumatzeko an eman nion puro ederra,
Arkume guri batekin markesari eskerra,
Geroztikan ura ta gu adiskide txit gera.

Alargun gazte baten zizpuruak, bere senar zanaren obi-aurrean

Ezkonduteko erabagia artutean,
Neure aiztea ipinte arren jakiñean,
Oraiñ urte bi joan nintxakon komentura,
Zergaitik berbaz adierazo neutsan gura,
Senargei on bat artzeko laster nengoala,
Oitura guztiz ederrak berak eukazana,
O! ze egia izan zan esan neutsan dana!

Gomutetan naz ak entzutean albistea,
Esan eustala: «piskat itxaron or aiztea»
Eta barrura berealaxe ezkutaunik,
Ekarri eustan sama samatik ebagirik,
Pasillo-lora motel-motel bat neuretzako,
Gomutagarri euki nengian sekulako,
Bizia dodan artean beintzat gordetako.

Eskiñi eustan zizpuru luze bat egiñik,
Esanaz: «ez dot beste gauzarik zer emonik»
Baña, ak emon eustan pasillo loratxua,
Da beti neugaz aldean dodan liburua,
Neure estura, neure naibage mingotzetan,
Begirik ez dot gaur non ipiñi billaketan,
Ezpada utsik ispillu onen orrietan.

Bai! orri oneik igar igarrik ikustean,
Eta neu obi onen aurrean aurkitzean!
Zer egiñ daiket begiraturik lenagora
Gazte-zaroan iragoriko ain gozora?
Gomutetan dot orduan zala, bat ustea,
Eta gaur dakust beste bat dala suertea.
Ze irakasla ederra jakun denporea!

Gomutetan dot, lorau badaukat igarturik,
Zelan senarra emen dagoan usteldurik;
Zelan nagoan ni pasiño bat iragoten,
Alde bat baga zergaitik nazan aurkituten,
Ez dodalako aita ta amarik nik munduan,
Ta aizpa bakarra zelan daukadan komentuan
Uste dot bizi nazala soillik eremuan.

Gomutetan dot, senarrau baga geratzean,
Zelako narra sartu ein jatan biotzean,
Gomutetan dot, zeinbat alditan naukan larri,
Ze zorrotz jatan, ta zeinbat bidar au illgarri,
Neure maitea obi onetan gaur ikusi,
Eta ni zelan ete naz bada emen bizi,
Ain zurrutada miña edanik eztarriti?

Gomutetan dot, zein egunetan ill zan igaz,
Urtetxo bete egin baño len oso nigaz;
Eriotzeak urreraturik goix batean,
Bere koraña zorrotz agaz ikutzean,
Zelan gorputza eutsan otz otziku bertan itxi,
Arimeari eragiñagaz txit igesi,
Orregaitik jat orain zeruan urrin bizi.

Gomuta oneik illuntzen nabe gaur barruan,
Pozgarri ezer bere ez dakust inguruan,
Lora guztiak iya dakustaz zimeldurik,
Zugatzen orri berde ziranak orbeldurik;
Bedar, orri ta lorak: ill gara, badiñoste,
Izate danak ipinten banau triste triste,
Ze gauzak poza oraiñ emongo ete deuste?

Zelan ni poztu, ikusi arren izar danak,
Gabez azaltzen arpegietan loirik bagak,
Euren argiaz egite arren lur au poztu,
Ni oi banabe askoz geiago naibagetu,
Zergaitik eurak baño gorago nik senarra,
Eukirik ezin gaur igo badot beragana,
Negar zotiñok lurrean isten ditudala?

Zelan ni poztu, ikusi arren arranoa,
Dala enparau egazti danen gañekoa,
Dala zeruruntz igoten bera nagusia,
Dala odeiak artzen deusena inbidia,
Nire begiok jarraitu arren puska baten,
Egorik ez da, ementxe banaz geratuten,
Gorputz astunak beruntz deustala tiratuten?

Zelan ni poztu, justuri burrundaratsuak,
Ta andik urten dan oñeztu sutsu ta gartsuak,
Niri urteten baldin ezpadeust arimeak,
Eten eginik zarratzen daben orma meiak,
Zeñek tximistak beruntza baño azkarrago,
Egingo leuken goruntza egan ta pozago,
Pentsamentua itxirik urrin atzerago?

Zelan ni poztu, ainbeste mundu ikusirik,
Goian dirala, emen banago amarraurik.
Arimau badot katigaturik oso oso,
Soru onetan kastigupean preso preso,
Aldendu nai ta alde eziñik goietara,
Jai alegere alegereak gozetara.
Poza bakarrik bizi dan erri areitara?

Abill nai badok itxas-arroa orroeka,
Abill abill bai mendi eskergai or topeka,
Abill abill bai, baña i baño jasoago
Munok egoten badituk ezin dok urtengo
Abill artega abill amorruez eta asarre,
Ezi bagako zezen indartsu bat legetxe,
Baña adarka millaka urtean babill bere
Gisajo orrek nora egin dok iñoz alde?

* * *

Alantxe bardiñ nik arimeau gorputzean
Aragiagaz loturik dodan bitartean,
Lora onegaz nire aizteak ein ebana
Eriotzeak egiñ artean nigaz ala
Egarik onek ezin egingo deust ezelan

Zeruetara senarrarenak eban eran.
Ta bitartean bizi bearko dot kartzelan,
Beti negarrez, beti naigabez, beti penau
Muna garratzak orma egiñik inguruan,
Atsekabezko urak daukazan itxasuan.

Irakasle aingeruari

Kantatzeko gaur gogoia daukat,
Ezpanaiz ere kantari;
Pentsamentu au ez dakit nondik
Burura zatan etorri,
Ai! kantatzeko gogo au baña
Gaur biraldua neroni,
Baneki nor dan abiatzeko
Laster kantatzen berari;
Baña, au nor dan nola nik ezin
Diodan beian igarri,
Izarretara zuzendutzen naiz
Ea au bada ageri.

Ta an ikustean bost izarrekin
Garbi garbiro ageria,
Letraz bezela eskribituta
Tomasen izen aundia;
Gogoratu naiz berealaxe
Bere gogoangarria,
Egun au dala ta augatik Tomas
Zatala kantagarria,
Eta gañera nola dan gizon
Argienetan argia,
Ez du merezi ipintzea gaur
Odeiez gora jarria?

Nola nezake utzi isillean
Umant ain miragarria?
Egun au bada goizetik izan
Iñoizko pozen jaikia?
Ez dakutsute urdin obeaz
Zerua ere jantzia;
Gartsu diraden pitxi ederrez
Bete beterik guztia?
Onratze arren al bait ondoen
Tomas garaipenlaria,
Jesukristoren etsai guztien
Ezpata beldurgarria?

Onra dezagun, onratu bada
Gaur Tomas Akinokua;
Eliz Amaren pilarietan
Indartsuenetakua;
Munduan ere bazan jatorriz
Etxe aundietakua;
Utzirik baña bizitza bigun
Lasai ta naierazkua;
Nai zuelako ark komentuan
Egin latza ta estua,
Alabagarri ez da benetan
Santu aiñ egiazkua?

Bioletatxo baten antzera
Nai zuen leku gordea,
Etzuelako bere doairik
Kanpora agertutzea;
Bere naia zan erretiroan
Bizitza igarotea,
Arrazoiaren legera griñak
Osoro menderatzea,
Birtute danen lorez anima
Apaindurikan jartzea,
Eta gezurra egiarekin
Ostikopean sartzea.

Nai zuelako ark txiki izan,
Deitu bekio aundia;
Bai eta donzel garbi zalako
Lirio zuri zuria,
Jesukristoren amorioan
Zalako berriz gorria;
Alde ontatik baldin irudi
Badu larrosa gorria;
Luma zorrotzaz ez da Jesusen
Gerrari bizi bizia,
Ereje danai burua austeko
Nor da au bezin zolia?

Orregatikan deitzen diote:
Eskoletako aingerua,
Izen onekin mundu guztian
Tomas da ezagutua;
Bera dalako irakasletan
Maisu askoren maisua;
Bera dalako Kristoren alde
Lan asko egintakua,
Ta bizi zala ez da areri
Bera bai entzundakoa:
Ederki dezu eskribituta
Zegaz nai dezu pagua?

Kristo zalako baña bakarrik
Tomasen maitegarria,
Erantzun zion: Jesus zeu izan
Zakit neroren saria;
Zerekin eman bestela ari
Zor zaion irabazia?
Zerekin bere ain egitada
Askoren ordaingarria?
Fedeagatik baldin igaro
Bazuen bere bizia,
Lanean beti gau eta egun
Ill arteraño guztia?

Nola onratzen lurrean ere
Dira aren lan aundiak!
Nola maitetzen dituan eurak
Eliza Santak guztiak!
Orregatikan amairugarren
Leon Ana txit argiak,
Tomasen letra argiak
Luke argitu erriak:
Diradelako izarren gisa
Danak gartsu ta biziak,
Lañorik gabe izan ditzagun
Zeruruntz bide garbiak.

An, bera ere dakust luma bat
Duela bere eskuan,
Daukazkiala beste lumadun
Txit asko jiran onduan;
Baña, guztiak baño berak du
Koroi obea buruan;
Bera daukate danak erdian
Maisu zar baten moduan;
Irakatsiten dirudiala
Diarduela zeruan,
Esan ezpalu bezela emen
Nai zuen dana munduan.

Duda gaberik berak ere dit
Andik gaur bota begia,
Berak emandit kantatzeko len
Neukan egarri aundia;
Berak mingaño leundu dit eta
Agoan jarri eztia,
Berberak sartu nere burura
Erraño me bat bizia;
Eten gaberik ekarri nezan
Azkeneraño aria,
Beraren onran gaur kantatzeko
Emen euskaraz gloria.

Karidadeko aizpa bati

Turunta otsak gerra soñuaz
Biotzak ditu goibeltzen,
Mendi gañeko sutunpak berriz
Dardaraz lurra ipintzen;
Turmoi antzeko dunbots artetik
Bonba danean irtetzen,
Jende aundia arkitutzen dan
Erdian bada erortzen,
Lertzen danean bere pusketak
Nola diraden banatzen,
O! zeĩñbat gizon duen zauritzen,
Zeĩñbat illotzik lagatzen.

Otso ta legoi biurturikan,
Jasarran dabiltz anaiak,
Diruditela elkarrentzako
Txakur, katu, ta etsaiak,
Dierri baten jaioa gatik,
An sortutako ezbaiak,
Amorratutzen nola dituen
Ipiñi beren erraiak,
Alde bitara jarririk baten
Len lagun ziran galaiak,
Oraiñ dabiltzaz odolez loitzen
Mendiak, nola zelaiak.

Ango garraxi eta añenak
Biotza erdibitzean,
Karidadeko aizpa iñola
Eziñ egonik etxean;
Zauritu egiñ diranetara
Dijoa beiñgo batean,
Gaixotegia bertan utzita
Gudan premia sortzean,
Lagundutzera gizagaixoai
Aingeru baten antzean,
Dadukalako Karidadea,
Fedearekin nastean.

Bere burua belo zuriaz
Duela oso estaltzen,
Illen aurrean zeruetara
Begiak ditu goratzen;
Aien animak gatik gloria
Biotz beroaz eskatzen,
Biraoka eta gaizki esaka
Miñez danari sututzen,
Itz santuakin eraman ona
Artutzerara du pizkortzen,
Baita Jaunaren amore arren
Penen artean ixilltzen.

Bai, gazte guri oraindik zala
Ostikopetu mundua,
Egin zuenda, baita esleitu
Barruko bizilekua;
Ospital edo gaixotegian
Berez zekarren gogua,
Igarotzeko bizitza dana
Gobernatutzen mintsua,
Bai gorputzean, baita animan,
Arkitzen bazan gaixua,
Lagundurikan sendatzen biak
O! zer lanbide santua!

Zeiñbat erida kirats ta usai
Txar zituztenak botatzen,
Beren oietan zeuden mintsuai
Ziezen gozoz kuratzen;
Baña gaur dabil guda tokian
Arriskueta da sartzen,
Bere bizitza besten on arren
Duela oso eskaintzen,
Eta ala ere, erituari
Ongi badio laguntzen,
Orretzek dio bere biotza
Eziñ geiago poztutzen.

Ara non daukan amak bezela
Arturik beso artean,
Dierriaren martire zaill bat
Asnasa bukatutzean;
Balak millaka erori arren
Albo, aurre ta atzean,
Ez du nai utzi bakarrik illtzen,
Alako zorigaitzean,
Botoa oso gordetze arren
Uts gabe bete betean,
Zeiñ egiñ zuen abitu ura
Profesatzeko jaztean.

O! emakume, aingeru baten
Pare zerana munduan,
Iñork badauka lekurik nere
Biotzean zein goguan
Zuk dezu eta, zeren zoratzen
Nazun alako moduan,
Aro eder bat jantzi nai nizun
Ejorik nere kantuan,
Baña, laburra nola ni naizen
Etorki ta adimentuan,
Argiagoren batek bearko
Dizu iniñi buruan.

Negarrezko iturri bi

(Amalauduna)

Euskal-panason bart amesetan ni banenguan,
Eta eneban len baixen argi a ikusten,
Zuzi bizi bat len beti egon oi zan lekuan,
Koroia eukan kurutze baltz bat zan agertzen;

Ta begiratu egiñik zoli eukan aruan,
Lirio zuriz zein zan bakarrik konponduten,
Esnatu nintzan eta abiau pentsamentuan,
Nor ill ete zan nagabeturik buru austen.

Igarri neutsan buruz ezpanaz bere azkarra,
Zer esan gura eustan kurutze mingarriak;
Gizon aingeru onen bat zala ill zan izarra,

Zirealako lorak edurra duiñ zuriak;
Ta jakitean ill dala ill bai! apaiz Iñarra
Negar iturri biurtu jataz begi biak!!!

Kanpanilla-lora zuriari

Arbolak billox narru gorrian dagoz oraiñdik,
Marti illaren asierako egunean;
Kanpoa bere ez da oraindik asko abiau
Bizkortu eta pozgarritzera azalean;
Baña alan bere, Eguzkiaren erraño batek
Ikusi dot nik egun sentian ikutzean,
Batu baturik eukan kolkoa kanpanilleak,
Berealaxe zabal ipinten zan bestean;
Esan gurarik aurkitzen dala negu zitala,
Ill bear eta, estu baña ill eziñean.

Lora kolorga bakarlekuko onek dirudi,
Dala guztien aurretik jaio egin dana;
Txantxangorria txorrotxioka datorren legez,
Iragarriten Udabarria laster dala;
Ongi etorri zaite lenengo lora zuria,
Jarraitu beie zure atzetik urrengiak;
Apainduagaz landak, basoak, baita mendiak,
Zeintzuk daukazan negu gogorrak billostuak.

Ama

*Neure adiskide laztan On Franzisko Ozerin,
Gatzagako abade jaunari
bere amaren eriotzeagaitik*

Adiskidea, damuz beterik
Gaur zugan gogoratuaz,
Amaren doiak gura neuskizuz
Goratu negar-kantuaz;
Baña nik, zelan kantau daiketzut
Itzak egoki neurtuaz,
Zer dan ama bat semetxoari
Bularra biotz osuaz,
Emon da emoten dagoanean
Azturik bere buruaz,
Zoratzen dala laztanka pozez
Aiñ ondorengo gozuaz?

Zelan kantau nei, zelako begiz
Dakusan bere umea!
Ze atsegiñaz zartzarorako
Kerizpegarri maitea!
Ze aukerakaz ikusten daben
Etorkizuna berea!
Ze jolasakaz besartetuten
Landara guri gaztea!
Eta ze gogoz bere on arren
Artu edonoz nekea!
Gogoraturik bera jakola
Erraietako lorea!!!

Ak bai, zainduten dabela zintzo
Gau ta egun lora dontsua,
Izotzen batek galdu eztaion
Datorrenean negua,
Ak bai, daukala lora arentzat
Ardura berarizkua,
Ak bai, otziten bada baturik
Emoten deutsa berua,
Ak bai, udea datorrenean
Ipar aixetxo lekua,
Ill eztakion biotz erdiko
Biotz zorionekua.

Arek gogoa beste lekutan
Lurrean eztau ipinten,
Amak ez daki semea maite
Noraño daben egiten;
Pelikanoak bere odolaz
Umeak badauz aziten,
Eta onegaz entzun orduko
Edozeiñ bada arritzen,
Adiskidea, zer gitxiago
Amagan dogu ikusten
Umeak gaitik eurak badabez
Eurrez biziak galduten?

Ezin neike nik ze andia dan
Azaldu amatasuna,
Nire biotzak bakarrik daki
Zelan dan aitatasuna;
Baña, onek, non umeentzat dau
Amaren maitatasuna?
Non aren txera, non aren laztan,
Non aren apatzatasuna?
Itxasorratzak Iparrerako
Badauka zaletasuna,
Ama semeak onak badira
Non dago naieztasuna?

Zeuk gaur ondo ta ondo dakizu,
Ze bakotasun andia,
Geratu jatzun etxean amak
Utsitutean aulkia;
Agaz berrogei urtean euki
Izan badozu gloria,
Bere begiak itxiagaz bat
Etxatzun etxe guztia,
Illun gelditu, zirudiala
Upa bat bizi bizia,
Aixe bolada batek amatau
Baleutsu legez argia?

Gaur ezdakusu ixilltasun bat
Illuna zeure etxean,
Basamortuan ikusten dana
Udea amaitutean,
Txoriak doaz orduan damuz
Leku obien atzean,
Dakuselako negu gogorra
Datorkuela ostean,
Ta zure amak zeruetara
Eriotzeak jotean,
Ez dau iges ein negarrez urtzen
Zeu itxi arren lurrean?

Orrexegaitik pozik bagarik
Gaur sartzen zara etxera,
Ez dozulako nok egin lengo
Ongi etorri ederra,
Amak gomutan ikutzen deutsu,
Baña, ez urten atera;
Ta begiratu arren zuk miñez
Au egoten zan oera,
Ai! an ez dago, egunak dira
Egin ebela atera,
Arimeak ux egiñikoan
Eroateko lurpera.

An bere gauzak bakar, geldi ta
Isillik dozuz billatzen,
Zeintzui deutsezun mututasunaz
Diñotsuen au aituten;
«Ai! ugazaba, etxekoandreak
Gaur ez gauz erabilliten,
Zer gertetan da etxe onetan
Beragaz zer da jazoten,
Zure zotiñak dantzuguz baña
A ezpadogu sentitzen,
Ixilltasun au, nondik sortu da?
Zek zaitu minberatuten?».

* * *

Adiskidea, laguntzen deutsut
Soilltasun illun orretan,
Zuk artu dozun tamal andia
Andiena da benetan;
Senide ur bat baga aurkitzen
Gaur zara mundu onetan,
Danak guztiak largau zaitue
Batel bat itxasoetan,
Oi daben legez arrantzaleak,
Deslai itxiten sarritan,
Abietean larri aldian
Euren buruak salbetan.

Beste ainbeste gaur zugaz bere
Niri jat begitanduten,
Olatu garratz artean deslai
Bakarrik zaitut ikusten,
Burutantziño batek emendik,
Besteak bestetik joten
Zaitue, eta zure biotza
Paibenak dabe larritzen,

Ta larritasun orreik ariman
Zeinbat zaituen estutzen
Ezin dot esan zotinka eta,
Nago ixillik puskatena!!!

* * *

Intziria ta guzti bere nik,
Gaur deusut lagundu gura,
Barreka sarri natxatzulako
Alboan izan laguna;
Eta lagun bat izango bada
On ta gatxean ziuerra,
Jaso bear dot neure biotz au
Zeugaz batera Zerura,
Eskatze arren amarentzako
Ango zoriontasuna,
Baldin garbitzen badago beian
Erruen ezaintasuna.

Adiskidea, bene benetan
Gogoan eukitekoa
Izango jatzu zezeillaren
Egun azkenengokoa,
Urte danetan lenengo illun

Jarriko deutsu barrua,
Baita argitu berak egingo
Deutsu barrero gogua,
Burraturik Kristogan zelan
Ill jatzun ama gozua,
Bere illtea izan dalako
Eriotza bat dontsua.

Amama Juanari

Negu gordin ta edurtsuaren arrats batean,
Apaldu eta su galantaren inguruan;
Bere alaba izan zanaren alabatxoak,
Amamak daukaz bi alboetan, bat altzoan.

Aren ulleak dira kanpoko edurra legez,
Eta buruan daukan zapia duiñ zuriak;
Urte askodun bere arpegi itzalezkoak,
Daukaz oraindik matrallak oso gorri biak.

Bere begiak samurrak dira llobakganako,
Bere alaba zana duiñ maite dauz irurak;
Euren onaren daroaz gabak asko lanean,
Eta ez lotan goixik gabera astegunak.

Bere eskuak badagoz bere giarratuak,
Zintzo derautse beranduraño goruetan;
Lloba laztanak euki dagien oe zuria,
Eta atorrak onak zer jantzi domeketan.

Alboko lloba batek dirautsa erregutuaz:

-Kontau eiguzu ipuiñ polit bat gaur, amama,
Igaz neutsuna alako pozik entzun nik zuri
Izentzat Peru eta Maria dituana.

Beste alboan daukanak laster erantzuten dau

-Orren aldean amamak daki egokia,
Kontau eiguzu kontau amama, neuk nai dodana
Deitzen jakona *Amalau-errementaria*.

-Ez, ez, amama, beste bat dozu obeagoa,

Txomingorri da danen artean ederrena;

-Altzoan daukan gaztetxoena esaten deutsa-
Axe da kontau dagizun gura nik neukena.

-Ixi guztiok banoatzue bat esatera,

Sagar zintzo ta ustelduena entzuizue;

Lagun gaiztoai alde egiten ikasiteko,

Au entzutea oraiñ ondoen jatortzue.

Baña suaren bero gozotan ipuiña esan,

Baño lenago llobak ebazan loak artu;

Aotik bera adurra pozez jausten jakola,

Eurai begira amama mutu zan geratu.

Orduan danak bat banan laster erantzi eta.
Oe zuri ta apatz garbian dauz etzaten;
Irurai laztan gozotxo bana emondakoan,
Aitagurea ta Abemaria erasaten.

Amaina samur lloben kutuna, mundu onetan,
Zagoz bigarren ama aldia iragoten;
Alabearen lekuan bere iru alabak,
Orain deutsue biotz danori eroaten.

Ezin obeto, deitzen deutsue ao betean,
Ama zanari eutsen naiagaz gaur: «amaina»
Ai! balekie zeñbateraño dituzun maite,
Len alaba bat, eta gaur dozuz iru, Juana.

Gurasoentzat gomutagarria

*1898ko zezeillaren 4an Albinatxo Gabiola
ta Milikuari lenengo urtea beteriko egunean*

Gaur urte bete zure etxean
Agertu ziñan izarra,
Zuri begira zoratzen dira
Pozarren aita ta ama;
Zarealako euren biotzen
Maite, kutun ta laztana;
Zarealako euren atsegiñ,
Ta gozotasun bakarra,
Illgo baziña begietan noz
Geratu biai negarra?

Egun bat legez, irago jakez
Irureun baño geiago;
Mundura agertu ziñan ezkerro
Eurentzat gaurik eztago;
Zure etxean ez da gozetan
Gaur beti eguna baño;
Zure begiak direalako
Izarrak baño izarrago,
Zelan zu aztu o! Albinatxo
Aitamai noz zinan jaio?

Gaur legez urte askotan izan
Zaite etxeko gloria,
Daukazulako zerutar baten
Antz ta irudi bizia;
Urregorrizko ulleak dozuz,
Larrosazkoa arpegia;
Egoak goian itxita aurki,
Zara lurrera jatsia,
O! aragizko aingeru eder
Albina zoragarria!

*1898ko zemendiaren 15an
ill zan Albinatxoari*

Aurkitu baldin bere ezpaneban
Nik kantetean zugaiti,
Bertan egoak itxita jatsi
Ona ziñala Zeruti;
Aurkitu neban baña zer eingo
Zan zure etxean ikusi,
Illten bazinan atsekabea
Eginda bertako nausi;
Zure aitamak beti negarrez
Bearko ebela bizi.

Ederregia ziñealako
Nik artu neutsun billdurra,
Bizilekutzat ezetorrela
Zuretzat egoki lurra;
Nire bildurrak oraiñ dirudi
Zala benetan ziurra,
Ta apurtu arren aitari legez
Amari biotz samurra,
Negarrez biak urtzen itxita
Iges deutsezu zerura.

Ikusitean zala mundu au
Sentimentuzko erria,
Igarri zeuntsan au egoala
Danau arantzaz josia;
Eta bakarrik zelan guztetan
Jatzun alegerentzia;
Urte bi baño len nai zenduan
Eten ekizun bizia;
Izan zintezan igorik gora
Zeruetako txoria.

Bai, Albinatxo, jaritxi dozu
Gura zenduan guztia,
Jaritxi dozu beti berderik
Loratsua dan Erria;
Jaritxi dozu or izatea
Egazti kantalaria,
Kerubiñakin naste emoteko
Jaungoikoari gloria,
Amairik baga bizi dalako
Bertantxe udabarria.

Erretxiñolari

Kantau egizu erretxiñola

Bakartadean

Errama gallur berde berdean,

Zarealako txori guztien

Zu erregea

Ondo kantetan paregabea;

Kantau egizu zoragarrizko

Txorrotxioa,

Eztia baiño gozoagoa,

Berarizkoa,

Naigabez eta atsakabetan

Aurkitzen dana,

Poztzen dalako, zuregaz bada;

Aztu erazo eidazuz niri

Ditudan miñak,

Zorigatx dongak garratz egiñak,

Guxtiz gordiñak;

Eta zu zara euroentzako

Aringarria,

Txori kantari guztiz andia;

Bai, entzutean orretariko
Zure kantuak,
Dirudienak guztiz goikoak,
Gloriakoak,
Igo gura deust lurretik aruntz
Gora goruntza,
Izarretatik bere aruntza;
Zu ikusteak orren kantari
Eder lurrean,
Ainbeste gizon dongen artean,
Aleginean,
Eurai atsegiñ emon gurarik
Or illargitan,
Gabez sarritan,
Diñot samurrik Jaungoikoa da
Zure Egillea;
Altasunagaz bete betea,
Ta borondatez neurri bagea,
Itxaso gisan bere epea,
Dakust benetan dala eskergea;
Ta bere etxea
Zetarikoa izango ete da
Kantariakaz,
Lurrean bada gizon dongakaz,

Ain oparoa, esku zabaldun,
Eta prestua?

O! Jaungoikoa!

Zer izango da zure Zerua?
Eta alan bere gizon astua.

Fede bakua,

Eleixearen arerioa,

Dirudiala lau oñekua,

Balitza legez lur utsezkoa

Dala barro sortua,

Dabill loituten biraoka

Zure izen bai guztiz santua,

O! zer mundua

Gaur ain galdua!

Dirudi dala iya linbua

Eta itz gaiztoz okerragua,

Toki askotan gaur infernua;

Jesus dontsua,

Zure Biotz on, eztia baño

Gozoagoa,

Gaur darabille oiñperatua,

Egia da bai zu zareala

Bidolts mansua,

Eroateko ixillik arren

Iraun gaiztua

* * *

Erretxiñola biotzekua
Jasoizu gora zure kantua,
Eta alabau egizu beti
 Zuk Jaungoikua
Eta lotsatu gizon sastua,
Dirudiana eskuz ta agoz
 Demoniua.

Goiko itxaso gozoa

*Eskutitza nere adiskide leial dan
On Antonio Arzak jaunari*

Adiskidea, negarrez ala
Eztakit asi kantuan;
Irudi guztiz mingarri batek
Illun jartzen nau goguan;
Kendu ezinda berau darabilt
Aspalditxoan buruan,
Jo ta biraldu arren datorkit
Eulien gisa beinguan;
Orregatikan azaldu nai det
Ito gaberik barruan,
Jakin dezaten ez etxean ze
Gauz au gaur zer dan auzuan.

Adiskidea, entzuten nago
Erreka-soñu gozua,
Nere artean nik diotala
Minberaturik barrua;
Ai! ondo orrek baleki zer dan
Itxaso amorratua!
Baña gaztea dalako, nola
Ariña daukan burua,
Ondamendira joanagatik
Arkitutzen da itxua,
Bestela ain pozik orrek eraman
Eluke egingo gogua.

Osteruntzean galdetuko det
Errekarikan bidean,
Nork geratzen du ipiñi arren
Eragozpenak aurrean?
Obeditutzen ezpadakite
Iñori ere txarrean,
Kolpe aundiak artuta lertu,
Naiz egiñ arri artean,
Presetatikan saltaturikan
Emen, an eta bestean,
Konturatutzen ezpadirade
Erori gabe sarean?

Baña erreken begi itxuak
Zeiñ laster diran argitzen!
Zeiñ laster diran ur gezak berez
Ziranak gazi arkitzen!
Eta kartzelan preso daudela
Txit dutenean ikusten
Zeiñ laster ere arkaitzen kontra
Diran suturik jaikitzen!
A! gisajoak orra jetxirik
Ezta mendira biurtzen,
Ezta beiñ galdu ezkerokoan
Kondenaturik salbatzen!

Adiskidea, egiñagatik
Gaur gauza arrigarriak,
Erreken kontra alper litzake
Artzea baña neurriak;
Mendietatik begiztatzean
Itxaso zelai aundiak
Zoratzen dira daudelakotzat
Antxe berentzat gloriak;
Ta uzten dituzte bein da betiko
Jaio ziraden tokiak,
An bizi arren ardiak pozik
Eta kantatzen txoriak.

Zeiñbat gisajo ere ur gisa
Iñozentzia garbian,
Goietan jaio ta aziagatik
Nastutzen dira urian,
Sinistu zuten kale ederretan
Zala aukera guztian,
Bizi izaten eroso eta
Pozgarri danen erdian,
Arzak maitea! baña aingeru
Gazte ziranak mendian,
Asko ez dira zartu ta txartu
Einda ill Babilonian?

Zeiñbat jakintsu fedegabekok
Erreka itsuen moduan,
Ere jarraitzen dute ill arte
Beren iritzi zoruan,
Zoriontasun billa jardunik
Arkitzen eztan lekuan,
Eta alferrik nekaturikan
Bizi guztian munduan,
Ondatzen dira, baña ez urdun
Ta bai itxaso suzkuan,
Ez irtetzeko andik geiago
Betikotasun osuan!

Anton kutuna! ezin niteke,
Baña ni emen mututu,
Ari onetan egi samiñak
Esaten nai det jarraitu;
Aita Adanek egin ezpalu
Bezela iñoiz bekatu,
Mundu au dala Paradisua
Askok oi digu sinistu;
Salbea jarri zuenak baña
Ez ote zuen asmatu
Negardun ibarraren izenaz
Lur au egiñaz markatu?

Adiskidea: Paradisua
Galtzeak gabiltz onela,
Jaiotzatikan begira ondo
Zer dan gizona bestela;
Itzik estaki batere egiten,
Negar maisuak bezela,
Nola ote da ark egitea
Mundura alako sarrera?
Baldin badator bizi izatera
Eta aiñ erri onera,
Nola jotzen du agoniako
Soñurik onen onena?

Nik esango det, lagun laztana,
Egi au barru barruti,
Negarrez asi nintzan bezela,
Ozta jaiorik lenbizi,
Seaska baten gero negarrez
Nintzala ere bai azi;
Len gaztetan ta oraiñ zartzean
Negarrez nazala bizi;
Negar gabeko egunik emen
Gaur arte ezpadet ikusi
Nondik ta nora aurreruntzean
Izan ninteke farreti?

Anton nerea! abereak txit
Alaia dute jaiotza,
Nik jostaketan ikusi oi det
Berealaxen bildotsa;
Jaio ta laster ikusi oi det
Txala poz pozik saltoka,
Orobat ere ikusitzen da
Txitoa nola beoka,
Negarrez baño lenago ere
Txoria txorrotxioka
Asitzen bada, nola ote da
Aurra asten illeta joka?

Errekak bera jetxiko diran
Bezela nago seguru,
Ez dala iñoiz lur au egingo
Guretzat biurtu zero;
Pobretasunak bagaitu illuntzen
Eta diruak alaitu,
Aberats aundi ziran ainbestek
Nola buruak urkatu
Dituzte emen diruz biotzik
Egin gaberik asetu?

.....
Arrosak nai ta zituztelako
Arantzak non nai arkitu.

Adiskidea, biok dakigu
Iya sei milla urtean
Gizon itxuak dabilatzatela
Zorionaren atzean;
Baña alferrik zergatik on
Iritxi dute lurrean
Santuak utsik, jarraiturikan
Jesusi leialtadean;
Jarraiturikan Golgotaraño
Aldapan bide latzean,
Sarri askotan kantatzen illik
Gurutze samin batean.

Adi zazute fedegabeak,
Emen bakarrik dontsuak
Izan dirala eta izango
Jesusen eskolakuak;
Illko zerate zuek bigar ta
Etzi biziko santuak;
Diradelako oien egintzak
Ez lurrak usteltzekuak,
Eta bai, andik ernetzen diran
Landare besangatsuak,
Mundua mundu eman ditzaten
Azi onaren frutuak.

Nere lagun on kristau zintzoa,
Aldapan gora igotzea
Ondo dakigu eztala berdin
Nola menditik jeistea;
Orregatikan txit erreza da
Errekai jarraitutzea,
Baña gloriak nola Olinpon
Daukan beretzat etxea,
Obeko degu guk fededunok
Aruntz artzea bidea,
Maiteturikan Jesusek goitik
Ekarri zuen legea.

Nere anima, etzera ura,
Baizikan zera usoa,
Ezker aldean bezela dezu
Eskuian ere egoa;
Zera egazti guztiz azkarra
Ego zabal on bikoia,
Aldapan bera ur gisa narras
Etzera jetxitzekoa,
Ezpada aldez egan egiñaz
Zerura igotzekoa,
Goza dezazun atsegiñezko
Goiko itxaso gozoa.

Itsutasuna

Itsu dago gizona
Ainbat bider lurrean,
Amesak gerorako
Eiten dabillenean,
Zergaitik bere ames
Ta asmoak geienean
Zearretara urten
Egiten dabenean,
Diño: «nire begiak
Naikoa etzirean
Ikusteko ekarrena
Gerokoak bidean»,
Bear zan sasoia ta
Ordua eldutean.

Itsu dago gizona
Sinistzen dabenean
Lagun on bat daukala
Bere aldamenean;
Baña saldu egiten
Ak badau onenean,
Lotsatuta itxirik
Agirian kalean,
Laguntasuna uste
Eban ordu berean,
Deslai eta billoxik
Aurkietan danean,
Orduantxe ak dakus
Aldia joatean,
Itsu arukitzen zala
Lagun aren gañean,
Laztanaren ostetik
Burla bat artutean.

Itsu dago gizona
Bere zorigatxean,
Lanen bat egiteko
Artu oi dabenean,
Irabazteko ustez

Ta gero galdutean,
Zorrai erantzun ezin
Da eten agiñean:
Dakus jarri zalako
Arri leun labanean,
Oiñgarri segurutzat
Eukirik sinistean,
Len goian egoana
Jausita ikustean,
Diño: «itsu nengoan
Lurrean aurkitzean».

Itsu dago gizona
Illuntoki batean,
Bestela, zer egiten
Dau askok ezkontzean?
Batzandu oi da beti
Usterik onenean,
Ondo izatekotzat
Alkarregaz lurrean,
Alantxe lotzen dira
Mutill-neskak katean,
Ta sarritan amesak
Dongaro urtetean

Ikusiten ditugu
Biziera txarrean
Katea aiñ astuna
Eroan eziñean;
Infernu txiki baten
Beti euren etxean,
Bizi direalako
Gerran da ez bakean,
Ezkondute aurretik
Zergaitik etzirean
Ikusten ze jenio
Dunak garbi zirean;
Bata bestien kejak
Gero agertutean,
Diño: «ondo itsu
Aurkituten giñean,
Zorotan egin eta
Zintzo gagozanean,
Orain aurkitzen gara
Pagan ein bearrean».

Itsu dago gizona
Uste eztabenean,
Baña, alantxe dago

Alan dagoenean,
Diarduela lotan
Naiz zoli egotean,
Amesak txarto urten
Egiten dautsanean,
Bakarrik Jaungoikoak
Dana dakus aurrean,
Eta gizona dago
Itsurik geienean,
Etorteko dagozan
Gertaeren gañean,
Aberatsa illten da
Pobrezan onenean,
Eta pobrea iñoz
Ondasunen artean,
Danok dakigu jaio
Non eta noz giñean,
Baña ez non da zelan
Amaituko garean.

Tomasen eretxia

Jose ariñeketan

Aiñ goix nora zoaz?

-Medikuaren billa

Adiskide Tomas,

-Nor dago orren gaizki

Aiñ goix joateko?

-Berbarik baga dago

Manu Landabeko,

-Jesus! etzaitez joan

Medikutan bada,

Ezpada albaitere

Migel Antongana,

Arek daki igarten

Berbarik bageai;

-Nortzui igarri deutse?

-Gure abereai.

Kopak

Aguratu bagarik
Paulo, zuk ill bear,
Ai! Julik bearko dau
Egin gogoz negar.
-Jaio nintzala dira
Irurogei urte,
Ez alda bizitea
Naikoa, On Jose?
-Baña, ainbeste kopa
Ez pazendu edan,
Larogei urtekoa
Paulo illgo ziñan.
-Olaa! Jaioko nintzan
Orduan lenago?
-Jaio ez, gaur biziko
Ziñean geiago.

Danok irago bear

Olatu garratz samin artetik
Bizitzau mundu onetan
Danok irago bearra dogu
Gaztetan edo zarretan;
Zoriontasun danen erdian
Jaiogaitik askotan,
Jauregi eder aberats eta
Naiera gozodunetan,
Atarikoak bere ez dira
Gerora egun latzetan,
Ikusten ontzi ona galdurik
Sarritan itxasoetan?

Larratxorien gisan itxirik
Egazti andiak bean,
Igotakoak odeietara
Suerte onak jotean,
Eta orlako asko naiz bizi
Ondo geienen ustean,
Aberasturik dagozalako
Emen, an edo bestean,
Baña etziran jaio beartsu
Ezeukidunen artean,
Goian Zeruaz, beian soruaz,
Utsagaz aldamenean?

O! eta zeinbat dirudun barriz
Beti aberats bizirik,
Ikusten diran osasun baga
Poza billatu eziñik;
Ta zeinbat pobre osasundunak
Diru egarriz tristerik,
Gomutau bere baga munduan
Badago gexotasunik;
Batzuk legetxe besteak bizi
Ez dira naibageturik,
Bakotxa bere olatuetan
Ur mingoztuak edanik?

Zeinbat gazte eder bere dakuzguz
Arrotu eta jagirik,
Dirudiela jaungoikotxoak
Askoi agurrak arturik,
Lora galant bat zirudiana
Atzo oraindik guririk,
Baña, ez dogu gaur ikusiten
Zimeldutera asirik,
Bizimoduko itxasoari
Arpegi enion eziñik,
Atsekabezko ur mingotzetan
Lengo poz dana galdurik?

Ai! zeinbat zoli jakituriaz
Diranak zaratatsuak,
Dituezanak erakutsiten
Orriz jantzirik buruak,
Naiz umant izan baña al dira
Atsekaberik bakoak?
Ez, orreik bere urrean daukez
Etsai ta arerioak,
Zeintzuk eregi eiten deutsezan
Olatu arnorratuak,
Edan erazo oi deutsezala
Zurrutada ospiñezkuak.

Pozari miñak beti nora nai
Jarraitu oi deutsa egan.
Gizona beti dabil zabuka
Ontzia dabillan eran;
Antxiñakoak alan ebiltzan,
Gaurkoak dabiltz orrelan,
Urrengokoak bere ez dira
Bizi izango bestelan;
Emen ondatu bearrean ta
Ur miñak egiñik edan,
Ai! itxaso irago bear
Jaiotakoak nai zelan!

Andra Mari Begoñakoari bere koroñaziñoko egunerako

Kantau beioez gura dabenak
Lur oni beko gloriak,
Kantau beioe aberatsenak
Bizkaiak daukaz mendiak,
Kantau beioe berdetasunez
Dirala eurak jantziak,
Kantau zeñ baño zeñ ederrago
Dirala buruz jagiak,
Emon gurarik legez geroko
Egun obien barriak,
Gagozalako gaur iragoten
Illun ta negargarriak.

Kantau beioe badaukazala
Beste milla bat onari,
Zelan Gernikan daukan Aretx bat
Askoren bisitagarri,
Zelan dukazan osagarrizko
Iturri onak ugari,
Bai eta kantau bere itxasoak
Guztizko mesedegarri,
Direalako erdaldun asko
Ona oi dala etorri,
Uda aldia egite arren
Bertan irago egoki.

Kantau beioe ta eskribidu
Luma ohea daukenak,
Eta zerutik nik baño doe
Geiago artu dabenak,
Euskal-legeak izan zirala
Lege danetan onenak,
Ta kantau eurak erakartea
Atzera gura leukeenak,
Dirala danak erritar onak,
Semez euskaldun zarrenak,
Zerren poztuten ez gaituezan
Oitura erdaldunenak.

Kantau beioez gloria orreik
Kantari jaiotakoak
Direalako danak egiak
Guztiak benetakoak;
Baña nik kantau gura nitukez
Oraiñdik goragokoak,
Beiñ diralako lur gauzak baño
Izarren anditikoak,
Direalako espirituko
Edo Jaungoikotikoak,
Direalako betiko edo
Ill bere ez egitekoak.

Orretarako zatoze baña
Zerutar egari taldak,
Aingeru galant onak astindu
Ego lumatsu zabalak,
Zuen laguntza baldin ezpadu
Ni lako gizon argalak,
Zelan billatu? nun topau leikez
Berba egoki diranak,
Entzun dagizan poz pozik zuen
Erregiña andi laztanak,
Atarakotzat guretzat bere
Gaur ipintea nai danak?

Bai, Artagan-go Rakel ederra,
Jaungoiko baten maitea,
Etzara ez, zu izarrak baño
Beragotiko gauzea,
Motzik badaukat esku onetan
Orain daukadan lumea,
Zuretzat berau litzate bere
Balitz zorrotz ta obea,
Zarealako Bizkaiko Andra,
Erregiña ta Jaubea,
Zarealako gure Poztasun,
Gloria eta Ondrea.

Noztik daukazun baneki barriz
Or dozun jazartokia,
Nozkoa dozun, Euskal-usoa
Baneki orko abia,
Asiera andik emon da kantau
Eingo neuskizu gloria,
Zeinbat gizaldi oneitan ortxe
Zarean agurgarria,
Ez jakiñ arren, baño badakit
O! gure Agintaria!
Zu zareala antxiñetako
Begoñako Andra Maria.

Zarelako antxiñetako
Euskaldun Andra entzuna,
Gizaldi asko onetan zara
Bizkaitar danen kutuna,
Alan itxasoz zeinda leorrez
Zara agertu dozuna,
Zu zareala Emakume bat
Bardiñik ez daukazuna,
Eta gañera Jaunaz ostean
Guztia aldaikezuna,
Zarealako bere urrengo
Zeruko nausitasuna.

Zarealako goi ta beietan
Bakarrik Etxanderea,
Ai! zeinbat bidar agiri izan dan
Au dala egi betea;
Erakusteko ekatxen kontra
Daukazun alizatea,
Olatupean larri dagonak
Deitzean «*Ama neurea*»
Otsoturiko itxasoari
Zuk ezarrita katea,
Sarritan ez da jazo ontzia
Bakez kalara eltzea?

Orretariko mirari asko
Egiaztuak zu zara,
Mindun, geiso ta elbarrietan
Beste ainbeste etzara?
Pitean beiñ zuk darakuskuzu
Gizonak ezin ebana,
Zu zareala osatuteko
Sendatzallea bakarra,
Zure bitartez jatsi zalako
Osasungiña gu gana,
Geixotasuna bere mendean
Azpiraturik daukana.

Olatutzarra atxa jotean
Gelditzen bada triskaurik,
Zelan iruntsi arek al gaikez
Zu gogorrago izanik?
Zeiñ gatxek, Ama, etorri arren
Asarrez amorraturik
Dragoetzar bat dirudiala
Erpa zorrotzak zabalik,
Nondik ta nora ak gu arrapau
Zuk ez istera bakarrik,
Bagiña lege ez daukagunak
Zugaz gurasotasunik?

Guraso baño gurasoago
Zaitugulako, Maria,
Zure mesedez gañez egiñik
Daukagu Euskal erria,
Dazaugulako guri deuskuzun
Larregiko ardura andia,
Bidezkoa zan gomutetea
Egin dan legez Bizkaia,
Alan artuizu abegi onaz
Beronen ordaingarria,
Ederragoa bere zergaitik
Daukazun irabazia.

Goazen, bai, goazen bizkaitar danok
Artaganera gaur ariñ,
Aberats, pobre, andi ta txiki
Guztiok daigun aletin;
Ango Maria gure aurrean
Koroez jantzi gaur dedin,
Erregepean bestek jarteaz
Len bagenduan artu miñ,
Erregiñatzat Amau jartean
Dogulako artzen atsegiñ,
Begoñatarra serbitze arren
Nai dogulako ill egin.

O! Begoñatar Andra andia!
Betiko gure ongiña,
Zarelako bear zatzakuz
Izan aurrera Erregiña,
Zu eregiten egiña gaitik
Lengoak euren lagiña,
Gaurkuok arei artzea gura
Dogu aurrea ta gaina,
Orregaitiño nai izan gure
Koroia urrez egiña,
Diamantez bai, egingo jatzun
Aldunak izan bagiña.

Ordi baten poza

Katuagaz kalean
astelen batean
Karlos zapataria
zabuka bajoian
joakola mutiko
pillo bat atzean
mix-mix deitzen eutsela
pitean, pitean.

Permin bere egokan
begira etxetik
adurra eriola
pozarren aotik.

Ta Karlosek diñotsa:

-Zu orrelan Permin,
zek poztuten zaituzan
gura neuke jakin.

-Ni nau gomuteteak
jai ta domekakin
zeu legez ibillteko
mutill txikiakin.

Temoso bien ezkontzea

I

Ibilli nintzala ni baten ezteguan,
Ogei urte irago dira zapatuan;
Noz zirean temoso pirri bi ezkondu,
Ezin ziranak gero ezelan konpondu;
Nai ebelako beti biak izan nausi,
Etxe atan bakerik iñoz etzan bizi;
Ebiltzan beti beti keskan, ez eta bai,
Bakotxak ebalako bereaz urten nai;
Augaitik deitzen eutsen Praiskari, berekor,
Praiskori erri danak barriz buru-dekor;
Nori arratserako berotzen odolak,
Bajakozan ziertu ziran teniolak.

Nok esan Praisko ala Praiska zan obia?
Diñot, biak eukela beti errazoia;
Diñot, nik nekusala Praisko gizartean,
Beti gogor zaillduten berak esanean;
Praiska ezdazaut ondo, baña bere ama,

Diñot, suge izpia duiñ zorrotza dala;
Bakit barriz billdurrez bizi zala Praisko,
Burua ete eutsan Praiskari ausiko;
Ta aiñ arri labanean jarraitzea baño,
Desezkontzea zala pentsaturik obago,
Praiskari zer asmetan eban esan eutsan,
Eta bananduteko au bere poztu zan.

Ze laster Praisko joan Abadeagana,
Egin zan jakitera zer zirautzan bada;
Zeiñek erantzun eutsan gatxa izan arren,
Ebazala askatuko, biak gura beben;
Atarako Eleixan biaramonean,
Agertzeko zazpirak joten ebenean.

II

Eleixeratu ziran zazpiren *drangadan*,
Ta aurrez abadea egoan altaran;
Jantzita bear legez prest bere lekuan,
Burdiñezko isopo bategaz eskuan;
Nore aurrean ziran ezkondamutuak,
Belaunikotu makur jarririk buruak;

Ta Aitearen eginda danak bereala,
Gauzeak urten eian ondo ta erara;
Abadea asi zan ixillik esanaz,
Lantzean beiñ berba bat, baña ez euskaraz;
Eta nozik nozera isopo gogorraz,
Joaken koskorreko ederrak emonaz;
Bostgarren burukoan Praiskak eban negar,
Baña, Praiskok amorru ta arrabioz dedar.

-On Luis, guk onetara banandu ezeze,
Laster galduko dogu bizitzea bere;
Isopokadak artzen, noz artean jauna
Eukiko gaitu emen, naikoa ez alda?

Irri barrez diñotsa: -Eztogu naikoa,
Benturaz lan au dogu aste guztikoa,
Ez aldakizu Praisko desezkondutea,
Dala bietatik bat alargundutea?
Zuen buruak illun dotriña bagarik,
Dagoz ta bear ditut jarri argiturik;
Banandu ezetara ezin zaikiet nik,
Bat edo besteori itxi arte illik;
-Ola! ezteusku gitxi jauna eskatuten,
Ori jakin bagendu ona ezkentozen;

Errazoia eukan bai, erremedia,
Zala gatxa, gañera barriz kostosua;
Jagi Praiska, ta goazen, ill baño lenago,
Ill ezkerro guztia amaitua dago,
Burruka eta abar obe dogu bizi,
Ez benturaz biziak biok emen itxi...

Kar, kar, kar abadea, itxirik barreka,
Eurak bostna burukoz miñez aieneka;
Seigarren bana laster arrapau baño len,
Eleixatik tximistaz biak urten eben;
Eta kale guztia lotsari artean,
Iragota sartzean euren suetean,
Asi zirean laster sendatzen buruak;
Abadeak mallatu eta argituak.

Bai, mallatuagaitik eutsezan argitu,
Bestelan gaur daiegun eurai begiratu;
Len beti gerran bizi baziran etxean,
Bizi direalako gaur oso bakean;
Ain bestean ein dabez jenioak ondu,
Alan eztabe gura oraiñ desezkondu.

Itxasoari itauna bat

-Urzelai zabal gizon askoren ito lekua,
Ni bere beti bizi naz zugaz aserratua;
Ezauerea dodan ezkerro dot sinisturik
Zugaitik ezin neiala aratu oñez mundurik,
Ontzian barriz etzaitut gura zeartutea,
Arriskueta ezdodalako nai sartutea,
Zer diñostazu goi urdiñ orrek bere azpian
Zure ostetik aurkietan dan leortegian,
Bauka au baño gizonarentzat leku obarik,
Etorkizunak dakarzan gora berak bagarik?
Jaio ta azi, bizi ta zartu aide onetan
Ni nazalako, ibilli бага erbestietan
Emengo gauzen aldantza andiak gaur gomutetan
Zure ondoan jarri natxatzu muna onetan;
Zeinbat atx mendi zelai ta erreka ditut irago,
Ordu bardiñik bi erreskadan emen ez dago,
Zeinbat eguntxo gaurko au legez jagi arrorik,
Eta etzaten ikusi ditut motel gaxorik
Zeu bere lentxo izanagaitik zoragarria,
Etzoaz iya aldatuagaz gozo aldia?
An olatuak abiau dira asarre atzean,

Eta or datoz alkarri danak jarraika ertzean,
Eta zeinbati gertetan jakon urreratzean,
Ondartzan gora igo ezinda ukatutean,
Lotsaz biurtu lengo bidetik egiñ bearra,
Oso isilldu eginda ekarren barallatzarra;
Eta o! zeinbat ondartzen ordeztotean atxa
Au apurtzeko dalako gogor zaill eta gatxa,
Danak birrintzen dira usterik gitxienenan,
Ulu, deadar eta garrasi miñen artean;
Ze itsua dan olatuentzat etorkizuna!
Jazotekoa suretzako dan legeztilluna,
Atzera bere itauntzen deustut gaur itxasua,
Beti bat alda beste aldeko bizimodua?
Esaidazu zeuk jasorik zeure dedar zolia,
Zer gertetan dan ureztanditik egi egia;
-Ementxe legeztan bere dago aldasdun lurra,
Baita gizonak gerokoaren dauke bildurra,
Zergaitik ara joana gaitik dirutzen billa,
Lau aberastu orduko pobre ill oi da milla;
Ai! irakurri balei gizonak etortekoa,
Zuk irakurten dozun legeztan gaur iragokoa;
Ni asieran bere enintzan orain lakua,
Emen ill diran ainbeste millen kanpo santua;
Augaitik ez da zetan arritu banaz gazia,

Gaur nazalako negar malkoen pozu andia;
Ez da mirari nik egitea urrumak sarri,
Neure egiñak gomuteteak jarten nau larri;
Nire arrañak sarritan izan dira txakurrak,
Jateko pozik gizonen mamin eta azurrak!...
Bai, banaz bere itxaso gogor antxiñakoa,
Gauza andi ta asko ikusi eginikoa,
Bala alanbere ez dazaut ondo etortekoa,
Daukalako orrek nik baño barru zakonagoa,
Bestela, zelan udan datortaz ibai gizenak
Bide onean neguan jatsi bear leukenak?
Dana da bada gauza bat nai ta, beste bat jazo,
Alan nik bere askori deusat negar erazo.

* * *

Benetan zara zakon illuna etortekua,
Zuri igarten alperrik nekau oi da burua,
Ai! naiz ez izan orain artean itxaso zale,
Nor daki bertan ito egingo banaz ni bere?
Gaur garbitzeko nai ez dodan ur lizunduagaz,
Egarria ill bear izan nei biar beragaz!

Kurutze barriari kantetako mañariarrak ogei garren gizaldian

Kantaridia

Agur! Salbaziñoko
Gure Ankorria!
Agur! Kristau maitien
O! Esperantzia!
Eskuan zaitugula
Azken arnasia,
Mañariar danok nai
Dogu emotia

Kantatxoak

Ogei garren gizaldi
Kurutzearena,
Bizi dakigun zure
Gomuta ederra,
Untzilla atxera goaz
Zutunik jartera
Guretzako bandera
Jesukristorena;

Au zalako zerutik
Beratu lurrera,
Kurutzan pekatutik
Gu askatutera.

Kurutziarena da
Beti Mañaria,
Fedia daukalako
Kristiñau garbia,
Beragaitik emongo
Nok leuken bizia,
Jesus izan zalako
Kurutzan josia;
Zeñi deusagun danok
Alan zor andia,
Gorputz arima eta
Dogun on guztia.

Nai leukie gaur dongak
Mundutik kentzia,
Ainbeste gizaldirun
Gure ezaungarria,
Arbola bedeinkatu
Parerik bagia,

Ziñan, zara ta izango
Ill arte guria;
Zarelako Jesu-
Kristoren giltzea,
Zugaz edegiteko
Zeruko atia.

Untzilla-atxian orain
Zaitugu jasoten,
Zuk kerizpe eginda
Gu bizi gaitezen,
Ikusla izan bitez
Atxok bada arren,
Ze urtetan guk jarri
Zinduguzan emen;
Alegin eingo dogu
Zutik zu eukiten,
Mundua dan artean
Iraun daizun. Amen.

Joan-etorri bat Gernikara

Gaztezarroan neukan aldian
Alegera biotza,
Txairoagoa barriz gaur baño
Bideetarako gorputza;
Joan etorri arin bat neban
Nik egin Gernikaruntza,
Eta gaur kantau nai neuke zelan
Ibilli nintzan aruntza.

Basorik baso Solluben zear
Jatsiaz beruntz niñoian,
Mendiak berde nekutsazala
Itxas urdiña aurrean;
Etxalde zuri asko or emen
Gorderik zugatz artean,
Non bizi ziran len bizkaitarrak
Aukera bete betean.

Bagilla zan da, zugatz guztiak
Egozan orriz jantziak
Perlaz legetxe loreagotu
Eginda lora guztiak;
Inontz gozoak eukazalako
Txipristiñakaz bustiak,
Gari buruak mardo egozan,
Artoak sendo jagiak.

Astiro bera jatsi nintzan da
Lauan banoa aurrera,
Zoratuagaz begiratzean
Alde bat zein da bestera;
Nor ez zoratu ikusitean
Aren ikusgei ederra,
Txori politik txorrotxioka
Eztitzen beben gañera?

Eguzkia zan goizetik jagi,
Errañu meiak jaurtika,
Laster txuntxurak asi jakozan
Barreka iratzarrita;
Bildots ta txalak ikotian da
Ibai errekek dizdizka,
Alako goizik ez dot ikusi
Ikusi arren amaika.

Bizkaiak ditu ibar galantak,
Danetan baña nausia
Uste dot dala Gernika aldeko
Zelaitza zabal andia;
Ain da malatsa, aiñ lur ugari,
Madura zoragarria,
Non bizi oi dan neke gitxigaz
Eroso nekazaria.

Begiztetean baña Gernika
Toki aiñ entzutetsua,
Samurtu jatan biotza laster
Bai eta poztu barrua;
Bera zalako joateko ara
Bien eustana gogua,
Bera zalako gure ertegi
Gure Batzarren lekua.

Bai, antxe neban garaitxo baten
Begiztau etxe santua,
Gure legien ol zar zabalén
Gordetegi aiñ dontsua;
Zugazti batek eukala ondo
Egoki kerizpetua,
Baña zugatz bat an ortu baten
Nekusan berarizkua.

Antxe egoan maitetzen neban
Aretx danetan autua,
Zeiñen aurrean itzalez laster
Billostu neban burua;
Ikusitean baña zartuta
Osoro aguratua,
Begietatik abiau jatan
Tantakaz jausten malkua.

Malko artean deituten deitsat:
O! Aretx itzagarria!
Zizpuru luze bat egin eta
O! Zugatz agurgarria!
Zeruak daki noztik zagozan
Or erne eta azia,
Izan zinaiten Bizkaiarentzat
Bere banderan jarria.

O! Aretx dontsu busti bagea
Erejiako euriak,
Zure ezkurak agaitik ziran
Danak osasungarriak;
Beti ezkotu eutsuzalako
Erroma aldeko odeiak,
Gorputz susterrak, buru besangak,
Abar, kimu ta orriak.

Etzinduezan iñoz eurendu
Gaztelar ta arrotz gaiztuak,
Nai izan arren areik sarritan
Izan bai zure goikuak;
Baña bat einda pillo batean
Asaba antxiñakuak
Gorde ebezan akatsik baga
Euren lege zar dontsuak.

Osterantzean esan daiela
Gaur Padurako mendiak,
Zirealako eurak an izan
Orduan ikuslariak,
Burua arro ekarri arren
Ordoño bildurgarriak,
Ea etziran bere odolaz
Gorritu ango arriak.

Autortu beie Gordexolako
Txuntxur andi ta txikiak,
Zeintzuk dagozan orduan zelan
Alan gaur bere zutiak;
Ze zurra artu eban Juan Zerda
Zeken azartu andiak,
Ta ze garaipen barriz bestera
Jaritxi eban Bizkaiak.

Autortu begi Anbotok eta
Autortu begi Gorbeiak,
Zer artu eban bigarren aldiz
Zerda betiko etsaiak;
Urreratzean Otxandiora
Ta askok galtzean biziak,
Ea irakin ezpeutsen ari
Orduan errai larriak.

Kantau begie Sollubek eta
Mungia aldeko tontorrak,
Ezpazirean izan beste beiñ
Asabak ausiezkorrak;
Non erdaldunai emon eutsezan
Gomutagarri gogorrak,
Ez eukalako neurririk bere
An bota eben odolak.

Egun guztian an ekin eutsen
Alderdi biak sutuak,
Lantza ezpataz eta su-armaz
Biziro amorratuak;
Baña nagusi urtendakoan
Bizkaitar otso zintzoak,
Bildotsak legez emendik doaz
Bildurrez Gaztelakoak.

Orretaraxe zirealako
Izan len gure Asabak,
Gorputza sendo gorde zenduan
Baita besangok zabalak;
Erakutsita arrotz guztiai
Euren bizkaitar bizarrak,
Aukeran emen eiten ebezan
Zure azpiko batzarrak.

Agur o! Aretx aztu eziña
Banoa oraiñ etxera,
Etzaitez arren oraindik jausi
Alditxo baten lurrera;
Semetxo orrek bota artean
Kerizpe zabal ederra,
Bizi gaitean Asaben gisan
Lege zarrakaz aurrera.

Zeruak alan gura da
Landara barri samurra,
Aitak legetxe ugari emon
Arren egizu ezkurra;
Artu egizu baita zuk bere
Eiten deusudan agurra,
Ikusiko al zaitut barriro
Egin baño len agura.

Nik emon neutsan berba orixe
Sarri jatana gomutau,
Beti egiterik ezelan bere
Baña biotzak nai eztau:
Arbola zarra ill zan betiko,
Semeak poztuten enau,
Ai! gure lur on Bizkaia zana
Vizkaitu dalako danau!!!

Nora arte

Nere adiskide zar eta on

Ramon Artola jaunari amalaudun bat

Al izatea baldin baneuka nere eskuan,
Eingo nituken ala ez ere, eztakit nik,
Gazte aldiko doai ederrak nere buruan
Piztu erazi barrundik nola azaletik;
Gaztetasunak berdiñik ez du ezer munduan
Aginpiderik, itzaltasunik ez dirurik,
Beste gauzarik ez duelako arrek goguan
Poz, jostaketa, farra, irrintza ta besterik.

Gaztetasuna guzientzat da Udaberria,
Giltza batekin nork al lezaken bera gorde,
Ramon joana joanik dago o! zeñ egia!
Bakizu gure gaztetasuna non dan ere,
Bakizu nondik noraño doan txarko bizia,
Gu noruntz, nola, joan da joan, nora arte.

Beti gazte

*Rosario Artola bertsolariari
amalaudun bat*

Zorakeria diote dala anziñakoa,
Urteak dauzka baña, kontuan erortzeko,
Nola etzaio zentzuz betetzen baña burua?
Zer du aiñ gitxi urte askokiñ jakiteko?
Gizaldi denak ikusi dute beti gaurkua,
Zer ote dauka illerikan ez elurtzeko?
Mundu au balitz bezela toki txit doatsua
Lore ederrez bere burua estaltzeko?

Bustin izanda, urre dirudi nai duen orri,
Nola da andre eta gizonak sinistzea?
Arrosategi deitzen badio lartegi oni,
Baita kantatu bizitza dala txit luzea?
Sei milla urtez baldin ezautu ezpadu ori,
Zorakeria beti izango da gaztea.

Premiak eragin

*Nere adiskide on Jose Artola
jaunari amalaudun bat*

Pepe, guretzat premia oi da eragilia,
Uste etziran erabakiak artutzeko,
Umetandikan zana pobre ta errukarria,
Aberastuta maiz oi dalako gota jaso;
Duda gaberik asmoz dalako arrigarria.
Gau eta egun iñoiz prest dago nekatzeko,
Aurrerapenak ari diote gaur zor aundia,
Beragatikan argitaratu diralako.

Baña ala ere gaiztoak baita oi ditu sortu,
Kartzeletara beragatik da asko juan,
Baita biguñdu argatikan da aski gogortu,
Beartasuna utsik badakust inguruan,
Ai! zeinbat diran premian damuz ongi aitortu,
Apaizarekin aitzena eldu dan orduan!

Zorioneko afaria

*Nere adiskide Ramon Artola
gazteari amalaudun bat*

Doatsua dan Juan Iñazio bart illuntzean
Sorotik sollik kantuz zijoan etxeratzen,
Non illargiak egiten zion lagun bidean,
Erori gabe joan zedin ta baita zuzen;
Bere andrea zebillelarik ezkaratzean,
Atsegingarria zitzaien jana gertu jartzen,
Poz pozik bere seme alaba bien artean,
Irurak laster aita zutela itxedoten.

Noiz sentitzen dan eldua zala norbait etxera
Aitaren ez tul bakantxoa zan atarian,
«Aita, aita da» otsez umeak irtenda atera,
Farrez irurak sartu ziraden sukaldian,
Talo ta esnez beste gaberik ezer gañera,
Juanak prest zeukan zorioneko afaria an.

Ama Birjiña Arantzazukoaren laguntasuna

Gerrara zoaz, seme maite, ta
Ez aztu ama tristeaz,
Eroaidazu neure biotz au,
Bat bat eginda zeuriaz;
Badakit zelan burrukarako
Zoazan biotz andiaz,
Zaindu egizu gure bandera,
Daukazun odol guztiaz.

Zoataz ondo gerrara baña
Gero poz emon, nok niri?
Ill zareala ames eginda
Eingo naz beti jagi ni;
Eutsi semetxo mun einda jantzi,
Eskuplario eder ori,
Goix eta arrats errezetako
Abe Maria berorri.

Arantzazuko Birjiña orren
Irudi on kolkuan,
Nik bere dakat, eta zaindu nau
Beti premiña orduan;
Zu bere bardin gorde zaizala,
Batalletako kanpuan,
Balen txistua baiño besterik
Entzuten ez dan lekuan.

Semearen biurrerea

Banator ama, banator Ama,
Gerratik sano etxera,
Pozaren pozaz laztandu eta
Zuri esturak kentzera;
Gerra egin dot garaitu arte,
Soldadu onak bezela,
Amar kurutzaz kapote zar au
Ikusidazu bestela.

Eskuplario onexek ama
Bizirik nauka munduan,
Beronegaitik etxera nator,
Ikusten nozun moduan;
Bala batek bein bete betean
Bular au jote orduan,
Laprast ein eustan, zergaitik bal
Kontra Mariak aldauan.

Irudi onek ein euskulako
Mirari pare bagia,
Beroni utsik zor deusagu gaur
Dogun atsegin andia;
Orduan amak beso biakin
Baturik bere semia,
Ots egin eban: bizi dedilla
Arrantzazuko Maria.

Begi txiki

Jose Luis eta Ana senar-emazteak
Antxina noz edo noz izanak gazteak;
Kapoe galantagaz bazkaltzen etxean
Egubarriz dabena, urtean urtean,
Baña, igaz aiñ бага baziran irago,
Ori zelan zan garbi esango dot gero.

Aurten bere jarraitze arren oiturari,
Diñotsa Jose Luisek bere andreari:
Gabon egun au, Ana, aurrera badoia,
Eldu jatzu ordua illteko kapoia,
Beragaz egin daigun bazkari bat ona,
Biarko egunari legez zor jakona.

-Jose Luis, badakizu dala andiegi,
Librak daukazalako urrean amabi;
Amar lagunentzako dalako naikoa,
Seme erranai daukat deitzeko gogoia;
Lautzuk senar emaztek naiz zortzi lagun jo,
Danok bete egingo gaitu aoraiño.

Gabon apal ostean jatsirik kortara,
Kapoe baga baña biurtu zan Ana;
Larriturik a otan ez aurkituteaz,
Eta igaz jazoa aurten jazoteaz,
Zer jazo ete jakon kapoiari bada?
Aixerien bat eldu ete jakon ara?
Iñola bere eldu jakon aixeria,
Baña, anka bikoia ta bera zolia;
Diñoenetik batzuk *Txomin begi-txikik*,
Zeñ ezaututen oraiñdiño gitxik;
Eztabenak sekula egaztirik asi,
Eztanak iñoz bere erosten ikusi,
Egubarriz kapoia bazkaltrzen ei dau jasi,
Amabien bat libra zeñek ei eukazan.
Alan larregi janda ei dabil geixorik:
Bizizturiaz tripak garbitu eziñik;
Ainbesteko pisua egazti ak beukan,
Jose Luisen kapoia izango ete zan?
Ezin esan daiket nik norena zan bera,
Baña, igaz jan eran ak Jose Luisena,
Txomiñek berak daukat isillik esanda,
Baña neure barruan gorden nengiala;
Beste baten bere ak esanik bardin,
Zelan kontu ixilla egin deutsen jakin;

Agaitik aurtengoa norena daben jan,
Itandu arren atzo esan nai ez eustan.

Ames bat

Jaungoikoak esan eutsan bein udabarriari:
Jarri egiozu maian zer janagaz arrari,
Eta ginda zugatzean dau bertatik orria,
Jaio eragiten oso samurra ta guria.

Baita arrautzatik arra laster dau askatuten,
Koskolak bere barruan ebana zarratuten;
Antxe nekez iragorik negu bildurgarria,
Jaten ekin eion laster ginda orri barria;
Eta zelan bai gustoa eutsan ona artuten,
Kostan arren egiñakaz apurtxo bat zatitzen;
Esan eban bere kautan: Gozoa dot billatzen.

Bigarrengo Jaungoikoak baita deutsa esaten,
Erlearentzat asteko mala janaz gertatzen;
Orduan ginda zugatza lora zuriz dau jazten,
Inozko miragarrien urrin agertu daiten;
Eta urrengo goixean eguzkia jagia,
Zanean, loreagana doa erle zolia;
Zeiñ topaurik zuri eta katillu antzekoa,
Eretxi jakon ontzia kafea artzekoa,

Eta bere musturtxua barrura sartutean,
Eta bertako zumoa poz pozik edatean,
Esan eban guztiz gozo edari au jat, eta
Azukarez esan leike dagola atonduta.

Jaungoikoak Udeari esan eutsan urrengo;
Txoriari janaria bere gertatuteko,
Orduan ikusten dira ginda gorri mordoak,
Eta txoriak bertatik asten dauz txioak;
Erdi bai ordu onean, gura zindudan maia,
Nire goseau illteko ekarridazu gaia.
Neugandu daidan indarra gosez galdua nik,
Aspaldion nazalako bizi kantau eziñik.

Udagoienari gero Jaungoikoak diñotso;
Etorri jatzu aldia zuri aginduteko,
Kendu egiezuz maiai zapi eta oialak,
Amaitu zirealako zeatz zeatz zer janak;
Eta zelan gosetiak asetuak dagozan,
Nai dot orain zeure lanak betetera zoiazan.
Orduan Uda goienak auspoturik agoa,
Arnaseaz egiten dau aixe guztiz puztua,
Gaur dario epeltxoa, biar leigintzakoia,
Orria ipini arte laru ta igartua;

Azkenean urraturik zugatzetik aldean,
Daroa nai nora noz nai, luma baten antzean,
Goixean, arratsaldean, eta bardin gabean,
Berari gogoan jarten jakon une berean.

Jaungoikoak azkenean diñotso Neguari,
Begiratu egiozu kanpo ain zabalari»,
Zeiñek ikusia gaitik narru gorriz billoxa
Erakutsiten ebala atxarrizko biotza,
Botarik kanpo danari edurrezko izara,
Negu gogor, gordin, baltza, joaten da lotara.

Libertadea eta bere eskola bat

*Jaungoikoaren bildurra da
Jakituriaren asiera*

(Salomonek Jakituriako liburuan)

Jaungoikorik bagako eskola batera,
Gazte batzuk abiau ziran joatera;
Ezebalako ango maixuak federik,
Zerua ikusteko ez eukan begirik;
Nonbaiten infernuri aurkietan bazan,
Ziñoan egoala bakarrik pobrezan;
Gizonok gareala bardin alkarregaz,
Aberastu oi dana dala bestenagaz;
Eta Libertadea gozetako emen,
Mundura gareala guztiok etorten;
Ikaslentzat zalako dotriñau gozoa,
Edan eben aukeran denporaz naikoa,
Baita bere frutuak asteko emoten,
Etzirean luzaro egon itxaroten...
Maixuak zerbaitera kanpora urtenik,

Aurkitu ziran laster poz pozik guztiak,
Tinteagaz pintetan euren arpegiak;
Bigote, perilla ta gañera patillak,
Uluka dei egiñaz: *aurrera mutillak*.
Gazterik egin gaituk danok emen gizon,
Libertadeak jeuskuk egiñ ainbeste on.

Eta txarrago zana, nai zer lotsagarri,
Paperetan egiten eben danak jarri,
Edozein pentsamentu sortua burura,
Alde batera bota egiñik bildurra;
Alan ziarduela Maisua sarturik,
Bere esku makilla gora eregirik,
Goian, beian, asi zan zurretan mutillak,
Entzun zitualako euren dei ta buillak;
Esanaz: bakizue ona zatozela,
Gizon argiak zelan izan ikastera,
Jolastu nai dabenak zelan egin dantzan,
Antxe dauka lekua libre-libre plazan;
Eskolea eskola, plazea da plaza,
An egoki da baña ez emen olgantzza,
Baña, zelan mutill bat an bazan argia,
Eritxana Pio ikastun andia;
Axe abiau jakon Maisu libreari,
Urteiera onegaz emoten arpegi.

Libreak gareala, ez dozu esaten?
Zoriona bertatik jakula sortuten?
Dotriñeau ikasi zeuri badeutsugu,
Zergaitik nai doguna gaur ezin daikegu?
Zergaitik iruditu nai badogu zarrak,
Ezin egiñ giñaikez ur baltzaz bizarrak?
Bigoteak, perillak ta bardin patillak,
Libre jaio ta azi garean mutillak?
Zeuk ez dituzu bada guztiak mosuan,
Eta eukiko doguz guk barriz auzoan?
Ez, ez, guk bere bear ditugu soiñean,
Eta egin aldanaz, bardindu gaitean,
Eta txarrago dana, zelan eskribitzen,
Edozein pentsamentu ez deuskuzu isten?

Bai, bai, guztiz ederra da zure dotriña,
Lau anka daukenegaz balitza bardiña,
Baña zelan ni nazan Adanen semea,
Eta ez astakuma edo aberea,
Jaungoikoak emonik daukat errazoia,
Gizonari bakarrik emon eutsan doia;
Emen irakatsiak ez dauka ankarik,
Eta bururik badau aixeaz beterik,

Atzo zeuk esan eta gareala bardin,
Zatoz txikiagoai gaur egitera min?
Zatoz zeure berbea osoro jatera,
Edo ill egin al da Libertade ederra?
Eskumakilla on euki geldi geldi,
Eta Libertadea non nai bizi bedi;
Etxean, plazan eta geiago eskolan,
Izen eder onekin sortu dan Arbolan;
Bestelan laster zoaz leiotik kanpora,
Lau edo bost bat mutill bat eiten bagara,
Orduan egingo da garbiro ikusi,
Zeu zarean ala gu, gaur emen nagusi;
Edo ez irakatsi ezin dan gauzarik,
Libertadea beiñtzat badago neurturik.

Orduan mutill danak asirik uluka,
Erromerian legez, baita irrintzika,
Ots egiñik: batera, bizi bedi Pio!
Maisuari betiko egiñik adio,
Atera ziran arin kalera guztiak,
Kanpoan entzun arren euren garrasiak,
Etziran kejau gura auzoan biziak,
Parterik ez egian artu Justiziak...
Arreskero leioak oso itsutuak,

Ez daukaz bildurturik eskola Maisuak,
Eta ez ei dau gura bere zabaltzerik,
Errazoia dau bota ez dagien andik.

Jaungoikoaren bildur santu eta
Da bai jakituriak bear daben oiña,
Txarrak diño e dala gaur Libertadea,
Salomon bat ete zan ain zentzun bal

Ez.

Udabarria eta udagoiena

I

Gaztea zelan oi dan izan Udabarria,
Neskatilla donosa, eskertsu, egokia,
Agertzen da urtero arpegiz barretia,
Balitz legetxe bera Jaungoiko bat txikia;
Ereiñotzezko aroz bekokian jantzia,
Izan dedin lurrean danen agintaria.

Nok ez dakio bere antuste larregia?
Ez dakutsagu soiñ me, txairo ta irazia
Loturik estuegi dakarrela garria
Baita erdazautsagu burua eregia
Dakarrelako zerden, zuzen, artez, zutia,
Darion usain dana dala arrokeria,
Baldin da baldin izan balitza egazia
Pabo errealagaz, o! ze bardingarria.

Baña gaur dantzutsagun bere berba aldia,
Eta begira ondo, badan andikera,
Dinoanean: neu naz neu, neu, zoragarria,
Ni naz, negu illtzalla, altsu, itzalgarria;
Neu eder, galant, txukun, liraiñ, berbaz ezta,
Jatalako agoa gozozko iturria;
Eta zelan eteten etxakon eteten iturria,
Izanagaitik bere emona ugaria,
Geratu arteraiño utsik berba ontzia,
Kantau daiket ederto dan bestean egia:
Bildur apurrik бага artzeko lotsaria.

Ni naz edertasunen danen jarraigarria,
Nik neuk bakar bakarrik zelaia ta mendia,
Berdez orniduteko daukat jakituria;
Bestelan, nok ernetan dauz bedar ta orria?
Lanosa, krabelina ta azuzena zuria?
Beste milla loragaz egiñik estalkia
Lurrean, neuk ipinten eztot zeru bizia?

Gogaitgarri eztala neuk dakart eguzkia,
Izan bagarik udan legez beroegia,
Bere pean darabil pozik nekazaria,
Botaten eztabela geiegi izerdia;

Gaiñera ozperatzen neuk deusat bekokia,
Bialdutean bigun aide zirimiria.

Zerua nigaz aiñan barriz gogo argia,
Eta izate dana, noz da ikusgarria?
Iñozko atsegiñen, ez ta egun sentia?
Itzarriten dalako gois goisetik txoria?
Ete arren zoli txera ta abegia?
Gomutauriz ill zala negu bildurgarria?
Au gaitik guztientzat ni naz maitegarria,
Nai dabela neu izan nadin menpelaria
Deiturik: «beti bizi bedi Udabarria»,
Dalako gazteentzat geien poztugarria,
Eta zarrentzat barriz bizi-ekarlaria.

Orregaitiño baña, iñok auterestia,
Baldin badau gorago bera dala jagia;
Nire aldean urrin dabela jaritxia,
Bere al izateaz biziteko tokia;
Betor izan dakidan ementxe ikusia,
Betor ta izan bedi aurrean agiria,
Eta badakust dala nire kerizgarria,
Eta ni enazala bere bardingarria;
Berbertatik burua jarririk erantzia,

Aro eder onegaz egiñik eskiña,
Agur! esango deusatz, nire agurgarria,
Agur! deustazulako guzurtau eretxia,
Agur! artu egizu nire jazartokia,
Geiegi jatalako sueteko aulkia;
Agur! ni nazalako onen gauza gitixia,
Enazalako izan benetan nagusia.

Uste neban aiñean gitxiago zolia,
Agur! emen naukazu sorura eratsia,
Izan nakizun zure oñen zapalgarria,
Zuk izan bear dozu goia, ta nik azpia,
Eutsiz nire lorok, ta betor damu zapia;
Betor, dakardan beti buruan ipinia,
Betor, au jatalako aizez puztuegia,
Orain dazaudalako neure sorakeria,
Nigandik zugana dan alde lotzagarria,
Gura natxazu izan zure serbitzaria,
O! miragarrietan andra miragarria!

Ona emen naukazu otseintzat gaur jarria,
Egiteko sotillik gura dozun guztia;
Benturaz izan banaz gorengotzat eukia,
Usterik nintzala ni danak lenendaria,

Artu eztaian inok engaiñuzko neurria,
Zorionean dozu azaldu arpegia,
Zori onean egin zatxat ezaugarria.
Zinean legez izan bagarik beregia,
Edo beratasunez obeto gerogia:
Eukidazu izartzat artzean errukia,
Zu zeu zarealako uts-utsik Eguzkia.

Baña, entzun oraindik guztien azkarria,
Esan dodazan gauza dan danen illgarria,
Eguzki arek entzun nai ezta eskaria,
Egingo beleust egin illun, motz, abegia,
Orduan neukekean amorrú, arrabia,
Artegatasun eta su, gar ixetaldia,
Agertzeko egingo neuken ulu larria,
Naiz da bere biziko urratu eztarria,
Iñoz eldu ez arren araiño jurturia
Infernuan entzungo leuskide garrasia,
Etsi, ta dei egiñaz ango lagungarria,
Madirakatu danen dalako ertegia...

O! errakuntza baltz ta marrutsu guzurtia!
I azalako izan nire artezkaria,
Izan batxakit bere engaiñetan zolia,

Ez akit baña, izan aurrena mingarria,
Onelan euki baga edaten lotsaria,
Arpegian dodala txingarra duiñ gorria,
Ezpata orregaz kendu eidak arren bizia,
Ebagidak oraintxe arren, bere aria,
Arren! emoidak laster niri urkamendia,
Arren! izan dakidan lotsen amaigarria,
Arren! emoidak gero berpertatik obia,
Arako leza sakon illun izugarria,
Goi goitik izan nadin araiñoxe jausia,
Artu dagidan duiñ ta jagotadan saria,
Artu dakidan antxe neure irabazia,
Zori gaiztoko ordaiñ beti iraungarria...
O! o! o! benetako, benetan lazeria!
Inoz bere amatau ezin dan sugoria!!!

II Udagoiena

Gure Udabarria ordua eldutean,
Ill zan da aspaldian umil datza lurpean;

Eriotzeak eban ondatu sabelean,
Biztuko ete jaku negua joatean?
Zelan itsu bat nazan ni etorkizunean,
Ondoen egingo dot isillik egotean.

Baña, Udagoiena igorik gallurrean
Daukagulako oraiñ, zerbait esan-gurean,
Entzun daiogun zoli, adi egon gaitean,
Ea gaur zer diñoskun bere berba-saillean:

Gizonak, gaur zagoze danok neure mendean,
Ezpanaz ederrena bere ni gorputzean,
Alan pitxirik eztot ipinten paparrean,
Ez ta lorategirik bere buru gaiñean.
Zurtasuna eztago politik jantzitean,
Bakotxa jagokanaz ezpada ibiltean,
Ikusi nire berbok zentzundun badirean,
Edo txoriburutxo direanen ontzean.

Ni naz errukiorra, guztientzat lurrean,
Nigaz eztago ezik jente meien artean;
Udabarrian asko goseak artutean,
Eztaroaz ill gitxi batean da bestean,
Lorak eztabe poztzen zer jan bako danean,

Ezta berba ederrak esan arren aurrean;
Ezta arrokeriak onik egin etxean,
Eta bai, etxeakoak ondatu geienez.

Baña, gaur, ez eukirik alda iñorenean?
Eskekoak eztabiltz pozik euren lorrean?
Jatekoa eztauke non nai ate jotean,
Apurtxo bat nekatu nai badabe minean?
Eskatuten bakarrik Jaunaren izenean?
Zeñbat etxetan barriz egarri diranean,
Uste gaba ur orde z sagardaua artzean,
Arek bai, diñoela egia dan bestean!
Ze ederto gabiltzan gu Udagoienean!

Nekez bizi diranak on diñoenean,
Zer esan lei artzaiñak dirutzaz asetzean?
Negurako gaztaiak nai lege z saldutean,
Gizen eta galantak ardiak ikustean?
Gaiñera laboreak ugari batutean,
Gari, arto, gaztaiña guraiña pillatzean,
Añbeste ondasunez nasai aurkitutean,
Ai ak, joten dabela ardiak larratzean!
Txilibitua pozik mendira igotean,
Ak! bai, ujju, edo zantzo bat botatean,

Diño: nik atsegiña darabilt biotzean,
Udagoien prestua jaristen dodanean.

Zer ikusten da bere orain langillenean,
Zibitu zibituan biziakaz kalean?
Iñozko merkeena zer jana zuzentzean,
Arturik alogerak zapatu illuntzean,
Diru guztiz gitxigaz zor danak kendutean,
Enparetan jakenaz pozik biamonean:
Ez tabiltzaz glorian, domeka egunean,
Azturik botariko izerdiak astein,
Zurrustxo bat geiago edanik afaitean,
Lo bere ez oi dabe ondo jai-gabean?
Erregeak ez deusku jauregi galantean,
Añbestean egiten bizi arren kortean?

Orain entzun azkenez, zer esan nai neukean,
Egunik ederrenak ni nausi nazanean,
Esne-esnetan zelan iragoten direan,
Edozeiñek eztaki aberatsarenean?
Itxasora errekek batzen diran legean
Burdikada gariak eztira arenean?

Eta o! zeñbat maizter zorroak ustutean
Bazkari luze on bat ugazabaz jatean,
Piperturik geienak arpegi azalean,
Urteten dira loka gaba urreratzean!

Ze bertso txoak bere etxera urreratzean!
Botaten dituezan tandan nozik-nozean,
Zelan bazkaldu dabena ugazabaz nastean,
Zelan pianoa jo semeak bitartean
Eutsen, gitxienetik orduterdi batean,
Zelan kopia guztiak arira amaitzean,
Arek kantetan eban berbal-ots leun leunean;
Erdi, Udagoiena, sarritxotan urtean,
Erdi, zulakorik bat ezta sartzen gurean,
Erdi, erdi maitea, erdi zorionean,
Erdi ondasunokaz esku biok betean,
Zuk utsik laztan gozuz, zuk erruki lurrean,
Zuk zainduten gaituzu Jaungoikoak ostean;
Agaitik, goratuko zu zaitugu goixean,
Agaitik, alabauko baita bere gabean,
Baita oraintxe lege zai noz arratsaldean,
Zerren zu ezpaziña ill bearko geunkean...
Udabarri artoa, zer da onen aldean?
Ill bazan, ez dedilla biztu aurrerantzean?...

Orain, nor azartuko jat jarriten aurrean?
Edo nai baldin badau bardin aldamenean?
Ete dan ni duiñ andi ikusteko ustean?
Ni aña dala barriz badago siñistean,
Besten bat bizi bada gaur mundu zabalean,
Bildur eta lotsea itxirik bazterrean,
Dei egitera noa ao bete betean.

Betor Udabarria berak nai dabenean,
Al izate guztia arturik bizkarrean,
Ikusi dedin laster nire sonburupean,
Betor eta burua ur otzaz erretean,
Lotsari eskerga ta andi bat artutean,
Bizi dedin aurrera bai apaltasunean,
Uste bagarik nausi dala goian ta bean.

Bakit, ariña dala buru eta oiñean,
Ez tazauz arek gauzak, nik dodazan aiñean,
Ai! ezpalitza illgo aiñ era galantean!
Aiñ samur, aiñ guri ta zoro eta gaztean;
Ezagutuko leuke dana emen lurrean,
Igaro joakula begi itxi batean;
Eta zetan arrotu eztala biotzean,

Izan arren ederra beste danen aldean;
Doialako guztia keia legez aidean,
Edo lurreraturik guztiok azkenean,
Eder eta ezaiñak usteldurik nastean,
Eztirala ezautzen eder zeintzuk zirean.

* * *

Aor nire gogamenak esaldi laburrean,
Adietan emonik jardun baga luzean,
Oraiñ eskua nai nok jarririk bularrean,
Asmetan nekaturik burua puskatean,
Esan daike bakotxan nai badau ondorean,
Udabarria ta ni zurrago zein garean.

Auzi bat

Beso bagarik jaio bazan Simon manku,
Begi bat bere baga ei zan Peru itsu;
Biak zirean legez ibilten eskean,
Lagunen bat bakotxak ekarren aldean;
Itsu aurreko baga bata etzan gauza,
Besteak eskudun bat beti eban palta;
Alan bearko zan da udako goiz baten,
Itxasoaren munan zirean aurkitzen;
Alan bearko zan da, udako gois baten;
Arrizko aulki baten jarririk aisetan,
Biak bakarrik euren autuak kontetan;
Non egozan lekutik daben uste baga,
Mankuk begiaz joten ostra bat zabala;
Argitaratu zana ondartzza ganean,
Olatua eltzen zan markatik urrean;
Baña zelan ez eukan beso ez eskurik,
Etzan gauz jaubetzeko ostreaz bakarrik;
Au gaitik oso tamal andiaz Itsuri,
Diñotsa: ostra zabal bat an da agiri;
Eta zuk ezku biak zelan daukazuzan,
Iñor baiño lenago artzera goazan;

Neuk zuzenduko zaitut, zelan edo alan,
Ondo ez da ostrea geratutea an.
Mankuk bere oñagaz egiñik arteztu.
Itsuk ostrea eban errezto aurkitu;
Eta esku artean ebanean artu,
Pozen pozaz bertatik poltsan bere sartu.

Orduan baña, esan eutsan Simon mankuk,
«Ostra on lastertxo bear dogu jan guk;
Nabillalako ia ostaz gaur zutunik,
Egun biokaz zerren nagoan baraurik;
Peru, goazan geurera ta jan daigun antxe,
Marik jarriko deusku gertu bertatixe».

Baña, *Itsu* zelan zan zeken da dollorra,
Berekor, muker, zital, pirri ta gogorra;
Siku siku dinotsa: «Ostrau da neurea,
Zeñegaz bear dodan nik gaur ill gosea,
Ta zuk nai bazenduan bardin egitea,
Etzeunkan zeuretzako baño artutea.
Zelan baña neuk dodan ostreau neugandu,
Beronegaz bear dot bakarrik bazkaldu;
Arañegundik ona bazagoz baraurik,
Iru egun onetan ez dot ezer jan nik;

Au gaitik emon baño len zuri erdia,
Itxasora botako neuskizu guztia.
Ez aldakizu *Itsu* Jaungoikoa lenen
Beti izaten dala, santuak bigarren?
Alan nik bere lenen maite dot burua,
Illten ikusi arren gosez albokua».

Mankuk ikusitean *Peruren* temea,
Juezagana zuzen egiñik bidea;
Kontu dana berari egiñik autortu,
Aguazillaz *Itsuri* laster eutsan deitu,
Baita jarri eragin aurrean ostrea,
Ikusi arte zeñek eukan errazoia;
Eta amaitutean ez da bai guztia,
Emotera asiten da erabagia.

Plater zabal batean ostrea jarririk,
Kutxilloaz koskola laster idigirik;
Diño: «Guztiz ederra da berau benetan,
Erdi bana partea daukazue bertan;
Biori errazoiak deutsuedaz topau,
Ta ezin zaikiedaz bat bere kondenau;
Bakotxari emongo deutsuet zeuena,
Zeiñ dan gure legeak agintzen dabena;

Guk bear dogu egin artezidadea,
Topurik non dagoan lenengo egia;
Orrexegaitik kobrau oi dogu nekea,
Izerdiak bear dau eroan berea;
Alan peseta bana da zuen kontua,
Orixe da markauta dogun deretxua».

Baña; *Manku* ta *Itsuk* zelan txurikorik
Ez euken, asi ziran *dar, dar...* bildurturik;
Asi ziran negarrez umien antzera,
Bata eta bestea esanaz onela;
Enekian gaur giño Juezak kobretan
Ebala, alogerik au lako lanetan;
Ori jakin bagendu ez gentozan ona,
Zelanbait konponduko giñean gu jauna;
Juezean ainbeste gaztetea baño,
Ostrea bertan largau asko zan obago;
Baña bene-benetan zelan zan Jueza,
Bear daben legetxe gizon bar arteza,
Diñotse: «Jakizue gizonak dubarik:
Kontsejuan ez dogu egiten bearrik;
Datorrenak ekarten ezpadau dirua,
Pagetako eskuan emengo kontua,
Bere gauzan egiten dogu enbargua,

Justizia dalako danen lenengua;
Ezpadozue bada, zegaz pagau niri,
Ostrea enbargauko deusuet zueri;
Geratzen direala mamiñok neuretzat,
Eta koskolak barriz nai dabenarentzat».

Ikusi ebenean Jueza ain zorrotz,
Biak jarririk odol bagarik otz da motz,
Urten eben kanpora arrausi eginik,
Koskol eta mamiñak bertantxe itxirik;
Egon eziñagaitik zutunik gosez,
Esperantza galdurik kentzeko ostreaz.

*Egiune txar bat da askotan ohea
Juezetara artu baño len bidea.*

Bedeinkatu Jaunaren izena

Illuntasun artetik sortu eguzkia
Jaunak ebanean, ta ezarri begia;
Diñotsa ikusirik ain zala argia:
Bizidunen izango zara pozgarria.

Lurrari bialduko deutzazu argia,
Baña argi bat dana berotu garria;
Bizkorturik beragaz izate guztia,
Mundua izan dedin gizonen tokia.

Ugari egin eban baita egaztia,
Eta euren artean bat larratxoria;
Zeñi eregi eutsan ain ondra andia,
Egitean esango dodan itzaldia.

Igoizu gora gora, beian itxi lurra,
Eldu bekidaz zure soñuak zerura;
Zure txorrotxioak nik entzun gustura
Daidazan, jo egizuz udan zeñbat gura.

Loretan larrosea bere egitean,
Diñotse ipiñirik begien aurrean;
Orren usain ederra zuri sometean,
Maite izango zara gizonen artean.

Azkenez egin eban gauzarik onena,
Beraren irudira, zeñ dan bai gizona;
Eta oni diñotsa: beti zure lana
Izango da ni maite ta ondran bearra.

Alan dirautsa beti eguzkiak zintzo,
Bere egikizuna beteagaz txito;
Larrosatxoak barriz bere usain gozo
Gozoa zabalduten, ez dau guretzako?

Bardin larratxoriak kantuen artean,
Jauna alabetan dau igoaz aidean;
Eta gizonak geien ondrau bearrean
Bere izen Santua, darabil saspean?

Euskaldunak gara

Bilboko Alkartasunaren Batzokiari

Euskaldunak gara gu, eta Euskerea
Zaintze arren nai dogu emon bizitzea,
Nai dabelako askok lurperatutea,
Eta gaztelar oso gu biurtutea.

Baña zelan garean odolez euskaldun,
Euskeraz guk kantetan dakigu edo nun;
Egiten gareala munduan ezagun,
Ez dala euskalduna dan lakorik iñun.

Leku danetan jaio ein arren umiak,
Egiñagaitik amak edo nun semeak,
Baña Euskalerrira Jaungoiko gureak,
Zerutik ez dauz bota aparteko doiak?

Non da beste lekutan emengo bakea?
Non da beste erri bat aiñ alegerea?
Non dauke guk Gernikan dogun Arbolea,
Zarra igartu arren badogu gaztea?

Non da emen legezko gozoa udea?
Emen da aize meia, non nai kerizpea,
Emen daukagu non nai gaur bañu etxea,
Osasunaz jarteko geixo dan tristea.

Erri onetan dira asko miragarri,
Emendik urten dira onenak kantari;
Zeiñbat atera diran barriz pelotari,
Mundu danak daki ta ez itandu guri.

Arrotasun onagaz esan giñai bada,
Au dala jaio giñan geure lur laztana;
Lur bat euskaldun utsa lenago izana,
Baña gaur zer da emen ikusiten dana?

Gaur jazoten jakona da negargarria,
Bizkaiak ez dirudi euskaldun erria;
Ezin ezautu leike o! ze gatx andia!
Sekula ez da orain dogu buztarria.

Gurako al dau Jaunak begia edegi,
Daiguzan euskaldunak esanaz alkarri,
Nai ezbadogu izan guk erdaldun garbi,
Bear doguz Foruak barriro ekarri.

Urratu bear doguz erdaldun kateak,
Bear ditugu zarrak eukezan legeak,
Agindurik Bizkaian beti Euskereak,
Osasun ona gozau daian Arboleak.

Bizkaia, Gipuzkoa, ta gure Araba,
Eta Naparroagaz lau anaia gara,
Beste aldeko irugaz batzen gareala,
Zazpirok bear dogu gaur salbau Euskara.

Zazpirok bear dogu egin batasuna,
Zazpi Euskaldunerrik anaiatasuna,
Egin ezkerro zintzo guk alkartasuna,
Ziur, ziur, letorke euskalduntasuna.

Baturik biztu daigun guk geure Erria,
Askok izan deutsana oni inbidia,
Betoz lengo oiturak ta fede garbia,
Ta geure lege zarren aginte aldia.

Katolikoan eskoletako santu laguntzaileari

Zer dogu zer bildurtu, lur au laño baltz batzuk
Gizaldi txar onetan illundua gaitik,
Izar batek baditu bere argitasunaz
Desagertu egiño guztiak mundutik?

Izan on nor jakun, iragarri nai neuke,
Zergaitik orañdiño beraren jaiotza,
Dalako illunari eguzkiak legetxe
Larri ta estu jarten deutsana biotza.

Eundaka urteak sei irago bitartean,
Ekatzak, ai! sarritan egin arren sortu,
Gaur gomutetan dogun eguzki argiari,
Arpegirik ezteutse orañdiño loitu.

Gau eta egun beti biziro agiri dan
Gar on kantuakaz gizonak alaban,
Lenago eben legez gaur bere bardiñ bardiñ,
Bere jaiotza pozez gura dabe ondrau.

Alperrik aixe txarrak aterako dituez
Aldaben guztietan odei aldrak kontra,
Tomasen bekokitik jaiotako tximistak
Zeñek ipiñi baña osoro itota?

Txerren baltz gau zaleak guzurra ta abarra
Ereiñ bei gura badau Egia ilteko;
Tomasen errañuzko saetak ikutzean
Bide billa asten da iges egiteko.

Betoz orrexe gaitik jakitunak ereñotz
Orriakaz burua egitera jantzi,
Zerren jakiturak koroï on zor deutsan
Beti garaipenagaz urten dan Tomasi.

Betoz niretzat bere edurra dirudien
Lora, azuzena ta larrosa zuriak,
Dontzel ildakoari apañtzeko egoki
Duiñ jakozan legetxe buru ta lokiak.

Betoz zeruetako arpadun egodunak,
Betoz soñu jotzalla guztiak lurrera,
Akiñoko eguzki illuntzen eztanari
Korro egiñda soñu ederrak jotera.

Bekart aren arteko soñularien batek,
Niri bere lira bat aldanik leunena;
Danoen soñuakaz eldu dediñ aixetan
Munduko ertzetara Tomasen izena.

Zeñek leukaken bear lako doe ederra,
Alabau daigun ondo gizon añ andia!
Jasorik zeruraño zalako aragizko
Añgeru bat munduan txito zurgarria.

Baña, zelan ni lako kantari labur batek
Zelan Tomasi jaso zor jakon gloria?
Noren burutik jaio ziran argi erreka
Ezpanaz iñor bere jarteko neurria?

Baña, nik kantauko dot Egiaren zaleak
Zelan daben izar au beti billatuko,
Tomasegan daukela argizko iturri bat,
Zeñek deutsezan laster lañoak kenduko

Arratiar soldadu baten Kubako amesa

Egun danetan oi dan legetxe
Illunkerea zan eldu;
Ta eguzkia mendi ostean
Egin zan atzo estaldu;
Mantu loratsu urdin bat gabak
Eban zeruan zabaldu,
Gure tronpetak erretretea
Jo ta zirean ixildu.

Milla soldadu gitxienetik
Gengozan zelai batean,
Oso nekauta asazkau nairik
Danok etzunda lurrean:
Batzuk bildurrez areriorik
Ete ebillan urrean,
Arri bat legez ni barriz lotan
Nengoan bedar artean.

Gorputza loak loturik neukan,
Buruua bear egiten,
Makaztui-n neure etxean uste
Neban nintzala aurkitzen;
Uste neban nik lengo ardiak
Banenbillela zainduten,
Soñu joteko marmitak barriz
Tanbor eustala serbitzen.

Uste neban nik nekutsazala
Lengo atx eta mendiak,
Eta poztuten nintzan gizenik
Ikusitean ardiak;
Alegeretzen ninduen oso
Irrintza baten burdiak,
Ebiltzalako gora ta bera
Tratan zoli guztiak.

Uda goiena zan ta geunkazan
Galantak arto soloak,
Eurai begira aita ta ama
Egozan kokolotuak;
Ni etortea gerratik euken
Loteriatzat gaixoak,
O! baña laster amesa bota
Eragin eustan sustoak.

Esne esnetan neragoiola
Alako ames dontsuan,
Dianearen soñu garratza
Sarturik biotz barruan,
Damuz gomutau eragin eustan
Kuban ni zelan nengoan,
Eta ez gure ardiak zaintzen
Altungo larra gozoan.